BIBLIOTECA NAZ.LE
XXVII*
A
4
NAPOLI

XXVII*
A
4.

Digitized by Google

VIII. N. 24

Digitized by Google

115 C 40

Digitized by Google

MAGISTRI STOPINI

POETÆ PONZANENSIS

CAPRICCIA

MACARONICA

CUM NOVA APPENDICE.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI NAPOLI

VENETIIS

TYPIS DOMINICI LOVISÆ.

SUPERIORUM PERMISSU.

MDCCLX.

Digitized by Google

Digitized by Google

CÆSAR URSINUS
BENEVOLO LECTORI.

CUM primis in adoleſcentia mea temporibus ad famoſam Parnaſi montagnam me contuliſſem, ibique ad portas Apollinaris pallazzi feritor pulſare, altiſoniſque vocibus clamare incœpiſſem, ut me ladentrum ad fontem Caballinum Muſæ conducerent, nulla tamen batocchi pulſatione, aut oris sbratatione illuc intrandi gratiam obtinere potui. Ipſæ etenim Carmina reſponderunt sbarbatis ad illas ingreſſus eſſe prohibitos, meque deinde veluti zaltronem vilaniis oneratum, minaciis ſpaventatum, & deriſionibus beffeggiatum, ab earum præſentia dimiſerunt, & ad bordellum cazzaverunt. Hac igitur de cauſa contriſtatus, conturbatus, & quaſi deſperatus quid dicere, aut quid facere neſciebam. Finaliter malgradum Apollinis, & ad deſpectum Muſarum me Poetam facere percupiens Cucagnam verſus, nullum conſiderans periculum, nullam viaggi longitudinem, nullam corporis ſtraccationem, caminum ingreſſus fui, ne unquam (licet mihi ſæpe calcagnos ſaxa rumpiſſent) paſſus retinere volui, donec ad præſtantiſſimam Bacchi Cortem perveniens a doctis, & formoſis Muſis Macaronicis acceptus, graditus, & honoratus fui, inde omnes dacordum meum deliberantes adimplere deſiderium, non ad barbam, ſed ad voluntatem riguardum habentes, me Poetam, groſſiloquum gnocbificum, atque laſagnificum elegerunt, creaverunt, & declaraverunt, mutatoque nomine non amplius Cæſarem, ſed Stopinum vocari comandantes graſſis Macaronibus ſaturum, optimique moſcatelli potione abbeveratum, hilari vultu, & allegro corde me ad patriam remi-

remiſerunt . Harum igitur favore , Bacchique illarum Ducis furore varia ſcripſi, durante juventute, Poemata , quarum pars in hoc volumine habetur . Tu corteſiſſime Lector, ſi propter humorem ſcazzare malanconicum leggere volueris, idem facies , quod ego feci, nam propter medeſimam cauſam iſta ipſe carmina compoſui , quæ tibi ridendi aliquando facile materiam dabunt . De quantitate ſillabarum à me in iſtis Macaronicis obſervata nolito meum miſurandi carminis modum reprehendere , niſi prius regulam apud Merlinum videbis . Stà ſanos , &c.

MA-

MAGISTRI STOPINI POETÆ PONZANENSIS.

De Malitiis Putanarum.

Macaronea Prima.

NOn mea Romanas cantat Maſelina batajas.
Grandia ſeu dictis gravibus bruſamina Trojæ.
Stellarum curſus mancum, mancumque fadigas
Luna tuas; quamvis me nuper frigidus humor,
Temporis, atque poli docuit cognoſcere motus.
Ipſe putanarum referam male facta canendo,
Fraudes, atque dolos. Vos hinc ſgombrate ſorellæ
Fontis Apolinei, veſtram non poſco bevandam,
Nam mihi de ſancto dudum compoſitam ligno
Sublevat unda ſitim, purgans cum ventre medullas.
Dulcia jam lætus guſtavi, triſtis amara
Nunc bibo, candelas mangiavi, cago ſtopinos.
Exemplis ediſce meis male cautus Amator,
Qui ſeguitas falſas curioſa mente Putanas.
Quarum malitias omnes ſi ſcribere vellem,
Deficerem tantæ ſtraccus ſub pondere ſomæ
Baſtabit partem pro nunc dixiſſe minorem,
Quinimo particulam de tot modo millibus unam.
Principio ſi lætus eas guardare comenzas,
Inſuper adjunges (velut eſt uſanza) ſalutum,
Propter habere ſuum, quem vulgus chiamat, amorem;
Quamvis amarus amor, caros qui ſtrugit amantes
Illæ autem crudas ſe monſtrant, atque retroſas,
Nec parlare volunt, nec reſpondere roganti,
Alzantes naſum gaudent parere ſuperbas.
Sed ſi burſa tibi fuerit ferrata Samarco,
Quam gravidam cernent multam geſtare monetam,

Digitized by Google

Præſtiter omittunt faſtus, grandezza dabandam
Mittitur, atque pudor nullus, ſermone reperto
Cernitur, invadunt homines, moleſina gajoffæ
Verba trovare ſciunt, cupidamque trahentia mentem,
Teq; vocant dominum, quem ſervum cernere vellent,
Baſia miſcentes verbis, ſuggendo labellos
Inſidias tendunt, faciunt tibi mille carezzas.
Nos igitur luxu, nimiaque libidine tacti,
Præcipitem carnis nequeuntes ferre matanam,
Signa voluptatis ſequimur male fida fugacis.
Sic volucres viſcus trapolat, ſic retia Cervos.
Sic brevis in tenuem ſe prendit Muſca ragnadam,
Sic Mus inſidias mortales parvulum intrat,
Sic piſcatores fallunt in littore piſces,
Qui penſant graſſum ſtulti mangiare bocconem,
Et remanent tandem calamo per colla tacati.
Sic nos, ò Juvenes, ſpeſſum meretricibus iſtis
Fallimur (heu facinus) nec nobis noſtra videtur
Perditio, nigrum qua ſtraſſinamur ad orcum.
Perniciosa nimis, nimium damnoſa voluptas,
Quæ libertatem mortalibus abſtulit omnem.
Nec libertatem baſtat, ſed perdere robbam,
Quid robbam dico? caram quin perdere vitam
Conſtringit, levis hæc etiam jactura fuiſſet,
Si quoque divinam juvenis non perderet almam.
At bene ſi factum volumus diſcurrere noſtrum.
Scilicet, & propriam ſavii curare ſalutem
Ad forcam ſcortas certè mandabimus iſtas.
Quæ faciunt magnum cum nobis ſæpe guadagnum
Vendentes marzam groſſo cum fænore mercem.
Qualis formoſi collucet petra ſepulcri
Exterius polita vaghis mira arte figuris,
Interius autem putrefacta, cadavera ſervat,
Talis es, o Meretrix, quę tantum bella videris
Deforis, & dentrum ſervas ſgualdrina magagnam:
Omen malum ſuffert, omnem fert ipſa fadigam
Dummodo luſentum valeat componere vultum.
Hoc opus, hic labor eſt, vel auro tingere crinem,
Vel variis nodis trezzam formarem galantam,

Cornua fronte gerens; brutos imitata Diabolos.
Ut condurre queat tali ſub rete moroſos.
Non mihi cum centum linguis ſi ferreus eſſet
Spiritus, hic omnes poſſem comprendere coſas,
Quas ſcelerata Dei ſtampam guaſtando maneggiat
Unctos, impiaſtros, bellettos, ſputa, cirottos,
Ampullas, ſcatulas, ferretos, buſſola, ſpecchios,
Vaſos, Vaſettos, ſcudelas, & ſcudellinos,
Trezzas, trezzetas, ricettos, & rizzolinos,
Multaque preterea, quæ non bene Muſa recordat.
Res indigna quidem, ſed riſu digna, videre
Hanc domus in parvo ſolam cantone dabandam,
Pictori ſimilem deformes pingere guanzas.
Artibus atque ſuis naturæ tollere mendas.
Ipſa rugas vultu pellem ſtriſſando gualivat.
Nigranteſque facit tergens albere ganaſſas;
Sæpe crucem filo componit forficis inſtar
Dentibus hinc capiens, hinc dextra ſtringit, & aprit
Inde pelat frontem, mentum radit abſque raſoio,
Et male creſcenti faciem pilamine mundat;
Attamen hoc nihil eſt, ſimiles quod perfida mores
Artibus his habeat, ſed fraudi tota nefandæ,
Dedita, nequitiis, & ſenſu plena ribaldo;
Si loquitur falſas, loquitur ſua bocca boſias,
Lumina ſi voltat ſimulatis guardat ocellis,
Sunt modo ſuſpirans finti ſuſpiria cordis.
Denique quicquid habet, vel viſu cernitur, aut non,
Seu parlat, cogitat, pergit, ſeu lumine ſpectat
Flet, ridet, cantat, ſimulata fraude redundat.
Quid referam mortes, guerras, tradimenta, batajas
Bruſamenta, dolos, lites, excidia, rixas,
Quas Meretrix peperit? veteres voltate quadernos
Nam quod ego dico retrovabitis eſſere nullam.
Dicite quæſo mihi quis fortem tradidit illum
Sanſonem, abſcidens claros e vertice crines,
Hoſtibus atque ſuis privandum lumine dedit?
Nonne fuit Meretrix? quis te Rex inde gabavit,
O ſapiens Salamon veterum ſapientia Regum?
Nonne bagaſſa tibi fecit quoque rumpere collum?

Quis tibi præterea cauſavit Troja ruinas?
Quis tua bruſavit nocturnis mœnia flammis?
Quiſvè pium Æneam vecchio cum patre fugavit?
Anne Cavalazzus? Greci? non; quis fuit ergo?
Nempe Putana fuit Phrigium ſeguitata moroſum
Quæ ſibi pizzantem vellet gratare cotalam.
Sed quid? ego de me qualcoſam dicere nolo?
Imo volo. Quis me nunc tantos ferre travajos,
Crudeles dojas, ſcabiem, mala paſqua, malannum
Cauſa fuit Meretrix terræ maledicta propago
Triſte ſcelus, ſcelerata lues, fœdiſſima peſtis.
 Præterea gaudent hæ ladræ ſemper amantes
Accumulare novos, ac talem propter acquiſtum
Nulla reformidant præſentis damna fadighæ,
Aguzzant cerebrum, mentem ſottoſopra revoltant
Sollicitant quaſdam Ruffianas tempore vecchias,
Quæ guidare ſolent corrivos ſæpe moroſos,
Immortale decus nam credunt eſſe Putanæ
Scilicet ingentem miſerum dominare catervam.
Peccatum quin grande aliquem refudare moroſum
Eſſe putant, magnamque ferunt hanc eſſe paziam:
Accipiunt omnes quibus eſt gravis æræ crumena,
Metallumque ferens, quo cantant protinus orbi,
Porta patet ſemper nullo diſcrimine cunctis.
Sis invenis, bellus, leggiadrus, fronte galantus,
Sis vecchius, bruttus, gobus, slancatus, & orbus
Dummodo ſis riccus nunquam male viſtus abidis;
Porta patet cunctis, tamen eſt uſanza bagaſſæ
Tres magis ex omni numero ſervare moroſos,
Omnibus in rebus ſibimet ſuccurrere prontos.
Quos brevibus verbis, qui ſint moſtrare parecchio
Ne tibi rincreſcat, lector, ſcoltare parumper.
 Diligit illa prius juvenem (ſeu fingit) amantem.
Leggiadrum facie, ſpecioſa fronte politum.
Cui nondum teneras abſcondit barba maſcellas,
Cui nitet ore color primævo in flore galantus.
Qui quoque gajardo teneat ſub pectore forzas,
Qui veneris gaudet dulcem tractare duellum.
Qui propriam Dominæ monſtrat de nocte prodezzam
Qui

Qui gioſtrando valet ſeptem, vel octo careras.
Currere, nec validam currendo rumpere lanzam
Hic alios inter bertones carus habetur,
Hic oculus dexter Dominæ, dulciſſima vita.
Hic ſpes eſt mentis, ſoſtegnum cordis, & almæ.
Hic lux, ſtella, jocus, ſolazzum, zoja, teſorus.
Sed nimis, ah, preſtum miſero ſua gaudia paſſant
Tempore prætereunt, oimè, hæc ſolatia curto,
Dulcia quippe volant, volucrique ſimillima fumo,
Sæpeque poſt riſum nequicquam flere biſognat.
Non tot habet cælum ſtellas, animalia boſchi,
Pontus aquas, aer volucres, ſojamina ſilvæ,
Quot mala, quot luctus juveni, mihi crede parantur.
Qui bona ſic viridis conſumit cara juventæ,
Hinc venit omne malum; noſtra hinc abſumitur ætas
Hinc macies vultus, ſtomachi fiacchezza bruſantis
Hinc pectus, hinc ſchena dolet, venterque, pedeſque
Hinc mala Franceſi naſcuntur ſemina morbi,
Angoniæ, tumor femoris, malvagiaque febris
Tencones, broſolæ, peſtis peſtifera, brozæ,
Cruſtatæ plagæ, capitis pellatio, dojæ,
Ulcera, porſighi, bognones, rogna, caroli,
Copia zardarum, buganzæ, gumma panocchiæ.
Dentorumque dolor, rabies, gianduſſa, podagra.
Unde tot ad finem triſtes portantur affanni,
Milleque crudeles mortes patiuntur ad horam.
Ipſe (fatebor enim) nec me vergogna tenebit.
Alloquor, expertus, vanas nec fingo boſias,
Ah quoties fudi gemitu comitante querelas,
Ah quoties madido ſguazzavi fronte ganaſſas.
Ah quoties noctu ſomnum crudele vocavi,
Ah quoties dixi ſuperis pietate caretis,
Ah quoties animam optavi ſpirare dolentem,
Et calzas tirare ſemel moriendo daverum
Quam ſentire dojas paſſim per membra vagantes
Oſſa lacerantes, ſerpentes intra medullas,
Nec tantum timeo, qui paſſavere dolores,
Sed meæ præſentes ſpaventant pectora morbi.
Nunc quoque dum meditor verſus mea bracchia nutant
Nunc

Nunc etiam ſcribens dolor, oimè gridare coercet.
Nunc quoque verſificans rognam cum carmine gratto.
Eſt gravis inceſſu nimia languedine corpus.
Macilenta nimis facies lanterna videtur,
Diſtructam veluti conſueſcunt pingere mortem,
Semimuſolentos biſcotti mangio tochellos,
Una meum ſatiat, cum diſno, paſſa magonem,
Pro boccam conzare venit poſt mandula pranſum
Eſt mea de ſancto ligno, vernazza, falernus,
Sic Medici, morbum pro diſcazzare comandant.
Sed quo Muſa ruis? quis te furor urget ad iſtos
Sermones, voltare pedes? reſume viaggium
Dic modo poſt primum quem vult Putana ſecundum
Bertonem, per quem major ſua gloria fiat.
Ille ſecundus erit, dominam qui protegit armis,
Cujus ob affectam ſit prontus ponere vitam
Quando biſognaret, caſus defenſor in omnes,
Armi potens, bravus ſpadacinus, ſive guerierus,
Qui male parlantes baſtonat ſæpe rufianas,
Qui bergantinos donat tajando ganaſſas,
Vendicat offenſas Dominæ, braveggiando menazzat,
Eſt genus hoc hominum, veneti quos nomine Bullos
Seu tagia cantones appellant, mangiaque ferrum:
Seura ſupercilio dum guardant lumina torquent,
Inſtar francorum capellazzum vertice portant,
In quo ſæpe ſolent longum cuſire penacchium,
Barba foruſciti nimium tirata videtur,
Blaſpemant, renegant, ſtrapazzant omnia verbis
Ut de ſe timeant homines, habeantque pauram,
Sæpe magazenos intrant, vodantque bocallos,
Sæpe bonos guidant minchiones intra tavernas,
Atque illos faciunt graſſum ſibi ſolvere ſcottum.
Spadazzam attacant lateri, quæ guardat in altum.
Altera pugnalem pars monſtrat, inde celata
Pendet ab uncino centuræ circa culatas;
Ferreus ipſe manus defendit guantus utraſque.
Indefeſſa gravi ſtipantur pectora Zacco,
Nocte gerunt targam, ſtoccum, ſimul atque corazzam,
In ſrottam vadunt, parlantque andando negottam,

Ut

Ut videant taciti per ſtradam, ſubque feneſtra.
Si quà forte ſuæ ſit romancina Signoræ,
Cui mazzare jurant omnes, quos illa comandat.
Ex iſtis igitur bravis vult Puta moroſum
Ciaſcheduna ſuum, ſua qui mandata ſecundet,
Sed male finiſcunt vitam: nam tempore curto
Bravuram perdunt, animam cum ſanguine sborrant,
Sive ſuper ſtradam hoſtili ſub vulnere caſcant.
Belleque calzati ſtigias mittunt ad undas,
Sive catenati ſcura in preſone tenentur,
Crimina purgantes quæ comiſere ribaldi,
Sive ob majorem misfactum Judice juſto
Baſtonare gravi damnantur remige piſces,
Graſſaque de bravis deventant eſca pedocchi,
Sæpe ſuper triplicem lignum dant colla ſoghetto,
Percutiuntque ſuam moriendo calcibus umbram,
Nec Venus, aut illos potis eſt defendere Mavors;
Sed jam de binis dixi, veniamus ad altrum.
Tertius accedit graviori ætate Moroſus,
Cervello leviore tamen, licet ipſa capillos
Teta ciceroſos habeat, griſſumque colorem,
Quem chiamare ſolet Corrivum nomine vulgus.
Hic mandat panem (quamvis non fæmina ſolo
Pane ſaturetur, carnis ſit grande biſognum)
Quotidie ſpendit. Dominæ mittitque Caniſtrum.
Non de piſciculis inquam, vel carne boina,
Sed de exquiſitis plenum tantummodo rebus,
Pinguifico ſguizzare volunt nam ventre Putanæ,
Quo magis ad ludum Veneris ſit pronta voluntas,
Hic sborſat nummos, Caſæ pro ſolvere fittum,
Veſturas comprat, bavaros, manilia, perlas,
Forzeros, tavolas, ſcamnos, ſpalleria, caſſas,
Hic facit in ſumma totam ſplendeſcere Caſam.
Deh poverelle nimis, quæ te ſtultitia colſit?
O miſerande ſenex, quæ te matezza piavit?
Jam tua mortificat ſenſus vecchiezza goloſos,
Jam vires mancant frigeſcunt oſſa, calorque
Imus abit, nec habent ullum jam membra vigorem,
Primavera locum, inverno ſubeunte, cedivit,

Te-

Teſticuli creſcunt, ſcurtatur chiodus Amoris.
Nec tibi conceditur Veneris drizzare ſaettam,
Laſcivi unde ſolet procedere vulnus amoris.
Jam te terra vocat, jam mors tibi ſaltat adoſſum,
Tuque bagaſſorios in amores tempora perdis?
Illa ſed hunc vecchium non ſdegnat habere moroſum
Sdentatam baſat boccam, frontemque rapatam,
Abbrazzat, carumque vocat patremque fiumque,
Blandimenta facit, veteres medicando magagnas,
Sæpe fovet gremio, pietoſa voce luſingat.
Cordojum ſimulat, quamvis ſit cordis allegra,
Suſpirans aliquando genas ſingultibus implet,
Inſtruit inſidias lacrimis dum rumpit ocellos,
Quos docuit ſemper plangoribus affere prontos,
Denique mille modos penſat, fingitque trovatque,
Donec eum traditora queat trapollare briconem.
Non tot sbalzat aquas, ventis ſoffiantibus æquor,
Non tot damnati referantur faucibus Orci,
Non tot mercantes faciunt ad dacia fraudes,
Non tot piſciculos flavis habet Arnus in undis,
Non tot habet Venetum fumantes terra caminos,
Nec tot habet dojas, rancores, ſpaſma, dolores,
Qui mala Franceſi patitur contagia morbi,
Quot meretricis habet fraudes mens improba ladræ
Hac minus offendit ferrum; minus ignis abruſat.
Hac malatia nocet mancum, Mors pallida mancum,
Vult bellos Veneris propter ſmorzare bruſorem.
Vult bravos propriam propter defendere cauſam,
Vult Vecchios reliquis pro ſovegnire biſognis,
Atque in malhoram mandat finaliter omnes:
Credite, ſi qua fides ſocio eſt præſtanda perito,
Ille poteſt cautos Nocchierus reddere nautas,
Qui vidit tumidi ſpauroſa pericula ponti.
Quem ſcopulos inter tempeſtas horrida ſpinſit;
Sic ego per provam parlans (licet vtile non ſit
Poſt perſos boves, ut dicunt, claudere ſtallam)
Doſtus ab expertis aliis ſucurrere diſco.
Monſtrum horrendum ingens, Meretrix, quam dira Megera
A Cane triſauci genuit Phlegetontis ad undam,

Qua dominante regunt mentis retinacula ſenſus;
Qua dominante ſuum ſtrapazzat quiſque decorem;
Qua dominante ruunt verecundi fræna pudoris:
Qua dominante boni diſcedunt corpore mores.
Qua dominante nihil veri prezzantur amici,
Qua dominante parens eſt nati fraude gabatus,
Qua dominante (nefas) miſcentur ſacra profanis,
Qua dominante gravem non curat dives honorem;
Qua dominante ſuum poſtergat pauper amorem,
Qua dominante ſimul naſcuntur furta, rapina,
Luctus, homicidium, lites, diſcordia, pugnæ,
Heu fuge crudeles, Juvenis, quas perfidia tendit
Inſidias, caris dum te complectitur ulnis,
Te ſua vita vocans ac ſpes dulciſſia cordis,
Blanda oculos, laſciva genas ſpecioſa capillos;
Ne tamen ulterius tentes, nam ventre ſub imo
Puzzolenta nimis, quis credere poſſet? amorbat.
Inferni gulfus jacet hic Acheronte ſub atto
Gurgite, quem vaſto circondat ſordida vallis,
Obſcurumque nemus, cujus ſub opaca latenter
Seu ruginoſos habitant animalia campos:
Larga quidem fædi ſunt tantum intramina portus
Navigium quod grande poteſt ingredere dentrum;
Quamvis grande foret, quantum Babilonica turris,
Majora involuit mentem maraviglia noſtram.
Nullum poſſe foras ſalvum remeare Vaſſellum,
Quodque perire facit confractum ad littora mandat.
Haud aliter referunt Scillam; crudamque Caribdim;
Ingiottire rates, pariter vomitare medeſmas.
Putrida quid memorem croceo labentia curſu,
Flumina? ſordifico ſeu manat unda meatu,
Cujus odor faceret totas voltare budellas
Sed cum preſtezza naſum ſtoppare biſognat.
Heu fuge quiſquis ades, ſi qua eſt tibi cora ſalutis.
Inviſum, ſervile genus, ſine lege ſuperbum
Conſilio, ratione carens, virtutibus orbum,
Si pecorella Lupum, ſi ſcampat retia cervus.
Odii Læpra canes, Aquilas odore Columbæ,
Cur nos malvagæ Meretrici ſtamus appreſſum;

Cur cercamus eam ſi nos conſumit ogn' hora?
Viſcera ſi ſtruggit, cur non ſcampamus ab illa?
Ite procul juvenes, pariterque recedite vecchi.
Si cupitis mundo tranquillam ducere vitam,
Nuſquam tuta fides ſotii, latet anguis in herba,
Nata dolo meretrix qua vere nullus amatur.
Mobilior vento: rapidi ſeu fluminis unda.
Nunc te ardenter amat poſt alter amatur ab ipſa,
Nunc cupit iſta unum inconſtans mox diligit altrum:
Sæpe fugit fugiendo tamen vult improba jungi.
Sæpe rogata negat, quamvis vult vincere numquam.
Fraudolenta, procax, menzognis plena doloſis.
Si ridet laſciva nutrit ſub pectore ſdegnum,
Triſtis ubi paret ſervat ſub corde legrezzam,
Maſticat ingannos lacrimis dum lumina bagnat,
Dum fovet occidit, trapolat dum tangit amicum,
Oſcula ſunt ſtrales, ſunt blandimenta catenæ,
Retia ſunt ſguardi, complexus vincla doloſi,
Inſidiæ riſus, dulces tradimenta carezzæ
Sunt laquei movimenta pedum, quos tendit Amanti
Verba ligant hominum cupidas nequiſſima mentes,
Sunt gemitus ſpadæ, tot ſunt ſuſpiria flammæ,
Vulnera ſunt lacrimæ, ſingultus arra doloris.
Mors fera concubitus, baratri conjunctio pena
Omnia quid referam? quis mai deſcribere poſſet
Omne neſas, ac omne malum meretricis ad unguem
Sufficit hoc pro nunc quamquam mihi plura ſuperſint,
Dicere quæ poſſem, ſed jam Fanteſca ſiropum
Portavit calidum, quem me ſorbire biſognat,
Ecce ſiropus adeſt ſolitus, tibi Muſa propino.

LAU-

L A U D E S
DE ARTE
R O B A N D I.
Macaronea Seconda.

SURGITE gnochificæ noſtri pia cura: Sorellæ.
Vos mihi lactifluo boccam bagnate botiro.
Ut mea Ladrificos valeat vox promere ſenſus.
Ille ego, qui veſtri nuper domicilia montis
Ingreſſus groſſum implevi macaronibus alvum,
Magnum opus aggredior parvo dum carmine laudes
Egregiamque artem conor celebrare robandi,
Tu prior ex numero ſcendens de monte Cucagna;
Berta veni, fer opem, juveni ſuccurere poetæ,
Nam vantos numerare ſuos, narrare triumphos,
Groſſiloquo plectro me Ladraria comandat,
Cujus virtutum numerus cæleſtia avanzat
Sidera, & immenſi sbalzantes æquoris undas.
Forte aliquis aderit, cui non bene nota facultas
Eſt, nec abondanter Latronis cognita virtus,
Qui mea burlabit laudantia carmina furtum,
Ac bene ſi recta penſabit mente raſonem,
Eximioſque valet ladri comprendere honores,
Certe erit hic tandem sforzatus vera fatendo,
Dicere, virtutes omnes hac eſſe minores,
Quæ ſolet ad cœlum caros alzare ſeguaces,
Majoreſque inter mortales reddere claros,
Quin puto, ſi talem mundus cognoſceret artem,
Publica quod ſtrueret quiſquis gimnaſia Princeps
Hæc faciens omnes præcepta audire Vaſallos.
Non monſtrat Natura bonum mortalibus ullum,
Quod non ſit melior veteris ſcientia ladri,
Non nos doctrinam vecchi docuere Pedantes
De qua nobilior non ſit doctrina robandi,
Non ſpeculativæ ſunt talia acumina mentis.
Quæ non ingenio ſubtilis ladrus avanzet.
Ex iſtis ladris unus ladronior altris

Diſpoſuit quondam noſtram viſitare crumenam,
Quam cito gentiliter nummis tajando vodavit.
Et me cum palmum naſi mandavit a caſam.
Certe aliquis ſimilis cui tunc fortuna dediſſet
De manibus ladri talem ſoffrire malopram,
Omnibus in bandis gridos mandaſſet ad auras.
Omnibus extemplo teſtam rumpiſſet amicis,
Omnes ſtordiſſet compagnos, atque parentes,
Omnes contradas rumoribus, atque querelis
Impleſſet plateam totam, ſtrepitoſus, & urbem,
Clamaſſet ſurbos, villanos, atque gajoffos,
Eſſeque pro tali plectendos crimine ladros,
Hoc ego, ſed factum ſavia cum mente revolvens,
Et maturato memorans hanc corde bonopram
Lætificum toto sborravi pectore riſum,
Eſſeque cognoſcens magnum mea damna guadagnum,
Quæ potuere magis poſtac me rendere accortum,
Ladrificam placida offenſam cum mente ſoffrivi,
Quin remanens ſtupidus tantæ pro munere dotis
Ingentique ladræ tactus virtutis amore
Diſpoſui ejuſdem verſu celebrare valorem.
Principio ſi recte iſtam penſamus ad Artem,
Sive accortezzam volumus diſcurrere ladri
Sive ſottigliezzam, qua ſe inſegnare videmus,
Sive miſterium, quo nos per ſæpe ſalutat,
Sive ardimentum, quo ſe sfazzatus avanzat,
Quis hunc miraculum noſtri non dixerit orbis?
Quis hunc magnificæ monſtrum non dixerit artis?
Quis hunc Naturæ non dixerit eſſe ſtuporem?
Hic robbare quidem biſogni tempore novit,
Ut robbando famen vacet vitare moleſtam,
Providus ut proprio poſſit ſuccurrere damno,
Milleque vivendo duros ſuperare malannos.
Multa docet fames, & non ſtat ſub lege biſognus
Sbuſatas nec habet jejunus venter orecchias.
Ergo ego ſi videro, quod me fames aſpra travajat;
Nec teneo, unde queam vodas implere budellas,
Nec ſit, qui miſero porgat clementer ajutum,
Nec ſit, quam patior, qui curet cernere diam,
Nec

Nec ſit, quo morior, qui vojat tollere morbum.
Expectabo igitur, veniat quod ab æthere manna?
Aut mihi quod propriam robbam ferat alter a caſam.
Nunquid depreſſus tanti ſub pondere affanni
Me ſteſſum potero poltronæ tradere morti?
Quid juvat ingenium, quid prodeſt mentis acumen,
Si propriis illo biſognis utere neſcis?
Ipſa fames homini comes eſt certiſſima pigro:
Robba fugit miſeros, ſempre fugit illa dapocos,
Robba homini robbare ſuo cum nomine monſtrat,
Robba vocatur enim qui illam robbare tenemur.
Robbam ſolus habet, qui ſtat robbare paratus.
Robbam nullus habet robbandi lentus in arte.
Omnis homo (ut dicitur) bona naturaliter ambit.
Omnis homo, & contra mala naturaliter edit.
Omnibus inſtinctum naturæ eſt quærere robbam,
Unde ſolet verum, aut falſum procedere honorem
Hinc auri bene ſacra fames, hinc guſtus habendi,
Hinc robbæ alterius cunctis eſt nata voluntas.
Nam qui plus robbam, qui plus hic poſſidet aurum,
Hic magis eſt (ſic mundus uſat) ſtimatus ab altris.
Nec poveras tantum perſonas talis habendi
Voja tirare ſolet, non tantum pectora plebis
Allicit ad furtum, quin magnos ipſa Signores
Brama tiranneggiat: ſed mutans nomen in illis.
Dicitur ambitio, hæc omnes ad furta potentes,
Impellens merito debet ladraria vocari,
Sed quia non poſſunt hanc exercere bonopram,
Ut faciunt alii, tacita cum mente, Magnatos,
Illam quam cupiunt robbam robbare videmus
Per forza, & palam, lites, ac prælia miſcent,
Armant ſoldatos, armant in bella cavallos,
Ut valeant armis deſiatam acquirere terram;
Ut proprium poſſint auro ſpoliare patronum,
Ut robbare queant alieni jura Reami,
Si quicunque cupit propria ditione tenere
Alterius Regnum, ſtradam quandoque trovaſſet
Illud ſecreto, abſque alio clamore robbandi,
Nullum hic reſpectum jam ſcrupuloſus habere,

B Nul-

Nulla hunc tardaret propriæ conſcientia culpæ,
Quod non hanc faceret pronta cum mente rapinam
Quod non perficeret pacato hoc pectore furtum,
Sed quia ſe Reges cognoſcunt eſſe latrones,
Alter, & alterius robbam truſſare peroptant,
Quiſque ſuam prontus lincæo lumine guardat,
Ne veniat major latro robbare minorem.
Nec penſare tamen debes, quod digna robandi
Ars, noſtris tantum ſit retrovata diebus,
Illam namque prius cœpit cognoſcere mundus,
Quam mortale decus Regni, Regeſque fuiſſent;
In prima dico Saturni ætate bavoſi,
Aurea quæ noſtri dixerunt ſecula patres:
Gens allhora rudes capiens ex arbore fructus,
Poma comedebat, ſeu duras robore giandas;
Quiſque tamen penſans ſocium ſerbare majores,
Quam proprios, fructus: robbabat uterque viciſſim,
Et quamvis homines nondum telluris ab alvo
Robbaſſent fulvum, quem mundus diligit aurum,
Et quamvis nullas ſtruxiſſent arma batajas,
Unde tot hac noſtra veniunt ætate malanni,
Ipſa tamen groſſos homines Natura docebat
Tunc giandas, ac poma ſui robbare propinqui,
Guſtus enim meliora ſuis aliena provabat,
Ut docti inſegnant nobis præcepta Naſonis.
Fertilior ſeges eſſe alienis ſemper in agris.
Ex iſtis autem Patribus bravoſus in orbe
Filius exivit (nomen non recte recordor)
Qui non contentus ſub parva vivere caſa,
Nec ſatis eſſe putans alias robbare vivandas,
Cæpit per forzam vicinos tollere campos.
Omnibus; atque bonis veros ſpoliare patronos;
Quos miſeros ferro, aut baſtone domare ſolebat
Subjectos faciens propriis obedire comandis.
Hanc pariter magnis moſtravit Regibus artem
Ille Babiloniæ qui rexit primior urbem,
Armorum forza mundani vagus honoris
Bella ciens, ac regna rubans, quo creſcere poſſent
Regna ſibi, & proprium latrocinio augere decorem.
Hoc

Hoc ſimul exemplo multos vaſiſſe latrones
Cernimus, & armis, & dignitate minores,
Qui non læta ſuis magni confinia Regni
Uſurpare parant manibus, ſed munere furti
Parvo contenti ſludiant ſolum modo vitam
Soſtentare ſuam poltroni more valentis
Hi robbare ſolent plenas de nocte bottegas,
Aut de gallinis graſſos ſpogliate polaros,
Aut de formoſis ſtallam ſgombrare Cavallis.
Aut de ducatis taſcam vodare peſantem,
Leggiadramque prior, qua mundus vixit, uſanzam
Noctes, atque dies lata cum mente ſequuntur.
Sed quis præterea non dicat habere latrones
Virtutes raras, doctrina, ac laude colendas?
Quis non a ladris vitium videt omne remotum?
Non tumdam Ladri tenet ulla ſuperbia mentem,
Otia non illum, non illum tædia guaſtant,
Non illum livor, non illum vana travajat
Ambitio, non pazza illum ſtultitia vexat
Crimen Avaritiæ Latro cognoſcere neſcit,
Quin liberalem potius ſe monſtrat ubique,
Largus & a cunctis exultat ſemper haberi.
Non facit ille unquam facit ut mercator avarus,
Cuncta ſuæ mattus qui ſtentat tempora vitæ,
Qui maris, & terræ, quærens penetrare receſſus
Mille guajos patitur, pluvias, tonitrua, ventos,
Ut faciat magnum robbæ fugientis acquiſtum,
Qui ſemper magra contentus vivere menſa,
Nunquam audet timidus graſſum mangiare bocconem,
Ne minuat robbam per tanta pericula pattam
Splendidus latro, parva qui nempe fadiga
Conſuevit dulcem ſapiens acquirere robbam,
Largius effundit, ſpendit generoſus in omni
Tempore, deque cibis cupiens tantummodo lautis
Deque ſaporitis vivandis paſcere ventrem
Quotidie ſguazzat, ſquaquarat, tumquicquid acquiſtat
Cum ſociis godit dilectas intra tavernas,
Deque aliis rebus vitam facit ille beatam.
Hæc ſed non baſtant: Homines quis crederet unquam

Hanc ladrariam perfectos reddere poſſe?
Si juſtos illos, ſanctoſque vocare ſolemus
Quos vera ante diem mortis confeſſio purgat,
Quos pia pentitos reddit contritio cordis,
Quos devota facit miſeros ploratio culpæ,
Quis non latrones cæli ſuper aſtra volare,
Atque Paradiſi ſedes implere fatetur?
Iſti etenim mortem cum noſcunt eſſe propinquam,
Ac fore ſe penſant breviter per colla picandos,
Examinant totam paſſato per tempore vitam,
Atque ſuper cordam lacrimoſa voce gridantes,
Martirium crudele prius ſub judice portant,
Inde Sacerdoti avantum flectendo zenochios,
Atque humili ſpargendo pias ex ore pregheras,
Pectore devoto confeſſant crimina quæque.
Erroreſque ſuos plangunt, veniamque dimandant,
Poſt vero allegro ad forcam cum corde caminant,
Tunc memores Sancti, ut dicunt Vangelia verbi,
Qui patiuntur propter juſtitiam eſſe beatos.
Sic fecit latro, pendens qui in Cruce dolenti
Voce memento mei......
Auguſtam cæli portam cantavit apertam.
Hinc homines quoſdam minchiones eſſe videmus,
Qui vitium appellant furtum, quod nomen amatæ,
Virtutis meritat, dum rectamente revolvo
Quot bona proveniunt homini ſoventer ab illo:
Qui ſprezzat furtum, qui furti negligit artem
Non habet ingenium, dulcem non ſentit amorem
Hæc etenim ſi eſſet vitium ladraria malignum,
Ut dicunt multi, caram non quiſque moroſam
Clamaret ladram, cari nec Amantis ab ore
Ulla pateretur vitioſum fœmina nomen?
At quæcunque ſuo ſentit ſibi Ninfa moroſo
Dicere, tu ipſa meam robbaſti ladra coradam,
Tu mihi cara meum truffaſti ladra magonem,
Tu mihi cervellum, atque animam ladretta robaſti.
Non modo ſe ſdegnat, non ſe pro nomine ladræ
Ingiurata tenet tantam quin corde legrezzam,
Dolcezzamque capit tantam, dum ladra vocatur,
Quod

Quod paret in ſecchia tunc mellis habere culamen.
At melius cupiens ladri ſcoprire prodezzas,
Eximiæque hujus artis penetrare medullas.
Quæ tam rara patent Patavinis dogmata Scolis,
Quæ non abſcondit docto ſub pectore Latro?
Nunquid Philoſophus latrone eſt dignior? abſit,
Philoſophus, Latroque una verſantur in arte;
Ille ſtudet rerum occultas cognoſcere cauſas,
Lambicatque ſibi cervellum tempore in omni,
Ut ſecreta ſuo pareant manifeſta volero,
Hic ſimul aſcoſas meditatur pectore borſas,
Cogitat occultas ſtanzas, ubi robba tenetur.
Secretos penſat ſcrignos, ubi clauditur aurum,
Ingenium aguzzat, mentem ſos ſopra revoltat,
Ut retrovare modum valeat, ſtradamque robandi,
Aſtrologus ne poteſt Ladrum ſuperare? nequequam,
Aſtrologus ſtellas, actuſque obſervat earum,
Ac Planetarum curſus de nocte miſurat,
Aſpectus varios illorum ut noſcere poſſit;
Ipſe ſuo pariter latro de tempore noctis,
Fungitur officio, caſas, ac tecta ſcoyertat,
Ut melius poſſit luſentes cernere ſtellas,
Obſervatque diù creſcentis cornua Lunæ,
Nam ſolet eſſe illi ſpeſſum contraria Luna.
Legiſta eſt forſan major latrone? negatur.
Ille docet ſacras, recto quæ tramite leges
Oſtendunt nobis dritum ſeguitare caminum,
Quas pariter ſtimant iſti, metuuntque ribaldi.
Non mancum facit ipſe latro, qui nomine ſolo
Stare vigilantes homines conſtringit ogn' horam,
Cunctorumque implens trepidanti corda ſpavento,
Inſegnat robbæ ſicuram ponere guardam.
An volo latroni Medicum præponere; mancum,
Infirmo medicus medicinam præbet amaram,
Conflatum purgat corpus, vacuatque budellas,
Ægrotum ut poſſit quamprimum reddere ſanum
Perfectus Medicus latro eſt, nam ſemper amarum
Hic facit imprimis alios ſorbire ſiropum,
Hic nimium plenas vacuat volumine caſſas,

Hic nimium graſſas ſmagrat pinguedine caſas.
Hic nimium gonfias caſtrat numiſmate borſas.
Ut ſervare queant homines præcepta ſalutis,
Sint tibi pauca ſatis, ſi tu vis vivere ſanus.
Sed quid ego excelſas parvis includere cartis,
Innumeraſque ladri laudes numerare laboro?
Has omnes ſolo cupiens comprendere verſu
Hanc Artem dicam (nec vanas dico boſias)
Eſſe Artem Artium, Scientiam Scientiarum
(Scuſabis, Lector, ſi non hoc recte caminat
Carmen, nam volui hoc ſolo tibi dicere qualem
Inter Virtutes teneat Ladraria coronam)
Reſtant pauca mihi, quæ declarare biſognat,
Sunt etenim multi, qui hujus virtutis honores
Eſſe vituperium reputant, magnamque fatentur
Vergognam, ſi quis fruſtatur, ſive bolatur,
Sive Super triplicem lignum per colla pichetur,
Sed bene non ladri bona privilegia noſcunt,
Nec pia comprendunt humanæ munera fortis,
Præmia militiæ quondam dare Roma ſolebat,
Diſpenſans varias variis in bella coronas,
Ornabat capita, aut quercæ, aut de fronde gramignæ
Majoreſque ſuper carros alzabat ovantes,
Qui dicebantur lætis gaudere triumphis:
Sic & honorata ladri qui fungitur arte,
Alter cartacea exornat diademate frontem,
Atque ſuper ſchenam pergit ſpectandus Aſelli.
Alter ſed ſolium berlinæ vectus ad altum,
Oſtendit ſcriptam tali pro munere cauſam,
Alter dum fruſtam patitur, comitante caterva,
Prætereundo videt gentes andare dabandam,
Atque ſibi a cunctis patefactam præbere ſtradam,
Alter ſed tandem (quod ſumma eſt gloria ladri)
Aſcendens ſcalam per cordam ſaltat abaſſum,
Ultima dilecto concedens oſcula Bojæ:
Huc tamen innumeras cernes concurrere gentes,
Fœminei ſexus turmas, hominumque phalanges,
Spectandique illum cauſa, juveneſque ſeneſque,
Sollicitare gradnm, magna ac pietate calentes

Con-

Confortatores ſecum, Pretoſque, Frateſque,
Nonne poteſt lætus tanto gaudere Triumpho?
Nonne poteſt ille hac dici pro forte beatus?
Quæ ſors eſt meilior mortis, quæ pulchior orbe.
Quam ſupra parum forchæ diſtendere collum?
Omnes cum morimur ſub tectum claudimus occhios
Corpus & oſcura noſtrum reconditur arca,
Sed ſuper elatam forcam dum Latro picatur,
More valentominis meliorem paſſat ad orbem,
Atque poteſt moriens cœlum proſpicere apertum,
Quod genus mortis numquam conceditur altris.
O fælix forca, o mors fæliciſſima forchæ,
Quiſnam felicem non dixerit eſſe Latronem,
Ultima qui pendens in te ſuſpiria sborrat?
Talem ſe certe oſtendit, dum voce preganti,
Sancte Deus Miſerere mei clamando deorſum
Trabucat, mundique humilem cum calcibus auram
Percutiens liber, cunctis incagat avaris,
Ad cujus barbam mollat moriendo corezam;
  Sed quia dum laudes meditor cantare Latronis,
Ipſe duas horas tempus mihi Latro robavit,
Ne mihi Berta ſimul robbetur cœnæ canenti
Ladrificam laudo in ſaccum deponere Pivam.

DE LAUDIBUS
IGNORANTIÆ.

Macaronea Tertia.

VOS modo pinguificæ colitis quæ tecta Cucagnæ
  Caſſilloque ad noſtras Muſæ properate pregheras
Dum mihi clara ſuas ſpetti *Ignorantia* laudes:
Materia ingenio certum digniſſima veſtro.
Ad quam me noviter ſpingit fantaſticus humor,
Ut valeam mundo rarum ſcoprire teſorum,
Quos poſſint homines triſtes fugiendo fadigas
Ducere contentos tranquilla per otia giornos,
Otia ſtelliferos terram paregiantia cœlos,
Otia ignorantum ſemper dulciſſima vita,

Otia, quæ ſimiles illos fecere Tonanti?
Currite Gramatici, vos omnes currite Vates
Currite Philoſophi, Logici, Rethoreſque diſerti,
Currite Cantores, Strologhi, vos currite matti,
Et qui penſatis totam mangiaſſe Minervam,
Doctrinaſque omnes veſtris lucraſſe fadighis,
Currite vos dico, noſtraſque audite parolas,
Adque Ignorantis verſus diſtendite orecchias,
Ipſe etenim vobis claram monſtrabo raſonem,
Per quam ſit melior ſtudio Ignorantia veſtro,
Et quod majori ſit dignitate provabo
Quam reliquæ inventæ a primis ſapientibus artes.
Credite, mortales, vobis non dico boſiam,
Nulla retrovatur toto ſapientia mundo,
Nulla ſub excelſa virtus manet inclita cœlo.
Quod non ſit virtute ſua Ignorantia major.
Si te nunc valida, Lector, ratione docebo,
Lumine dum vojas perfecto cernere verum,
Materiamque iſtam ſana diſcurrere mente.
Quid juvat in cunctis vitæ ſtudiare diebus?
Quid juvat aſſiduas ſcribendo ſpendere noctes?
Quid juvat in tantis cervellum perdere libris?
Hi mala mille gerunt, hi portant mille travajos,
Hi mentes hominum curis de triſtibus implent.
Hi ſpeſſum noſtras animas cum corpore perdunt?
Sed quia quæ ſcribo vi ſunt portanda raſonis,
Atque argumentis paſſim firmanda gajardis,
Artibus a primis jam comenzare volenti
Dicite quæſo mihi, docti vos dico priores
Grammatici, teneros pueros qui ſæpe docetis:
Ante Activos paſſivos formare latinos,
Vos magis oblectans, quam declinatio, rectum,
Et pluſquam nomen conjunctio renddit alegros,
Quid facitis mundo? quem nobis fertis ajutum?
Quæ bona per veſtros legitur doctrinas libellos?
Confiteor multas jam vos feciſſe fadigas,
Innumeroſque prius cartæ imbrattaſſe quadernos
Alter Eleganzas, alter ſua ſcolia ſcripſit,
Cnturia alter Commentaria protulit alter,

Is

Is quæſtiones, Annotationes & ille,
Antichitates alter, Paradoxa ſed alter,
Hic Lucubrationes, is Collectanea prompſit.
Is fecit additiones, Miſcellanea & ille,
Omnia quæ tantum noſtras confundere mentes,
Et faciunt ſpeſſum ſtudiando rumpere teſtam,
Non tamen in tantis rationem reddite libris,
Quo diſtinguendæ orandi ſint ordine partes,
Nec conſtructiones veras moſtratis earum,
Lis eſt fra vobis, quot ſint pronomina vera,
Nomina non noſtis, an ſint Gerundia verba,
Præterea veram ignoratis reddere cauſam
Cur aliqui Y, altri I, in dictionibus uſant,
Cur aliqui geminant lettras, non attamen altri,
Cur duo diphtonga hæc videlicet, & œ
Scribantur calamo, nec proferuntur ab ore.
Pretereo tantos contraſtos, tantoſque gridores,
Qin inter vos paſſant variis de rebus agentes
Omnis enim parere cupit ſapientior altris,
Seu ortographias, ſeu vultis aperire figuras,
Etimologias, accentus, annalogias,
Seu inflexiones præceptioneſque docere,
Temporis, & caſus varietatemque modumque,
Seu Scanſiones verſus, lungaſque, breveſque,
Seu litterarum numerum, ſeu genelogiam,
Seu vultis moſtrare an H ſit littera nec ne,
Omnia diſcendi, quæ non præcepta paleſant,
Sed quæ capricios monſtrant tantummodo veſtros
Hinc pertinaces nimiun, nimiumque maligni,
Infuriatis diſcordes unus in altrum,
Et ſoffiretis mutuo ſtrepare budellas,
Alter, & alterius propriam mangiare coradam,
Nec tantum inter vos regnant certamina, & iræ,
Rancores, rixæ, lites, & jurgia mille.
Sed multos etiam, qui fra nos ante fuerunt
Doctrina, ingenio, ac multa gravitate Magiſtros
Cenſuris veſtris penitus lacerare ſoletis?
Sæpius Ariſtotele à vobis nempe chiamatur,
Quod nimis obſcuro fuerit ſermone locutus:

Taxa-

Taxatur Plato, quod non ullo ordine ſcribat,
Virgilius parvi ingenii, latroque vocatur,
Tullius in multis damnatur partibus, atque
Seneca calcina eſt, quæ prorſus mancat arena,
Livius eſt nimia pro fictione notatus.
Non propria ſcripſit Terentius ipſe farina.
Ovidius, Varo, Macrobius, Aulus, & altri
Auctores multi à vobis biaſmantur ubique
Quorum non eſtis digni ſcalzare ſtivallos,
Nec minimo illorum corezam ſolvere ſcarpæ:
Namque quid apportat nobis ſapientia veſtra;
Quod rendit populo mendax Grammatica lucrum?
Hoc opus eſt veſtrum bellam travajare juventam,
Quæ rigido vivens veſtro ſubjecti governo
Mille malas patitur paſquas, & mille malannos,
Un' horam nec habet pro repoſare quietam:
Crudeles etenim vos eſtis, imo Tiranni,
Hic miſeros nati pro baſtonare fiolos.
Qui niſi tam preſtum faciunt aliquando latinum
Conveniunt ſubito ſtringatas ſolvere bragas.
Atque ſuper chiappas ſine ſella fere cavallum,
Nec pietas vos ulla tenet ſtaffilla menantes:
Hinc diſperati fugiunt, ſcolamque relinquunt,
Cercantes alios libros, alioſque cavallos,
Quos illis mater preſtum, Ignorantia monſtrat,
Uude magis poſſunt vitam paſſare beatam.
Quam ſtentare diu crudi ſub jure Magiſtri.;
Sed de hac arte ſatis dixi, veniamus ad altras.
Grammaticam ſeguitat compagna Retorica, per quam
Quid valet Orator? docta quid ad arte reportat
Quos parit fructus? quam fert ſua lingua bonopram,
Is tantum dulci trapolat ſermone brigatam,
Inſtruit ingannos, variis uſando figuris.
Verba doloſa ligat, vagiſque coloribus ornat,
Cum quibus ad libitum mortalia pectora voltat,
Is aliquando audet ſacras corrumpere leges,
Sæpe bonos lacerat, defendit ſæpe ribaldos,
Injuſtas ſolitus foro protegere cauſas,
Judicis, & dubiam cicalando fallere mentem,

Pro-

Protulit is vanas facundo ex ore boſias:
Dum chiachiarando facit pro vero credere falſum
Imperiumque animi uſurpat, fierique Tirannus
Exultans blandis confundit jura cavillis
Is mortale tenet dulci ſub mele venenum.
Sirenæ ſimilis, placida quæ voce canendo
Peſtiferam portat ſuavi in gutture mortem:
Is potuit ſpeſſum populos proſtrare potentes,
Atque ſuis zanzis patriam ruinare medeſmam
Multa dabunt nobis iſtorum exempla malorum,
Tullius, & Graſſus, Gracchi, vecchique Catones,
Omnes qui certum linguas habuere diſertas,
Omnes ſed patriæ magnos pepere malannos.
Hinc Romanus eos populus ſcazzavit ab Urbe.
Qui profeſſarunt ejuſdem muneris artem,
Illis atque dedit longo pro tempore bandum,
Nam genus hoc hominum ſtimavit inutile ſemper
Quinimo ſalvando pro libertate, malignum.
Hinc fuit in patriis Timagora mortus Athenis,
Hinc Lacedemoniis Cteſiphon banditus ab oris
Qui ſimul hac ſpeſſum vexabant arte Senatum
Ars ruinoſa, procax, menzognis aucta doloſis.
Ars turpis, vecors, duplex, ſervilis, avara,
Quam multi ſeguitant pro multiplicare ricchezzas
Sæpeque dum credunt Cicerones eſſe ſe tandem,
Heretici marci deventant, atque pagani.
Accedit Logica, cujus fantaſtica ſemper
Plena bizareſchis ſe jactat teſta chimeris
Hinc dicunt Artem ad alias patefacere ſtradam
Ac ratione ſua magis illas reddere claras,
Quod claram in tutum cognoſcimus eſſe boſiam,
Artibus anne aliis porget Dialetica ajutum.
Aut ullum nobis dabit iſta ſcientia lumen,
Quæ jacet in tenebris? omni quæ lumine mancat?
Hac duce promittunt braviores arte Magiſtri,
Perfectum cunctis in rebus cernere finem.
Sed finire tamen video ſua jurgia numquam,
Quin quo plus certant, quo plus ſtrepitare laborant,
Ut verum ſcoprire queant plus dubia creſcunt,

Et

Et plus confuſos animos, mentemque relinquunt,
Qanto plus veri cercant penetrare medullam.
Quatuor his adſunt cauſæ quaſi numina rerum
Materia, & forma, efficiens, & cauſa finalis,
Cum quibus, & verum, & falſum ſe noſcere vantant
Prædicamenta aliqui numerant bis quinque, ſed altri
Majorem numerum inveniunt, altrique minorem,
Ad tria namque iſti certantes illa reducunt,
Capricipque ſuo nova dum miſteria cercant
Prodigia errorum, quin monſtra ingentia promunt.
Hi ſæpe inſanos ſana ſine mente Sophiſmos,
Sive Sillogiſmos formantes fallere gentem
Gaudent, & falſis implent de ſenſibus aures,
Garbujant cerebrum, sbarbajant lumina mentis,
Vera negant, non vera provant, animumque vilupant,
Candida nigra cacant, & dicunt dulcia falſa
Eſſe, quod eſſe negat verum Natura, fatentur,
Sæpe chiamant homines Aſinos, & ſæpe Cavallos,
His genus aſſiſtit, ſpecies ſubſtantia, ſenſus,
His minor & major formatur terminus, ordo
His Paralogiſmus Paradigma creatura Helencus,
Iſta probo, illa nego, non, ita, pro, contra, ſed ergo,
Multaque res altæ, nequeo quas tradere menti,
Omnia ſed tantum ſtitica ratione tirantur,
Atque argumentis tantum ſubtilibus extant,
Quod nequunt niſi cum fractis procedere gambis,
Atque magis riſu, quam digna ſtupore, videntur,
Si volumus ſano finem proſpicere ſenſu,
Ars etenim Logicæ nihil eſt, niſi captio quædam,
Quæ ſolet humanas verbis confundere mentes,
Convitiiſque ſibi magnos comprare triumphos.
Hinc eſt, quod belli ingenii plus dicitur eſſe,
Qui melius sbrajat, qui vocem fortior alzat,
Qui ſtrenue ſtrepitans implet clamoribus æther.
Qui non cum libris, ſed vult contendere labris
Quantum verboſior, tantum plus doctior altris:
Talibus in ſtudiis ſi quis caſcabit amicus
Altum non faciet, quam carum perdere tempus,
Cervellumque ſimul mentis quin lumina perdet
Cæ.

Cæcus & in tenebris cæcos ſeguitando Magiſtros
Errorum in foſſam tandem caſcabit apertam.
Philoſphi ſeguitant, quorum profeſſio magnis
Ingeniis confert, cauſas ſpeculata profundas.
Hæc de principiis tractans, & origine rerum,
Mille bagatellas profert, & mille zanatas.
In quibus haud ullam comprendimus eſſere coſam
Quæ verum, aut certum per ſe contineat ullum,
Sed maraviliam debemus habere niunnam
Si tot Philoſophi magnas dixere carottas.
Namque boſardi hanc primum Artem invenere Poetæ,
Scilicet antiqui Linus: Muſeus, Homerus,
Ex quibus huc tantæ venerunt denique ſectæ.
Quod ego ſcribendo numquam comprendere poſſem
Omnes quæ Settæ contraſtos habuere gajardos,
Et fuit inter eas tam controverſia grandis,
Quod nunquam accordare ſuos potuere pareros,
Namque quod una probat toſtum reprobatur ab altra
Iſtaque quod laudat ſubito biaſmatur ab illa,
Omnes ſed penitus lubrica ratione vacillant.
Affirmant aliqui multos hic eſſere mundos.
Aſt alii un ſolus dicunt reperiri, & orbis.
Altri præterea referunt hunc eſſe caducum:
Perpetuo ſed ſtare alii cum tempore ſcribunt.
Sed quid Philoſophi de Anima dixere capochi,
Me tirat ad riſum illorum diſcordia tanta,
Spiritus eſt anima, unus ait, quid ex aere ſcendens
Corporis in noſtri totos diffunditur artus:
Alter aquam eſſe animam confirmat, alter & ignem
Alter vim quandam errantem perſeque moventem,
Alter materiam chiamavit ſanguinis almam,
Illam alii certam dixerunt eſſere lucem.
Aſt elementorum dicta eſt completio ab altris
Sed & belhumores Animæ de ſede quid ajunt?
Eſt & in hoc fra illos contentio magna Magiſtros
Alter enim in cerebro affirmat retinere maſonem,
Alter in noſtro vult acquieſcere corde,
Alter eam humano poſuiſſe in pectore ſedem,
Alter habere ſuam caldo ſub ſanguine ſtanzam.

Al-

Alter per totos verſare corporis artus
Immortalem alii, mortalem alii, eſſere dicunt.
Nec mancaverunt quidam ſine mente balordi,
Qui nullam in nobis animam retrovare fatentur
Atque a natura vitam, corpuſque moveri:
Hi ſtudiant rerum aſcoſam reperire caſonem,
Exagitant animum, poſſanzam mentis aguzzant.
Infinita putant finito apprendere ſenſu.
Et perdunt tempus, dum de ipſo tempore certant,
Nullum in naturam vacuum ſimul eſſere dicunt,
Nec proprium cerebro vacuum caput eſſere noſcunt
Qua ratione docent ens ſit ſubſtantia primum,
Quot ſpecies entis, & quod ſunt entia moſtrant,
Materiam cercant primam, perduntque, ſecundam,
Adque habitum eſſe negant a privatione regreſſum,
Quomodo nobilius ſit agens patiente paleſant,
Quomodo amat formam materia, ut fœmina maſchium
Quomodo nil fruſtra modo Natura creavit
Quomodo ſunt & non ſunt cauſæ effectus apreſſum
Quomodo dividitur variis ſubſtantia rebus.
Quomodo plus juvenis ſit quam ſenſibile, ſenſus,
Quomodo ſe moveat concluſum in corpore corpus,
Quomodo ſunt ambo unus paſſio, & actio motus,
Quomodo ſe opponunt ſintque una potentia, & actus,
Quomodo ſit ſpecies generis perfectio dicunt
Quomodo quamvis agens obſervat ſe immobilis alma
Quomodo & ipſa locum in nobis non occupat ullum
Reſque alias varias, vario ſermone loquuntur,
Perdere cervellum faciunt, quæ ſæpe ſtudent
Hæc propter, ſe ipſos cruciant, triſtantur, affannant,
Nocte, dieque libros voltant, atque inde revoltant,
Non dormire queunt, non ullam prendere poſam,
Deventant aridi, ſecchi, parentque ſtriati.
Magna coprit magras illorum barba ganaſſas,
Non etenim curant graſſos mangiare bocones,
Quin ſemper gaudent ad parcam vivere menſam;
Inſegnat Natura nam cibum prendere pocum,
Hic Peripateticus, vult eſſe Platonicus alter,
Alter Epicurus, Stoicus, Pitagoricus alter,

Omnes

Omnes ſed parvo deventant tempore matti,
Nam dicunt, faciuntque ſimul perſæpe pazias,
Sed quæ ſit virtus quantumque pregianda Poeſi
Liberius dicam. nec me vergogna tenebit,
Illi me quamvis ſubjectum mundus apellet:
Inſano hæc ſtrepitu ſtultorum mulcet orechias
Luſinganſque animos fingit mendacia cantu:
Bajarum inventrix, nugarum maxima cultrix,
Cui vecchia altiſonos mercavit fabula honores
Fabula, quæ magnos fecit mendoſa Poetas,
A primo incipiens componere carmina mundo.
Hinc Veneris narrat partus, guerraſque Gigantum
Natales, cunaſque Jovis, timidique Parentis
Vincula Saturni, pœnas, & furta Promethæi
Errores Lunæ cantat, Soliſque viaggios,
Deucalionis aquas, mortem Pitonis & Arghi,
Corpora de duris hominum naſcentia ſaxis,
Junonis fraudes, Semellis bruſamenta puellæ,
Bis natum Bacchum, Neptuni, & prælia Phæbi,
Diſgratiam Cereris, raptus, nozzaſque fiolæ.
Herculis inſignes bravuras, atque fadigas,
Atque alias tantas mendaci carmine follas,
Inſanias tantas retrovat, tantaſque boſias,
Quantas in centum non poſſent claudere libris
Ac ſua quin ipſos clamant mendacia divos,
Illorum dum pazza ſolet narrare facendas,
Ortus, & interitus, lites, & vincula, amores,
Trasformata novis bruttorum corpora formis,
Concubitus ſporcos, varioſque libinis actus,
Aut ruffianeſmos, rixas, aut jurgia cantat.
Hac ratione olim Socrates fortaſſe Poetas
Admonuit ſaltem verbis ſibi reddere amicos,
Nam laudare queunt ſimul, & vituperare canendo
Et faciunt aliquando bonos parere ribaldos.
Rex juſtus, ſapiens Cretæ fuit ipſe Minoſſus,
Sed quia non voluit, dum vixit, amare Poetas,
Nunc baratro Inferni fingunt habitare profundo.
Penelope putana fuit, tamen ipſa pudicas
Fama canit, cunctas illam ſuperaſſe matronas,

Carmine facundo quod eam celebravit Homerus
Sic inimica viro manſit caſtiſſima Dido,
Teſte Marone tamen pochoneſtam credimus illam.
Tanta fides vanis eſt jam preſtata Poetis.
Iſti ſæpe ſacro, pazzove furore guidati
Deventant matti, propria de carne ſpojatam.
Ammittunt animam, donneſcum propter amorem,
Suſpirant ſemper, lacrimarum flumina ſpargunt.
Non mangiare, queunt non ullum capere ſomnum.
In flammis vivunt veluti Salamandra bajochi,
Et Camaleunti ſimilas ſe de aere paſcunt.
Carmina componunt bellas celebrando moroſas,
Quas immortales conſueſcunt dicere divas,
Cœleſtes Stellas, Lunas, ſoleſque luſentes,
Eſſe, nec umano dicunt de ſanguine natas.
Sed Paradiſea teſtantur ab arce cadutas,
Indocti faciunt, doctique poemata paſſim,
Biſçantant verſus vulgares, atque latinos
Carmen Elegiacum bizzara Epigrammata ſcribunt,
Canzones varias, Madrigales, atque Sonettos,
Octavas rimas, Terzettos, atque quadernos,
Omnia quæ groſſis apparent plena paziis.
Nocte vocant Argum multo pro lumine cælum,
Sed veniente die Poliphemum nomine appellant:
Affirmant ſolem quatuor guidare Cavallos,
Qui mangiant multam pro orzo de nocte roſadam,
Luſenter pariter Lunam condurre carozzam,
Quam ſtellæ veluti Ancillæ ballando ſequuntur.
Carnificem Auroram dicunt, quæ mane reſurgens
Nocturnas umbras lucis falzone trucidat,
Procruſtis ghiazzi montagnas eſſe leproſas,
Chriſtallos teneros os undas, & ſidera flores,
Smeraldoſque vocant herbas, & prata tapetos,
Cantores liquidos fangoſo in gurgite Ranas
Eſſe paraliticum boſcum dixere tremantem,
Multaque præterea quæ in magno claudere libro,
Nec mancum in longo deſcribere tempore poſſe,
Si tal volta volunt grandes celebrare Signores
Heroum aut ſtilo graviori dicere laudes,

Mil-

Mille ſpagnolatas fingunt & mille chimeras,
Quæ nimio faciunt riſu ſchioppare legentem.
Hanc propter cauſam non maraviare biſognat,
Si non Magnates unquam dant dona Poetis,
Illorum quamvis tollant ad ſidera nomen,
Multaque propter eos, & longa poemata cantent.
Namque agnoſcentes ſe non meritare tal opram,
Auctoreſque ſuos groſſas plantare carottas,
Diſprezzant falſam falſo ſub carmine laudem,
Æſtimantque nichil laudantis ſcripta boſardi,
Sic beſſata manent doctorum carmina Vatum,
Qui ſemper fontes, umbras, auraſque ſuaves,
Qui frondes, undas, herbas, floreſque canendo.
Non colgunt fructum tantis de floribus ullum,
Ergo foret melius non imparare poeſim,
Quæ fuit, eſt, & erit tenuis, mendica, boſarda.
Inſulſa,.eſuriens, exilis, & indiga rerum.
Quæ ſolet ut topi alienam cercare pagnottam,
Quæ facit auctorem ſavios ammittere ſenſus,
Quæ nullam docto richezzam porgit alumno.
Quæ ſcornum ſemper parit ſchernita Magiſtro.
Muſica quid prodeſt; quam rem mortalibus affert
Quæ non damnoſa ſit de dulcedine plena?
Ipſa etenim grato gratans modulamine orechias.
Enervat mentem, curiſque virilibus illam,
Diſpolians animum penſeris mollibus implet,
Humana ac tenero concentu corda luſingans
Effeminatos homines facit, atque codardos,
Ars vilis, quæ omnem currit vagabunda per orbem,
Improba, ſervilis, venialis jure vocanda,
Quæ ſeguitare ſolet pagam, ſtipemque guadagni,
Non prece, ſed pretio talentum mentis aguzzat,
Magna rufianeſmi fuit hæc clientula ſemper,
Næc noſtra inſano garritu corda velenat,
Noſtram hæc laſcivis pervertit vocibus almam,
Præſtigiat mentem, corrumpit blandula mores,
Solum ad falendos homines inventa bricones
Orpheus hanc propter mortem ſoffrivit amaram,
Namque illum mulieres lapidavere canentem.

Quod dicebatur nimia dulcedine vocis
Laſcivos illarum omnes feciſſe fiolos.
Hanc artem nullus ſeguitat virtutis alumnus.
Non qui mente pius, non qui ſit corde pudicus;
Non qui ſe ſteſſum pulchris de moribus ornat,
Non qui ſacra colit; non qui pietate caleſcit,
Non qui magnanimas ſervat ſub pectore forzas.
Non qui ad majores curat conſcendere honores;
Non qui famoſum ſibi cercat aquirere nomen.
Magnus Alexander dulcem cantare motectum,
Jam voluit, ſuus at ſapiens alhora magiſter
De manibus rapies citaram ſpezzavit; & illi
Non cantare tibi, regnare at convenit, inquit.
Hac ratione ſimul (volumus ſi dicere verum)
Olim cantantem ſprezzavit Roma Neronem.
Præterea ſpeſſum cantoribus eſſe videmus,
Bizzaram mentem, ac teſtam gravitate carentem,
Qui cantu ſeguitant Linum; Lunamque cerebro,
Hinc eſt quod nolunt unquam cantare pregati,
Sed ſponte ad punctum Lunæ tantummodo cantant;
Non tamen ad punctum Lunæ bona vina refudant,
Ad primum invitum pronti nam pocula ſumunt
Currit enim melius poſt dulcia pocula cantus.
Hos ipſe audivi à quodam ſapiente vocari
Artifices Veneris, & Baccanalia monſtra.
Hac tamen in noſtra magnos ætate Magiſtros,
Se reputare ſolent, inceſſu; ac voce tumentes
Diſprezzant alias artes; Rethoreſque diſertos.
Cantando æmulare putant, quod vertere cordis
Affectus poſſint, ac mentis flectere brenam.
Illorum, & tantum ſtultitia giunſit in altum.
Quod propter laudare ſuam divini ter artem,
Affirmant pazzi cœlos ſimul eſſe canoros,
Atque ſuas ſpheras ſemper girare canendo;
Non ideo ad noſtras unquam pervenit orecchias
Cœlorum cantus, numquam deſcendit abaſſum
Muſica ſpherarum ni aliquis fors muſicus ipſos
Ebrius audivit cœlos ſognando canentes.
Sæpe per Eccleſias auri mercede guidati

Can-

Cantores iſti, miſſas ſuper organa cantant.
Nec tantum miſſas, veſpros, completas, & altros,
Quos ſacra inſegnant nobis pſalteria cantus,
Sed per ſæpe metros laſcivos; etque profanos,
Ad garam cantant gorga friſolante motectos,
Non ut noſtra levent ad ſacrum pectora cultum,
Non ut reddantur cęlo pro munere grates,
Non ut fundatur pro infando crimine planctus,
Non ut devotas alzent ad ſidera mentes;
Aſt, ut gonfiantes vana prurigine pectus,
Alliciant noſtros ad fornicaria ſenſus.
Hinc non humana, potius ſed voce ferina,
Cantillant; ſtrillant mugiunt, frendentque, boantque.
Sed quid nunc dicam de te Matematica ſetta?
Quemnam producunt nobis tua ſcripta guadagnum
Quæ tua ſit virtus proprio cum nomine cignas,
Monſtrat enim tibi quod ſit mens matelica nomen,
Tuque tuis æquare ſtudes hæc nomina factis,
Dum variis ſignas libros vana arte figuris;
Nunc quadros formans, nunc tundos, nuncque trianglos
Nunc Epiciclos, nunc Rombos, nunc Tetagonos,
Seu ſuperficiem, ſeu centrum, ſed diametrum,
Et punctos; lineas; quadratos, corpora, & orbes,
Quod ſtudium rendit pazzas ſummopere mentes,
Quodque facit ſtolidos nomines, & ſæpę balordos
Dum quadraturam in Circlo rettovare laborant
Hi ſed quam ſemper ſtulti in mortaria piſtant.
Omitto tantas lites, diſcrimina tanta
Quæ ſimul adverſus l'un l'altrum ſcribitis omnes
Monſtrantes varios bizzarra mente pareros.
Unus ait terram mundi eſſe imoblie centrum.
Alter ſed reprobans hoc centrum ait eſſe Solem,
Circa illum affirmant alios caminare planetas,
Raccontant aliqui Lunam in ſe claudere multas
Montagnas, boſcos, regiones, atque paeſos,
Quos habitant variæ vario ſub climate gentes,
Sicut habitantur noſtræ confinia Terræ.
Occhiali auxilio quem noſtra ætate bajaſſant
Cervello inveniſſe Prior Gavileus Hetruſco.

Multa ferunt cœlo noviter ſcoperta fuiſſe.
Circa Jovem dicunt, parvo ſed lumine ſtellas
Quatuor eſſe iſtas Mediceas inde vocavit
Ipſe Gallileus primus detector earum,
Hoc titulo gaudens Tuſcos adulare Signores.
Narrant præterea cœli in regione ſcopertas
Stellas eſſe alias, atque illas inde ſparitas,
Non aria, at cœlum dicunt generare Cometas,
Affirmant baſſæ quod ſit Venus æmula Lunæ,
Quæ creſcat Solis, nec non ſplendore decreſcat
Ipſius, & monſtrat, quod magno Solis in orbe,
Appareant aliquo mobiles in tempore macchiæ,
Quæ quoque diſpareant, nec ſint aliquando vedutæ
His propter cauſas ſtudiant moſtrare, quod ipſum
Sit generabile, nec non corruptibile cœlum,
Omnia quæ vanis cum ſint fundata paziis
Humanas groſſis implent erroribus aures.
Aſtrologi reſtant, ad quorum ſomnia vana
Convertens animum magnus me riſus achiapat,
Iſti etenim varios cœlos, variaſque figuras
Cœlorum retrovant, Planetas, ſidera, & orbes,
Quid faciunt ſtellæ in cœlo, quid Jupiter ipſe
Scire ajunt ſi, Luna cagat, ſi piſſat Apollo,
Si læto aſpectu Mercurius, anne maligno,
Sit Venus in caſam Saturni, aut Martis in ædem,
Icarium at ſeguitant morem, dum celſa petentes
Sidera, contemplant Solis, lunæque viaggios,
Cælorumque plagas matti penetrare volentes
Dum ſuper aſtra volant merdoſo in ſtercore caſcant.
Magna etiam inter eos ſemper diſcordia manſit,
Octo ponunt aliqui in numero tantumodo Speras
Eſſe novem dicunt alii, biſquinque ſed altri.
Sic etiam faciunt octavi de motibus orbis,
Eſt etenim hic motus ſimplex ſtimatus ab altris.
Eſtque idem duplex, & triplex dictus ab altris;
De tantis pariter, quas dicunt eſſe figuris,
De ſtellis fixis menſura Solis, & Anni,
De motu cœli, quenam ſit lactea ſtrada,

Aut

Aut quid per dentrum conſervat circulus ille,
Cum varia inter eos fuerit ſententia ſemper,
Quam nos a Strologis tantis dediſcere ſcolam.
Quæ verum aut certum comprendat poſſumus unquam?
Nolo de multis aliis diſcurrere rebus
Quin trepidationes, & retrogadationes,
Acceſſus, raptus, receſſus, ſigna, figuras,
Motus, imagineſque omnes hic pono dabandam,
Omnia quæ coſtant figmentis plena boſardis,
Atque in principio a vanis inventa Poetis.
Attamen ex iſtis Strologi perſæpe boſiis
Allegri vivunt, magnum faciendo guadagnum
Dum primi illarum inventores pane careſcunt
De marzaque fame pereunt cantando Poetæ.
Lunaria ulterius faciunt, pronoſtica ſcribunt.
In quibus Annorum prædicunt tempora quæque,
Natales formant hominum, narrantque futura,
Si tibi vita brevis fuerit, vel longa ſenectus,
Si in proprio lecto, vel ſi moriebis in altro.
Si tibi larga dabit magnas fortuna ricchezzas,
Si tibi fors dignos concedet proſpera honores,
Si te flamma, aut unda, aut ferrum, aut corda necabit
Milleque ſimplicibus, dicunt, venduntque veſigas.
Attamen incerto ſemper ſermone loquuntur:
Ambigui, ut poſſint dementes fallere mentes,
Atque imperitos animos trapolare parolis,
Sic jam Pompejus, ſic Cæſar magnus uterque
Urbis, & orbis honor manſit trapolatus ab iſtis
Aſtrologis qui illis ſponderunt tempora vitæ
Tranquillæ in patria longos manſura per annos
Fælices palmas fęlices atque triumphos.
Fęlicem demum ſecura in pace vechiezzam,
In proprio lecto fęlicia funera mortis.
Omnia quæ deinde eventu carvere ſecundo,
Quia tota illorum promiſſa boſarda fuerunt.
Sed ſi de tantis quæ ſueſcunt dicere, frapis,
Unicus occurrit caſus prædictus ab illis,
O quantum ſe vantant, quantum ſe undique jactant
Elatam portant criſtam, gaudentque vocari

Divini vates, totaque a gente Prophetæ?
Succeſſu at ſi forte carent promiſſa bramato,
Et retrovamus eos nobis dixiſſe boſiam,
Non mancant ſcuſæ, propter coprire boſiam,
Extemplo ſapiunt alias trovare boſias.
Si bono promittunt fœlicis commoda vitæ,
Illorumque tibi veniunt contraria dictis,
Nempe tuam inculpant naturam, ſive governum]
Sive tuos damnant compagnos, ſive parentes.
Atque ſua affirmant ſervare pronoſtica verum
Si mala minazzant, mortem, ſortemve ſiniſtram,
Et tibi pro contra ſuccedunt proſpera quæque,
Quid dicunt? ſavium & ſcaltrum te nempe fatentur
Qui ſapuiſti prudenter ſuperare malannos,
Quos tibi jam ſtellæ deſtinavere malignæ,
Et recitant illud Sapiens dominabitur aſtris.
Hoc quamvis pariter cognoſcimus eſſe boſiam
Nam nec homo aſtra regit, nec homo ſtat ſubditus aſtris,
Sed Deus aſtra regit, Deus & nos ipſe gubernat,
Quo ſine nil cœlum, nil cœli ſidera poſſunt,
Cernitur hinc quantum eſt talis profeſſio fallax,
Quantunque exiſtat menzognis plena doloſis,
Quæ non poſſibiles inſegnat credere coſas,
Quæ ſemper nobis promiſſas vendit inanes,
Quæque diabolicas homines conducit ad artes,
Hæreticoſque facit nos deventare frequenter.
Quid referam morbos, pœnas, tormenta, dolores,
Angoſſas, guajos, mortes, tradimenta, ruinas,
Quas portant iſtæ miſeris mortalibus Artes?
Hoc dicat Socrates, hoc Anaxagora dicat,
Seneca, Lucanus, Diodorus, Naſon, Homerus,
Dicat Ariſtoteles, Plato, Pitagora, Marcus,
Tullius hoc dicat, Cicero, Scotuſque Joannnes,
Innumerique alii caram qui perdere vitam,
Sforzati, aut ferro, aut ſumpto perire veneno,
Quos non hic brevibus poſſem comprendere verbis
Multos quin etiam ſapientes pono dabandam,
Qui perſequuti a Dominis majoribus Orbis,
Poſt multos ſcornos, poſt multa ludibria amaram
Mor-

Mortem ſunt paſſi rigidi ſub jure Tiranni,
Hinc multi pariter noſtra hac ætate Magnates
Antiquum exemplum penitus ſeguitare volentes,
Diſprezzant homines doctos, fugiuntque saputos
Et litteratos ſeu peſtem ſemper abborrent,
O vos minchiones, o terque quaterque balordi,
Qui veterum doctos auctorum voluere libros,
Dicitis eſſe bonum, & multas apprendere litras
Laudatis ſtudium duræ ſeguitando Sophiæ,
Namque bonium ſi eſſet tantas ediſcere bajas,
Ipſi etiam Domini, qui urbes, & Regna governant,
Sicut ſæpe ſolent alienam tollere robbam,
Deque ſuis rebus proprios ſpoliare patronos,
Sic de doctrina facerent, ob cujus aquiſtum
Nulla recuſarent majoris damna fadighæ,
Tentarentque omnem impreſam, ſi forte guadagnum
Aut aliquem noſcent ab ea ſibi reddere fructum,
Iſti qui Cimam rerum cercare bonarum,
Tempus in omne ſolent, rataſque inquirere coſas
Non ſine doctrina ſoffrirent ducere vitam,
Si bona Doctrinæ humanæ eſſent & bona vitæ.
Sed quia vergognam reputant has ſcire facendas,
Atque ignominiam ſibi ſtimant eſſere doctos,
Indoctos retinent, goſſoſque libenter abbrazzant
Inde ignorantes (ſpretis virtutibus) alzant,
Ad dignitates, ac primi culmina gradus,
Iſtorum gaudent dictis, conſilia laudant,
Arbitrio ipſorum populos, Aulamque gubernant;
His manifeſta patent ſemper ſecreta patroni;
His datur, & fandi atque nefandi plena poteſtas:
His bene conveniunt Domini, quia ſemper eoſdem
Senſus habent, quorum mens ignorantis abundat
Hinc ad baſtanzam cognoſcere poſſumus omnes.
Quod ſit doctrina multum ignorantia mejor
Nobilitate vigens, & dignitate reſurgens,
Quæ omnes literarum Artes celeberrima vincit,
Quæ de aliis toto virtutibus orbe triumphat.
Quæ vera eſt hominum requies, & ſola beatrix,
Quæ genus humanum ſemper conſervat alegrum

Quæ pectus mentemque bonis cæleſtibus implet;
Hinc ad nos veniens æterni a ſede parentis
Salvator, noſtras propter ſanare magnas,
Non ſibi diſcipulos doctos elexit alhora,
Nam homines magni ingenii, vel mentis acutæ,
Sed groſſolanos, & tantum prendere piſces
Inſtructos, animo fortes, & corde fideles,
Quos fecit doctos ipſa Ignorantia mater
Ad cujus ſtudium fecerunt grande profitum,
Penna fuit remus, pro cartis vela fuerunt,
Scola fuit barchetta levis, & retia libri.
Hinc manifeſta illis patuit ſapientia vera,
Hinc potuere ſibi veram retrovare ſalutem.
O nimium miſeri, quibus ignorantia nullum
Auxilium porgit, ſtetant nam ſemper in orbe
Perpetuiſque tenent ſubmerſum pectus affannis,
Dum tabulam ſporcant Artis diſcrimine raſam,
Quam bellam Natura prius concederat illis.
Hos etenim ſemper tribulatos eſſe videmus,
Aut animo afflicto, aut infirmo corpore languent
Nam maciem labor, & morbos, incommoda mille
Mille tirat ſecum gianduſſas, mille malannos,
Unde ſoleat ogniora ſui ſtentare ſeguaces,
Conſueti miſeram nullo ordine degere vitam,
Senſibus aſtratti, rapida cum mente caminant,
Lunatici parent, nullum per ſtrada ſalutant,
Semper habent oculos mæſta ſub fronte cavatos,
Sunt triſtes, magri, plenique humore maligno,
Sunt inopes cerebro, mendici prorſus & auro,
Omnia tranſcurrant, patriæque in rebus agendis,
Nulla illis ratio, nulla eſt deſtrezza, vel ordo,
Sunt etenim extra libros, ſicut cocus extra cuſinam
Aut ſicut piſcis patria cavatus ab unda.
Ergo hujus mundi cum ſit ſapientia nobis,
Tanti cauſa mali, & tantos producat afannos,
Cur miſeri ſeguitamus eam? cur ſponte ruinas,
Et calamitates volumus ediſcere tantas?
Heu cur non faciunt Reges, aliique Signores
Per totas mundi partes bandire Libraros

Atque

Atque omnes bruſare libros, diſtruggere Stampas,
Lectores andare a ſpaſſum, & claudere ſcolas,
Doctores fruſtare ſimul, caſtrare Poetas,
Scriptores picare omnes, bruſares Pedantes,
Ne poſſent poſt hac pueris slazare brageſſas
Nec teneras virga illorum percutere nates,
Aurea ſic ad nos tornarent ſecula tandem,
Sic felix mundus reſtaret liber ab illis.
Qui tam ſæpe ſolent illum travajare malannis.
Sed jam de miſeris doctis non ultra loquamur,
Nam volo medajæ pariter monſtrare roverſum.
O vos fœlices nimium, nimiumdue beati
Ignorantes, quibus ullas diſcere lettras
Numquam cura fuit, nec carum ſpendere tempus
Artibus in vanis, quæ vitæ commoda tollunt,
Humanas lacerant mentes, & corpora guaſtant,
Non vobis ſtranium debet parere ſodales,
Si groſſolanos jam vos natura creavit,
Nullaqne poſt natos docuit vos ſcola latinos,
Namque eſt fœlicitas ſumma ignorantia voſtra,
De qua debetis magnam ſentire legrezzam,
Illud Auguſtini memorantes nobile verbum,
Indocti rapiunt cœlum, ſed tartara docti.
Præterea, ò quanti furfantes ante fuerunt,
Qui committentes homicidia, furta, rapinas,
Seque ignorantes fingentes, inde gajoffi,
Atque ſimulantes ſenſus habere balordos
Securi juſtam fugierunt Judicis iram.
Sed ſi fecit eos finta ignorantia ſalvos,
Quid feciſſe putem pro illis ſi vera fuiſſet?
Vos quoque qui bellas juvenes vaghezzare moroſas
Gaudentiſque aliorum ſæpe cucares mojeras,
Quid facitis quando pro traſtullare braghettam,
Alterius capiti vultis imponere cornas?
Nullum certe modum ſcitis retrovare majorem,
Quam vos de groſſo lignamine fingere natos,
Nam groſſas guſtat Mulier trattare ſacendas,
Atque ignorantes ad ſe tirare moroſos
Naturæ his etenim melius ſuccurrit amori.

Sic & nos aliquam pariter retrovando puellam,
Non illam ſavium gaudemus habere talentum
Scaltritum ingenium, aut maturæ mentis acumen
Quæ doctoreſſam faciat, ſaviamque Sibillam,
Sed potius groſſam cervello, animoque melenſam,
Atque bonam paſtam, vel gnocam hanc eſſe bramamus,
Quæ ſe ignoranter noſtro conjungat amori,
Quæ placida, & facilis ſit, ſimplex, atque benigna,
Quæ ſine doctrina partes ſe vertat in omnes,
Quæ ſine contraſto faciat quæcumque monemus,
Quæ noſtras ſeguitet vojas, legeſque ſecundet,
Gaudeat & noſtris ſervire idiota comandis;
Dulcius hac etenim cordis mitigare bruſorem
Poſſumus, & caros Veneris colligere fructus,
Quos conferre ſolet pleno ignorantia guſtu.
Ergo ſi quis amat vitam paſſare beatam,
Si quis poſt mortem . . . .
Si quis habere cupit raros in pectore ſenſus,
Si quis deſiderat virtutem acquirere magnam
Magnum ignorantem per certum hunc eſſe biſognat;
Virtutes omnes namque Ignorantia paſſans
Jure vocanda eſt cunctorum Regina bonorum.
O felix igitur nimium Ignorantia, per quam
Tot bona, tot gratiæ veniunt mortalibus ægris,
Tu ſola in nobis virtutum ſemina ſpargis,
Tu nobis ſemper fructus producis amatos,
Tu lætas noctes, tu giornos rendis alegros.
Dulcia tu noſtræ concedis tempora vitæ.
Tu noſtras nutris gajardo in pectore forzas,
Tu noſtra accendis cæleſti pectora amore,
Tu noſtram ſcaldas divino flamine mentem,
Tu noſtros ſtimulas ad proficientia ſenſus,
Tu nobis moſtras per drittam currere ſtradam,
Tu ſola oſtendis cœlorum ſcandere ſedes,
Tu nos ſola doces verum cognoſcere Numen,
Tu nos humanos, humiles facis, atque modeſtos,
Boncompagnones, jocondos, atque fideles,
Denique tu juſtos homines facis, atque beatos,
Allegros; graſſos, rubicundos, atque gajardos,

Quid

Quid plus tanta tuæ reſtat mihi copia laudis:
Quod nihil ad meritum me nunc dixiſſe videtur.
Sed quia lectorem video jam torcere naſum,
Meque Poetaſtrum penitus chiamate balordum,
Quod ſibi longa nimis dent noſtri tædia verſus,
Hic tua bramatum capiant encomia portum
Nec plures faciat de te mea Muſa parolas.
Vive diu felix, vivant & carmina mecum
Æternum dilecta mihi IGNORANTIA vive
Vive nec indoctum ſpernas bene docta Poetam.

DE LAUDIBUS PAZZIÆ,

Macharonea Quarta.

GRoſſiloquo altiſonas pazziæ carmine laudes
Mens mea pazza novo nunc gonfiata furore
Notificare cupit. Sed quis mihi porgere ajutum?
Materiæ uguales poterit quis præbere forzas?
Regine ut valeam tantæ deſcribere honores?
Vos modo ſcribenti Pazzæ pia numina gentis,
Bacche prior, Bacchique ſimul compagne Cupido,
Auxilium pueri puero concedite Vati?
Vos, quæſo vos ambo meum dirizzate viaggium,
Quo melius poſſim metam toccare bramatam;
Nam licet iſte meas forzas ſubjectus avanzet;
Attamen eſt mihi ſubjectis tam carior altris,
Quam melior cunctis altris, quam pulcrior extat.
Sed patriam, vecchioſque volens memorare parentes,
Unde ſuam traxit ſtirpem pazzia priorem,
Nobilior nec ea toto, nec dignior orbe,
Orbis ab initio ad finem retrovabitur unquam,
Eſt regio a noſtris multum lontana paeſis,
Quæ Paradiſæas ex omni parte vaghezzas.
Delitiaſque tenet, juſſu fabricata Deorum,
Qui ſenſus, menteſque ſuas recreare volentes,
Atria laſſantes celi deſcendere ad iſtas
Sæpe ſolent ſedes, ubi dulcia gaudia quæque.

Eli-

Eliſiique omni retrovantur tempore guſtus.
Hic nunquam verdis ſpoliatur frondibus herba,
Hic nunquam nigris tenebrantur nubibus aer,
Hinc nunquam ſofiant ſtrepitanti murmure venti,
Hic nunquam freddus campos Invernus agiazzat,
Hic nunquam Solis chiappatur terra calore,
Hic nunquam colles bruſantur ſidere Cancri.
Semper at hic generat flores Primavera galantos,
Fructibus hic variis Autunnus ſemper abondat.
Hic ſemper dulci cantat Roſignolus in umbra,
Hic repetit vecchios ſemper Filomena lamentos,
Laſciva hic ſpirat Zefirus ſeguitatus ab aura,
Frondeſcunt plantæ, verdeggiant prata dognoram,
Fruſtificant colles, floreſcunt gramina campis
Umbrificant vignæ, præbentque volentibus vuas,
Non hic cordojos patitur non incola afannos,
Non hic vel triſtis, vel malanconicus humor,
Non hic Paupertas habitat, non turpis egeſtas,
Non hac parte fames gentem maladetta travajat,
Non labor hic hoſtis ſperanzam, vendit inanem,
Non hic allegras turbant faſtidia mentes.
Non facit hic prætor poveram ſtentare canajam;
Non hic contraſtos homines, nec prælia tractant,
Non vitam hic filant Parcæ, nec ſtamina troncant,
Non hic albergat febris, nec Peſtis alozat,
Non quatit hic turres, nec Mors inimica tabernas,
Sed Pax, ſed requies ſemper, riſuſque, jocuſque,
Et feſta, & cantus ſemper, jucundaque ſemper.
Lætitia hic habitat, fælicia tempora ſemper
Hic homines paſſant, ſecuraque gaudia ſemper
Tranquillos faciunt omnes hic vivere giornos,
Dulciaque æternam tranſire per otia vitam.
Hac igitur regione ſuos Pazzia primieros
Natales traxit, pulchri quam mater Amoris
Protulit, alma Venus, juveni ingravidata Lieo,
Balia Juno fuit, quæ natam lacte cibavit,
Ingenteſque illi donavit deinde richezzas,
(Nam ſine ricchezzis nulla Pazzia valeet)
Hæc naſcendo dies ſecum portavit alegros,

Gau-

Gaudia ſenſerunt homines quibus aurea alhoram,
Tempeſtas rediit, redierunt vecchia parentis
Secula Saturni, magnum Natura levamen
Senſit, & auriferam benedixit læta fiolam,
Ipſi Cælicolæ hos partus venerare volentes,
Banchettos varios, varios fecere bagordos,
Banditam & cortem multis tenuere diebus,
Sola Minerva ſibi non dritto lumine cernens
Naſcere rivalem feſtas ſprezzavit, & inde
Æmula Pazziæ permanſit tempore in omni,
Sed plus iſta valet, quam centum mille Minervæ,
Nam cęli, & terræ partes dominatur in omnes
Omnibus incagans ſapientibus, atque Magiſtris
Qui cum ſe teneant doctatos, atque ſaputos
Plus alii groſſos, & ſtultos eſſe videmus.
Nullus enim ſub Sole poteſt deducere vitam,
Quem non ſub placido teneat Pazzia governo;
Hæc etenim pueros, juvenes, homineſque ſeneſque
Fæmineumque genus, poveros, riccoſque potenti
Sub ditione tenet, dans cunctis provida leges.
Auxilioque ſuo populos conſervat, & auget;
Nam ſine Pazzia mundus mancaret, & omnis,
Mortalis ſpecies preſtum deſtructa maneret.
Sunt etenim multi (nec tantum dico potentes
Divitiis, opibuſque quibus moriendo biſognat,
Heredes laſſare ſuos, qui prædia, & aurum
Poſſideant, magnas pro conſervare Caſadas)
Sed poveri, atque inopes, qui toto tempore ſtentant,
Nec ſolo de pane queunt implere budellas,
Attamen uxores ducunt, capiuntque novizzas
Eſſeque lætantur, Pazzia duce, maritos.
Sunt multæ pariter Viduæ, quas ſæpe videmus
Pazziam ſeguitare viri poſt funera morti,
Namque iſtę vivendo diu cum conjuge primo
Mille malas paſquas habuerunt, mille malannos,
Partibus inque ſuis probaverunt mortis afannos,
Non tamen abſque viro patiuntur ducere vitam,
Nam ſine compagno poſſunt dormire negottam,
Atque viduali nequeunt requieſcere lecto,

Qui-

Quinimo peccatum ſic ſolæ vivere credunt,
Hinc ab eis conjux eſt primus apenna ſepultus;
Quod penſant alium ſibi retrovare maritum,
Sic etenim Regina illis Pazzia comandat,
Cernimus hinc multos pueros; multaſque putinas
Naſcere & implentes villas, caſtellos, & urbes
Humani generis pro moltiplicare catervam;
Solaque Pazziæ ſunt hæc benefitia noſtræ,
Quæ tali in guiſa mundum ſervare laborat,
Corteſam cunctis hæc ſe naſcentibus ultro
Offert compagnam, totaque ætate fidelis,
Permanet & natis præſtat bene pronta ſocorſum
Hinc dicunt pueri pazzas aliquando parolas,
Hinc pariter bellas faciunt aliquando pazzias.
Per quas gaudentes ad riſus ſæpe movemur,
Lætamurque vagas illorum audire bajadas,
Sed quas non faciunt iſti creſcendos pazzias?
Quando puer pazzum non ſe demoſtrat adultus.
Hic, etenim arditum cor habet mentemque legeram
Altaque dum facili, ac magnalia mente volutat
Stulta facit; moſtratque ſuas operando matezzas.
Omnes ſunt Juvenes (experto-credite) matti.
Omnes committunt ſolemnes ſæpe pazzias,
Unus in armorum pratica vult bravus haberi,
Spadinam portat ſemper galonem tacatam,
Pro nihilo bravat, cridat, contendit, & audax
Non ſoffrire poteſt totam ſentire parolam:
Alter formoſæ gaudet ſervire Moroſæ,
Hanc amat, hanc bramat, ſeguitat, comitatur, adorat
Quam propter ſpendit robbam, buttatque cechinos,
Quam propter ſotios odit diſprezzat amicos,
Nec ſtimat un figum pro figa ponere vitam.
Alter nec Veneris curans, nec Martis amores
Cum cartis, dadiſque ſuæ præſentia vitæ,
Tempora conſumit, coſam nec panſat ad altram.
Quam giocando dies, ac longas ducere noctes,
Non habet in pretio robbam, non diligit aurum,
Non bona dilecti curat Præcepta Magiſtri,
Non ſequitur vecchi meliora exempla parentis.

Nec

Nec ſentire poteſt veri conſiglia amici,
Omnia dilapidans cari pro crimine ludi.
Alter ſed rebus vivens lontanus ab iſtis,
Cum lætis gaudet compagnis intra tavernas,
Atque in banchettis allegram degere vitam
Hic cogitat ſemper graſſos mangiare bocones,
Deque bonis vinis plenos vodare bocallos,
Omnia diſprezzans præter ſolatia gulæ.
Alter abandonans patriam, caroſque parentes
Ambitioſus abit Domino ſervire potenti.
Aut in Romana bramoſus vivere Corte,
Illic Prælatum cercat retrovare patronum,
Cui libertatem vendit, propriamque ſalutem,
Arbitrique ſui, & Naturæ jura refudat.
Conſumit vitam, robbam diſperdit, & aurum,
Tandem poſt varios ſtentos, variaſque fadigas,
Clariter agnoſcens vanas nutrire ſperanzas.
Fruſtraque caſtellos fabricare in aere inanes,
Cum manibus plenis de moſchis tornat à caſam.
Sunt alii pariter Juvenes, qui cara juventæ
In variis altris trappaſſant tempora rebus,
Diverſis diverſa volunt, ſeguitare talentum
Capriciumque ſuum juvenis eſt quiſque coactus,
Antiquum eſt dictum. Sua tirat quemque voluptas,
Ipſaque conducens omnes Pazzia creatos
In tantas; variaſque vices fælicia rendit
Sæcula; nam bellum facit hæc variatio mundum.
Sed cum viriles Juvenis pervenit ad annos,
Quando corallinos abſcondit barba labellos,
Purpureuſque coprit ſpinoſo vellere guanzas,
Auxilio an ne tenet Pazziæ forte biſognum?
Quid ni? quanto magis homines cargantur ab annis
Tanto magis caram debent ſeguitare Pazziam,
Illorum quæ ſola poteſt lenire travaios,
Atque benigna illis tranquillam tradere vitam,
Sin aliter faciunt, gratam linquendo ſodalem,
Continuo ſtentant, gravibus torquentur afannis,
Nec miſeri poſſunt veram retrovare quietem.
Clara proculdubio de iſtis exempla videntur,

Qui

Qui poſt primevam ætatem creſcentibus annis,
Fedus amicitiæ rumpunt, dominamque refundant,
Sub qua felici gaudebant tempore avantum,
Nec propriam miſeri noſcunt ſeguitare ruinam
Dum laſſant ſocios propter parere Pazziam.
Hi namque inſulſa quadam gravitate tumentes,
Aut cupiunt titulos, aut magnos quærere gradus,
At laudis capti ſed non virtutis, amore,
Plus prece quam meritis poſcunt comercia honorum,
Aut indignantes viduales vivere giornos
Uxores prendunt propter generare fiolos,
Ac ſibi procurant vaſtas cumulare ricchezzas,
Heredibuſque ſuis magnum laſſare teſorum.
Iſti ſed miſeram coguntur ducere vitam,
Cervellum perdunt, ammittunt mentis acumen,
Per tortam volgunt ſtradam rationis habenas,
Ac ſe, reſque ſuas non dritta lege gubernant,
Hos etenim regit Ambitio, fumoſaque faſtus
Gloria mortalis, vel amor ſceleratus habendi,
Hos auri maladetta fames, turpiſque guadagni,
Sollicitant curæ, & robbæ furioſa cupido.
Cernimus hinc illos dejecto lumine vultum
Ferre malanconicum, mentemque dolore gravatam,
Mille gerunt guajos, patiuntur mille malannos,
Nunquam delitias animi, nec gaudia noſcunt,
Un horam nec habent pro repoſare quietam,
Sic purgant fallum, quem commiſere balordi,
Quando dilectam primum fugiere Pazziam,
Triſtitia ſic paſſant meſchinæ tempora vitæ,
Donec ſtentantes giungunt ad limina mortis.
Sed cum Vecchiezza ad annos mortalis arrivat,
In qua ſunt tantæ pœnæ, tantique dolores,
Tot mala, tot curæ, tot morbi totque magagnæ,
Quot de Saturno ſcripſit pater ante Cocajus.
Quid ſine Pazzia faceret meſchinus alhoram?
Quomodo vitales poſſet deducere luces,
Si Pazzia ſum miſero non daret ajutum?
Illa ſed ad ſolitum dulcis tutela ſuorum,
Non mancat placidum vecchis preſtare levamen,

Illos

Illos namque facit totos ſcordare travajos,
Quaſque tulere prius dimenticare fadigas,
Atque malanconicas curas mandare dabandam,
Hos iterum in pueros transformat, ſtringit & ipſos
Omne puerilibus tempus conſumere ludis,
Hinc quamvis teneant mortem, foſſamque propinquam
Attamen allegri ſemper juvenilia tractant,
Poſtizzam portant chiomam, denteſque remiſſos,
Leggiadram zazzaram pulcros in fronte ricettos,
Quotidie tingunt barbam, raduntque ganaſſas,
Trizatas portant ſcarpas fiocchiſque dobatas,
Et profumatos guantos puzzore zibetti,
Gaudentes ſemper juvenes parere tilati,
Exultant narrare ſuos frequenter amores.
Scribere amoroſas lætantur ſæpe bajanas,
Formoſamque ſolent iſti ſeguitare puellam
De teneris annis, cui poſſent eſſe biſavi,
Hanc ſibi conducunt, ammiſſa dote, novizzam,
Atque matrimonium gaudent celebrare, ſed illud
An poſt conſumare queant, hoc neſcio certe,
Sic gravibus ſtudian mentem ſpoliare travagis,
Triſtia ſic læti curarum pondera ſcampant,
Sic ſine faſtidio nojoſæ tempora vitæ
Inter allegrezzas, inter ſolatia paſſant,
Nullum ſtimantes vicinæ mortis affannum.
Sunt mulæ pariter vecchiazzæ dentibus orbæ,
Surdæ calcagnis, oculorum lumine zoppæ,
Quæ, licet aſpectum teneant, faciemque Gabrinæ,
Plenaque de rughis, grinciſque parentibus ora:
Attamen anticam ſtudiant diſtendere pellem,
Atque pavonazzos minio ſmerdare labellos,
Nectentes biondos in blanco vertice crines,
Quo ſuper aſſueſcunt rubicundam ponere roſam,
Hoc modo nam ſperant bellos cattare moroſos,
Qui tam leggiadris cupiat ſervire putinis,
Solaque Pazziæ ſunt hæc privilegia noſtræ.
Quæ ſolet in cunctis proprium moſtrare valorem
Mirificaſque ſuæ virtutis promere forzas.
Alma parens, Natura ſagax, quæ cuncta creavit,

Cognoſcens feciſſe hominem pro rebus agendis,
Qui terrarum orbis deberet habere governum,
Qui cunctis daret leges animalibus altris,
Ut melius poſſet curas portare nojoſas,
Ut non mancaret tantæ ſub pondere ſommæ,
Quid fecit? capitis parvo in cantone locavit
Cervelli anguſtum hoſpitium, ſedemque raſonis,
Corporis at reliqui, viſta ratione, reliquit.
Senſibus imperium, quos contra fruſtra laborat,
Atque ſuas perdit fiaccas Prudentia forzas.
Præterea mulierem homini retrovavit, ut illam
Duceret uxorem, pro fomentare Pazziam,
Nam cum ſit variis mulier dotata Pazziis
Sæpe ſui de mente viriſaſtidia tollit,
Multotieſque illum matezando rendit alegrum
Cernimus hinc multos pro contentare mojeras,
Qui ſibi poſt ſpallas negotia publica mittunt,
Ridiculaſque gerunt coſas, humileſque facendas,
Ipſe quidem propriis oculis ſæpiſſime vidi
Inſignes dominos, Cavaleros, atque Signores,
Qui prætermiſſis patriæ, curiſque Senatus
Conjugis ad nutum faciebant mille pazias,
Suffriſſentque inſtar guatari nettare Cuſinam,
Atque untas manibus propriis lavore pignattas,
Fœmina nam ſemper ſtimulus ſolet eſſe Pazziæ;
Ut nos vecchia docent exempla, hinc propter eandem
Innumeri antiqua Heroes ætate fuerunt;
Qui nil ſtimantes vitam, propriumque decorem
Mille papolatas fecerunt mille cacatas,
Sic fecit Sanſon deceptus fraude Putanæ,
Sic ſapiens Salomon muliebri pazzus amore,
Sic bravus Alcides Ninfæ ſubjectus iniquæ,
Qui poſt occiſos angues, hoſteſque domatos;
Poſt ſtrangulatos Urſos, victoſque Leones,
Poſt debellatos latrones atque Tirannos,
Poſt Hidram extinctam, frenatam Cerberis iram;
Poſt extirpatos Centauros; atque Dracones,
Poſt expugnata horrendæ palatia Ditis,
Poſt ſoſtentatum ſpallis conſtantibus orbem.

Fa-

Fæmineo (veluti fanteſca) indutus amictu,
Jolæ ſervivit Dominæ, Lanamque filavit.
O quanti Alcides hoc noſtro tempore vivunt,
O quanti ſine cervello, & ſine mente matura!
O quante Joles, quantæ hac ætate Dalidæ,
Quæ portare ſolent, ſprezzato conjuge, bragas:
Quæ non uxores, ſed gaudent eſſe patronæ,
Quæ querere volunt ſe ſenſus habere viriles,
Quæ cogitant mattæ ſavias equare Sibillas.
Quæ credunt pazzæ vecchios ſuperare Catones,
Queque volunt humiles ſibi ſervos eſſe maritos,
Quæque tremare illos faciunt bravando bricones,
Quequæ ſtudent illos ſemper ſtrapazzare bicornes,
Sed quid? num merite baſtant hec carmina laudi
Excelſam digne propter celebrare Pazziam?
Quin video partem de illa dixiſſe minorem.
Nec mihi jam reſtant tanto pro munere vires,
Tu tamen, ò dulcis, nimiumque gradita Pazzia.
Accipe, quod natum eſt ardenti è mente deſium,
Accipe, quod miſſum eſt devoto è pectore carmen,
Quamvis non baſtat magnas tibi promere laudes,
Quamvis non poſſit meritas tibi reddere grates.
Quamvis non valeat dignos tibi ſolvere honores.
Nullus homo largo cœli ſub tegmine vivit,
Qui non magnifice inflammerur laudis amore,
Qui non altiſonam sforzet ſe acquirere ſamam,
Qui non tangatur veri dulcedine honoris,
Ad quem mortales accendit gloria mentes.
Hinc legimus quondam multos vixiſſe Batones,
Invictoſque Duces, horrendi fulmina belli
Qui diſprezzantes vitam, caramque ſalutem,
Per varios caſus, per tanta pericula mundi,
Perque faticoſas guerras, per tela, per ignes
Immortale ſibi voluerunt querere nomen:
Hic ergo, cum poſſent ſecuram degere vitam,
Ac ſine travajo dulci indulgere quieti,
Cur ſe precipites poſuerunt mortis ariſgum?
Quiſve illos fecit tantos cercare malannos?
Nempe Pazzia fuit caros quæ ſcorgit alumnos;

Atque ad difficiles impreſas eſſe gajardos.
Spingit ut æternum faciant cum morte guadagnum,
Hinc voluit quondam grandem moſtrare bravuram
Magnus Alexander, magnas faciendo pazzias.
Hinc Cæſar calamo bravus Dictator, & enſe,
Hinc magnus Pompejus ei cognatus, & hoſtis,
Inſanias quorum non unquam ſcribere poſſem,
Hinc Barchine tuas claras bellando prodezzas,
Et paleſare tuas potuiſti in pace pazzias;
Hinc ſtetit incontra Toſcanam Horatius omnem,
Nil curans panzam pro conſervare figaros,
Hinc roſtire ſuam ſoffrivit Scevola dextram
Nec bruſando tamen tunc dixit Mutius hoimè,
Hinc ferus arditum montatus ſupra cavallum
Curtius in foſſam mortis ſaltavit apertam:
Hinc Decii fecere ſuo de corpore votum,
Hoſtibus à propriis gaudentes eſſe ſcanatos:
Hinc quidam pazzus (nomen non recte recordor)
Æternam mundo bramans acquirere famam,
Effeſiæ eſt auſus templum bruſare Dianæ,
Hinc alii multi, quos non numerare vellem
Nomine pro vano voluerunt perdere vitam,
Reginam pronto ſeguitantes corde Pazziam.
Sed quæ ſub cœlo major pazzia videtur,
Quam ſtudiando diu magnas perferre fadigas?
Quam varios voltando libros ſibirumpere teſtam?
Eſt Pazzia quidem. Pazzia grandior omni,
Eſt vanitas vanitatum in tantis vivere affannis,
Quos ſecum condure ſolet prudentia fallax,
Quos nobis confert quædam Sapientia ſtulta;
Hæc, etenim longas noctes veggiare comandat,
Hæc homines ſuadet cunctis ſtentare diebus,
Hæc gravibus replet mortalia pectora curis,
Hæc tirat humanas per inania ſemita mentes,
Hæc ſibi ſubjectos nunquam requieſcere laſſat,
Hæc nobis lacrimas tantum, & ſuſpiria porgit,
Quando mondanas ſtringit remiſcere nojas,
Ac memorare facit tribulatæ incomoda vitæ,
Hæc demum ante diem variis pro ſtentibus omnes
Ex-

Extremam ſavios ſpeſſum conducit ad horam,
O quanto eſt melius, rigidam linquendo Minervam,
Abbrazzare piam coſtanti corde Pazziam,
Hæc etenim noſtros omnes portare travajos,
Fortiter inſegnat, mundiquæ in pace diſaſtros
Ferre docet, mitigatque graves corteſa dolores,
Hæcque malanconicas ſcazzat de pectore curas,
Sublevat oppreſſos, afflictos rendit alegros,
Hæc non comportat mortales vivere mæſtos,
Sed gaudere jubet triſtes ſuperando malannos,
Hæc pro venturis præſentia perdere non vult,
Speranzam ſecum portat, ſcazzatque timorem,
Eximios homini hæc præbet ſoventer honores,
Aquiſtatque ſuo magnum cum nomine nomen
Inter mortales bravus namque ille tenetur,
Quem dicunt ramum vivacis habere pazziæ,
Quem reputant dritta mentis ratione carere,
Quem penitus gentes cognoſcunt eſſe bizarum,
Quemque ſolent buſam cervello dicere teſtam,
Sic reſpectatos, damni formidine, pazzos,
Ac pluſquam ſaviis ſtimatos eſſe videmus,
Nullus enim ſecum vult contraſtare, nec umquam
Eſt qui contra illos ardiſcat carpere gattam.
Sed quid ego tantam nunc pro celebrare Signoram
Facta minora ſequor? meritu nec recte paleſo,
De quo majores coſæ mihi dicere reſtant?
De nobis non ſolum habet ipſa Pazzia governum
Nec ſolum leges hæc dat mortalibus ægris,
Sed ſuperos inter magnam tenet illa poſſanzam,
Et terræ, cœli, & pelagi ſimul omnia ſcorgit
Numina quæ variis forzis matezare coercet.
Præterea tantas quas commiſere Pazzias
Baccus, & alma Venus, Veneris, Bacchique fiolus,
Nam ſunt hi genitor, genitrix, fraterque Pazziæ,
Unde meravigliam nobis non eſſe videtur.
Si propter Martem toties, & propter Adonem
Ipſa olim tantas fecit Citherea pazzias:
Nec ſi cæcus Amor pazzeſco more caminat.
Nudus, & abſque braga atque in binda ſtropat ocellos,

Noctes atque dies committens mille marones.
Nec nos debemus troppum ſtupire videntes
Gonfiatum vino Baccum, mattumque ſpazzatum
De ramis vignæ viridem geſtare coronam,
Dumque imbriagus ridet, bottamque cavalcat
Agmina pazzorum ſecum conducere gaudet,
Circum circa girans multa comitante canaja
Baccantum magna quæ clamant voce patronum,
Et cantant evoe, evoe, vacuantque botazzos.
Nolo Mercurii mancum numerare pazzias,
Aut fraſcarias, per quas piat ille ſolazzum,
Nec per hora ſuas volo diſcoprire magagnas,
Unde gerit ſpeſſum, Tabachini more, polaſtros.
Unde favet ladros, truſatores, atque ribaldos,
Unde ſolet cantando bonam trapolare brigadam.
Hic quoque dacantum matezzas pono Dianæ,
Quæ in cunctis rebus pazza eſt liganda catenis,
Mobilis, inconſtans, bizzarra, colerica, cruda,
Pauper Atheon erit teſtis, ſi dico boſiam,
Teſtis & Orion quondam trucidatus ab illa.
Sed quid nunc poſſum ſcribendo dicere de te,
Eole, qui tatans ſublimi è monte pazias
Tempus in omne facis quot ſerras carcere ventos
Nam tibi cum ſaltat ghiribizzum magna ſpalancas
Atria ventorum unde exit furioſa canaja,
Quæ tantnm horrendas mollat de ventre corezas,
Quod mundum obſcurat, mare turbat, caſtra fracaſſat
Cunctaque ſub cœlo ſtatim ſottoſopra roverſat:
Tuque gajoſſe ſoles de tando ridere damno,
Et nullum curans aliorum ſtulte malorum.
Oſtendis qualem teneat tua teſta pazziam.
Hic etiam alcunas ſaltem paleſare matezzas
Exopto, Neptune, tuas quibus eſſe damancum
Non aliis ſuffers, toto nam tempore pazzus
Exerces larga ſtultum ditione tridentem,
Nullo conſilio, nulla ratione gubernas
Imperium pelagi atque undarum nobile regnum,
Quod factum eſt per te varium & mutabile monſtrum,
Nunc placidus vultu pacata per æquora, curris,

Nunc

Nunc ſolio appares colera gonfiatus iniqua,
Nunc calare facis, nunc undas ſurgere in altum.
Nunnquam firma manet tua mens ſtultiſſima, namque
Hæc ſeguitat mattæ ſemper capriccia Lunæ,
Quæ te per naſum Bufali de more ſtraſinat.
Non puto quod multum mihi ſit fadigare biſognum
Belliggeri Martis propter moſtrare pazziam.
Pazziam dico potius quin dicere poſſum
Mille paziazzas, nec erit mea lingua boſarda,
Omne etenim quodcumque facit, quodcumque comandat
Expreſſam inſaniam cognoſcitur eſſe daverum
Illa ſed ex tantis mihi paret pulcrior altris
Quando meretriculæ Veneris guidatus amore,
Ejuſdem in gremio dum traſtullare putabat,
Se in quadam ferri vilupatum rete retrovat,
Nam Vulcanus eos braſhans trapolare moroſos
Retia compoſuit quibus ambos inde piavit
Cælicoliſque aliis captos moſtravit Amantes,
Ad quorum viſtam fundentes mille cachinos,
A pazzo & pazzos burlatos eſſe videntes,
Parebant ſuper riſi mangiaſſe meneſtram
Hic alias ommitto, quas facit ille pazzias.
Præcipue bianchis quando ſe cingit in armis,
Et ſcorozzatus quinta deſcendit ab arce,
Bella ciens, guerraſque movens, portanſque batajas.
Humanoque bramans de ſanguine tingere ſpadas,
Magnates pariter ſecum impazzire coercet,
Hi namque ob vanos titulos, cauſamque legeram
Inſtituunt pugnas, horrendaque prælia miſcent,
Inſanumque feri Martis ſeguitando furorem,
Conſilii expertes committunt mille pazzias.
Tu quoque, cui ſemper mens eſt matelica Juno,
Inſanias memorare tuas me ſtringis adeſſum,
Illas præſertim, cum te zeloſia Tonantis
Impazzire fecit graviter tua corda travajans,
Namque hac de cauſa furiis agitaris iniquis,
Sæpeque laſcivum cuperes caſtrare maritum,
Ut non eſtereas poſſet guzzare Muchiachias.
Sed quoniam tibi non conceditur iſta poteſtas

In variis guiſis coleram ſfogare laboras:
Arcadiæ Regis ſic bellam contra fiolam
Feciſti extirpans biondos à fronte capillos,
Ac vultum in faciem nitidum mutando ferinam,
Zampigeram brutti formaſti corporis Urſam,
Sed tua fecit ei magnum pazzia favorem.
Tuque nocere putans rivalem matta juvaſti,
Namque in formoſam ſtellam converſa remanſit.
Quæ inter ſplendores cœli ſimul Urſa vocatur,
Innumeras altras taceo, quas ante pazzias
Feciſti, & quando faciem mentita ſimilem
Volpina miſeram Semelem cum fraude gabaſti,
Et quando inſontem privaſti lumine frontis
Tireſiam, quod contra tuam inditia mentem
Protulit, atque Jovis firmavit dicta parentis,
Et quando ipſe tibi tribuit pro munere Vaccam,
Jupiter (illa etenim te fecit Vacca zeloſam)
Inde timens furtum guardandam hanc Argo dediſti,
Ne robata tui præcepta conjugis eſſet,
Sed pocum valuere illi tunc lumina centum,
Namque ea Mercurius per ſempre lumina clauſit,
Teque ſua ad ſolitum beffatam fraude reliquit,
Sic ſine profictu ſemper tu matta fuiſti
Sic tua nunquam habuit finem pazzia bramatum.
Sed jam quas Fortuna facit ſine lege pazzias
Carmine non longo alquantum cignare biſognat,
Cernere quamvis eas non ſemper poſſumus omnes,
Illa manigoldos tantum favet, atque ribaldos.
Numquam ſueta hominum meritum guardare bonorum
Exaltat furbos, paraſitos, atque gajoffos,
Poltrones, ladros, mariolos atque bricones,
Putanas, ſtregas, rufianas, atque bagaſſas,
Inalzat buffalos, & doctos cazzat abaſſum,
Adjuvat indignos, ſed dignos ladra travajat,
Illa malos numquam à probis diſtinguere novit,
Diſpenſat magnos orbeſco more teſoros.
Non merito ac vitiis ſpeſſum concedit honores,
Pazzaque de pazzis ſemper tenet illa governum.
Stultitia multas pariter jam fecit Apollo,
Nunc

Nunc propter coleram mattus, nunc propter Amorem
Quas nolo in parvo per adeſſum ſcribere libro
Maxima lectori namque eſſent tedia noſtro,
Sed partem tantum referam de milibus unam,
Et quis non illum fatuum, mattumque chiamabit,
Qui vult per forzam bellam violare putinam.
Atque illam ſeguitans in laurum mutat amaram
Qui jocat ad ballam depoſto lumine, & arcu,
Atqne ſuum amazzat, demens giocando moroſum,
Qui carrum lucis puero committit inepto.
Maxima quo baſſum bruſant incendia mundum,
Qui fugit à ſuperis claro banditus olimpo,
Et factus Paſtor vacca cuſtodit Ameti?
Qui pulſat citharam, cantat funebria verba.
Et mortos plangit teneri de more putini?
Qui ſecreta ſolet fratrum ſpionare Deorum,
Qui modo ſe pennis ſcoprit, modo pelle Leonis,
Qui fuit in nigrum jam traſformatus oſelum,
Et qui propoſito numquam ſtat firmus in uno,
Et qui ſemper hebet ſtranos in mente furores,
Et qui ſemper amat magnas operare pazzias.
Sed de Saturno quid me nunc dicere oportet,
Ille prior cum ſit dominus Ductorque Pazziæ?
Innumeras laſſare volo, quas illo matezzas,
Atque freneſias commiſit tempore in omni,
Scire ſatis fuerit tali de numine pro nunc,
In quemdan mattum ſe traſformaſſe Cavallum,
Unde ſuam melius poſſet ſcoprire pazziam,
Quæ tam magna fuit quod vecchium ſpinſit ineptum
Ore fameſcenti proprios mangiare fiolos,
Quos (Jove detracto) devoravit more Lupino,
Hic ſicut ſuperis eſt cunctis vecchior altris,
Sic mente eſt levior, cerebroque inſanior altris.
Denique poſt illum mihi reſtat dicere de te
Jupiter, in partemque tuas ſcoprire pazzias,
In partem dico, nam ſi omnes ſcribere vellem
Inchioſtri foret, atque ingens deſtructo cartæ,
Illas nec poſſem parvo comprendere verſu,
Omnibus atque eſſet notas narrare novellas.

Et

Et quis matezzas unquam contare valeret.
Quas jam feciſti magnum ſcordatus olimpum?
Dic modo non ne tibi grandis pazzia videtur
Longævum manibus propriis caſtraſſe parentem,
Teſticuloſque ſuos pelago donaſſe voraci?
Præterea, ò quantas laſcivum propter amorem
Feciſti inſanias quoties mattus ante fuiſti,
Dicere te baſtat propriam cuccaſſe ſorellam,
Atque alias tantas olim ſtupraſſe puellas.
Nunc faciem prendens Cigni, nunc corpora Tauri,
Nunc bruttum Satiri aſpectum, nunc ora Dianæ,
Nunc veniens flavum mutatus ab æthere in aurum,
Nunc in Paſtorem, nunc convertitus in Agnum,
Nunc in ſerpentem, nunc traſformatus in ignem,
His gaudens formis bellas oſellare Madamas,
Sed non in totum mattus tunc ipſe fuiſti,
Quando Ganimedem, nimia prurigine tactus,
Montibus Idaliis, Aquila luctante, robaſti,
Aurea qui dulci ferret tibi pocula muſti,
Qui ſdegnata pio placat tua pectora ſguardo
Tot poſſet mitigare illas aliquando pazzias.
Quas tu committis, dum mittis ab æthere fulmen,
Cum quo terrificas homines, mundumque ſpaventas,
Sæpe bonos perdens, laſſans ſguazzare ribaldos,
Imperiumque tuum pazzeſca lege gubernans,
Oſtendis, quod habet cerebri tua teſta negottam,
Clariter hinc igitur cognoſcere poſſumus omnes
Non ſolum mortale genus venerare Pazziam.
Numina ſed cœli prompte ſeguitare medeſmam,
Omnibus inque ſuis illam interponere rebus,
Quin ſine ſtultitia res nulla peracta videtur
Ipſis à ſuperis, qui omnes matti ante fuerunt,
O felix igitur nimium, nimiumque gajarda,
O celebranda mihi totum pazzia per orbem,
Laudibus, o ſemper æternis digna tropheis,
Eſt cui ſub cęlo atque ſuper tam magna poteſtas,
Et cui ſunt omnes ſubiecti hominesque Deique.
O vos fælices, ò terque, quaterque beati,
Sors quibus hanc magnam conceſſit habere Patronam

Læ.

Lætamini, ò Pazzis veſtris guadete triumphis,
Vobis namque datur ſolis, ſub lumine Solis
Tempus habere bonum, & mundum ſguazzarę per omnem
Vos ſemper vultum, atque animum ſervatis alegrum,
Nontriſtes albergant in veſtro pectore curę,
Non dant impazzum placidæ faſtidia menti,
Non amor, non odium à vobis cognoſcitur ullum,
Non vos vanus honor, nec vos vergogna moleſtat,
Non vos ambitio, non unquam gloria turbat.
Vos iu diportis, in letis vivere feſtis,
In ſpaſſis, ballis, burlis verſare jocoſis,
Vos claros giornos noctes paſſare quietas
Semper gauderis, non vos adverſa ſpaventant,
Nec mancum mundi troppum vos proſpera gonfiant
Maxime de vobis prendunt ſolatia gentes,
Omnes lætantur veſtras audire matezzas.
Plurima Magnates concedunt munera vobis,
De veſtro quæ ſolent comitatu prenderé guſtum,
Namque pares paribns jungi proverbia dicunt.
Vobiſcum pariter cupiunt praticarę Matronæ,
Quæ faciunt vobis burlando mille favores.
Sic etenim pazzæ cum pazzis recte morantur,
Sic ſimilis ſimilem ſemper ſibi ſtringere gaudet.
Sed qui? forte aliquis pazzus mihi dicet adeſſum,
An ego, qui tantas aliorum ſcribo pazzias
Sim ſanus cerebro, aut ſenſu prudentior altris?
Ipſe quidem (nolo quærenti dicere falſum)
Me pazzum fateor prima hac florente juventa
Cumque mihi venient majoris temporis anni
Majorem ſpero tunc aquiſtare pazziam
Quæ mihi ſola poteſt contentam prebere vitam,
Eternumque meum poſt mortem reddere nomen,
Sed jam finis adeſt ſcribendi, nolo merendam
Perdere, millonem portavit pulcher Amintas,
Ambroſiaque mihi plenum de nectare fiaſcum
Iamque meus ſentit preſſuti naſus odorem.
Dextra ſatis ſcripſit, dentes mangiare comandant,
Agrezzatque fames jejuno in ventre budellas
Alma. PAZZIA vale, pazzique valete ſodales,

Brin-

Brindes faciam vobis, & vos mihi dicite bon prò.

DE LAUDIBUS BOSIÆ.

Macaronea Quinta.

Bizzaria mihi nuper bizzarica venit
Carmine ſubtilem groſſo celebrare BOSIAM,
Cujus virtutes mundi bona cuncta trapaſſant.
Tu mea Togna fave, tu nunc precor accipe pivam,
Namque tuo hec veniens dulci gonfiata labello
Subjectum valeam tantum paregiare canendo,
Canevam penetrare ſacram, qua dulcia Bacchi
Vina reſervantur, noſtrum quibus imple borazzum.
Trinc trinc nam faciens fluet ad mendacia carmen
Alta quidem fateor, noſtris, & forcibus impar
Materia ad laudes sforzat mea corda Boſiæ.
Quæ foret altiſoni pletro celebranda Cocai.
Ipſa tamen quantum baſtat, mea Togna!, fidelis
Pronta mihi, teneræque meæ nunc ſuggere menti,
Almancum ut valeam partem ſcoprire ſuorum,
De tot, quos porto ſcriptos in mente, bonorum,
Ars miranda quidem cunctis, & dignior altris
Eſt, quæ digna homini monſtrat præcepta Boſiæ,
Noſque docet ſpeſſum pro vero oſtendere falſum,
Ars miranda inquam, totum quæ continet orbis
Et decus, & columen, nec lumine cedit olimpo:
Hæc etenim dritto patefacit ſemite ſtradam.
Quæ ſolet ad vitam quemcumque guidare beatam,
Qua ſine nemo poteſt culmen conſcendere honoris
Qua ſine non poſſunt homines acquirere robbam,
Qua ſine quin poſſent dilectam perdere vitam.
Sint mihi veridici teſtes pia turba, poete,
Nec tantum veteres ſeu Greci, ſive Latini,
Sed mage qui ſcribunt hac tempeſtate moderni.
Omnes formoſas quondam finxere chimeras,
Omnes ad garam magnas dixere boſias,
Omnes nunc pariter mandant mendacia cartis,

Omnes de falſis librazzos verſibus implent.
Omnes ad provam mentita poemata cantant.
Nunc oculos ſaxis, nunc preſtant fontibus aures,
Nunc flores cœlo, nunc præbent ſidera pratis,
Nunc homines dicunt ammiſſo vivere corde.
Nunc faciunt nobis mortos parlare ſepultos.
Sepe decus cœli mortali in corpore adorant.
Sepe Deos homines mendaci carmine clamant,
Hinc alios inter divinum nomen acquiſtant,
Hinc Cignos inter Cornacchias eſſe vi dentur
Hinc tracanaſſe parent toras Aganipidis undas,
Hinc celebres volucri ſcandunt ſuper ethera fama,
Quid Mecenates. aut Auguſti ante fuiſſent,
Quid tot Romani, Greci, Teucrique Barones,
Si non cantaſſent illorum geſta boſardis
Carminibus. Vates? quos, Carolus nomine Magnus
Cumque Paladinis Orlandus; ſive Rinaldus
De tot Paganis potuiſſent ferre triumphos,
Si non menzognas; dixiſſent mille Poete?
Si quis habet vojam doctam ſeguitare poeſim,
Si quis deſiderat Parnaſi Cignus haberi,
Atque Poetazzi famoſum acquirere gridum
Non de veridicis tantummodo ſcribere rebus
Non libertatem veræ ſeguitare Camenæ,
Alta boſiarum ſed eum ſulcare biſognat
Æquora committens ventis ſua vela gajardis,
Præcipue magnos ſi vult laudare Signores,
Bravoſoſque Duces ad cęlum tollere dictis:
Iſti namque ſolent ad falſas currere laudes,
Currit ut ad ſonitum pivæ villanica turba,
Ut currunt pingues ad dulcia vina Todeſchi.
Nec ſentire volunt Vates, qui vera canentes
Illorum vitam cum libertate reprendunt,
Qui male aquiſtatos damnat pro fænore cenſus
Qui ſine reſpectu Domini ſcelerata paleſant
Crimina, qui luxum biaſmant, rabiemque Tiranni.
Princeps ille igitur qui conſeguire favorem
Ejuſdemque bramat dirum ſcampare furorem
Indulgens ſtudeat verum coprire canendo,

At-

Atque idem ſapiens lingua vitare loquendo
Ut ſolet accortus ſcopulos vitare nochierus,
Ne ſe pæniteat tandem ſcripſiſſe, quod illi
Pluſquam biaſtemam fuerat de jure tacendum.
Si ſunt veridici (ut dicunt proverbia) matti
Mattus erit certe gaudet qui dicere verum.
Petrus Aretinus quondam, qui vera loquendo
Occultas hominum voluit ſcoprire magagnas;
Quam fecit groſſum errorem laſſando Boſiam?
Cognovit tandem ſua cum ſtropiata vidiſſet
Membra, ſuaſque ſimul (qualis calamita) ganaſſas
Ad ſe taglientes ferri traxiſſe pugnales.
Poſt illum pariter quidam venere balordi,
Qui volvere Petri ſtilum ſeguitare canendo,
Libera ſcribentes veraci carmina penna;
Sed veritatis veras in prœmia pænas
Tunc habuere, diu nec abandonata remanſit
Ipſa Boſia, ſuos quæ præſtum tradidit hoſtes
Aut in perpetuum ad ſcurum preſone tenendos,
Aut belle caldi ad forcam per colla picandos.
Vera exempla juvant Fælix quicumque dolore
Alterius ſcampare ſuum didiſcit acortus.
Ipſe alios moneo: ſed jam veniamus ad altros
Effectus celebres, divina ac laude colendos,
Quos veneranda ſolet ſecum portare Boſia.
Quomodo tot facerent uxores contra maritos
Quando ſecretas, quas portant vertice cornas,
Diſcoprire volunt, rectaſque trovare magagnas?
Quomodo ſeſteſſas, inquam, defendere poſſent,
Ipſe boſiarum ſi non ſuccurreret uſus?
Innumeras quondam quas laberintus Amoris
Perdidit, & crudæ carnis ria gula tiravit,
Quis ſalvavit eas niſi virtus ſola Boſiæ?
O quantæ in ſimili ſtudio perfecta tenentes
Præcepta, audaci vultu miracula promunt?
O quot valentes falſo ſub tegmine verum,
Conſortes faciunt pro blanco cernere nigrum.
O quot menzognæ vivunt ſub veſte copertæ,
Quas nos Penelopæ penſamus texere telam,

Et

Et paſſant noctes caro ſub Amante beatas.
Mille quidem illuſtres claro de ſanguine natæ
Nunc ſine honore ſorent, indignæ fabula plebis:
Si propria hoc velo cautæ non facta coprirent
Si largum menzogna illis non daret ajutum.
Ipſe alias inter cęleſti hac dote peritas
Unam cognoſco, uxorem quam duxit Amintas
(Hujus ſed taceo verum nunc nomen Amintæ)
Qui licet in foro ſit doctoratus utroque,
Non tamen in foro mulieris ponere legem
Legibus is potuit. Non curat fœmina leges,
Hæc etenim multas etiam præſente marito
Scit tramas ordire, ſuis quibus inde moroſis
Gaudeant, atque ſuum fingit ſic callida factum.
Quod cum Doctorem tortis de fuſibus ornat,
Ille putat ſanctas illam perficere coſas,
Tantum in mortali poſſunt mendacia corde,
Tantum pulcra valet nos incantare Boſia.
Fęmina quæque ſapit groſſas plantare carottas
Garruloque portans tot ſemper in ore boſias,
Quot portare ſolet juvenili in vertice crines:
Fæmina fingendi perfectam poſſidet artem:
Ac veluti lucem Phæbus flammæque calorem,
Munera ſic fraudis conſervat, & illa doloſæ,
Hanc etenim imprimis fecit natura boſardam
Ipſa deinde bramans proprium exercere talentum,
Ingenioſa ſuas diſcit polire boſias,
Quas te non mancum conſtringit credere, quam ſi
Eſſent veridici Vangelia Sancta Joannis.
Ipſa tamen Virtus quæ nos mentire comandat,
Ut cunctis prodeſt, ſic neceſſaria cunctis
Extitit, hanc, omnes pronti ſeguitare tenemur,
Hæc etenim nobis eſt ſemper ſcorta fidelis,
Hæc noſtros pariter primæva ætate parentes
Plurima conduxit tranquillæ ad commoda vitæ,
Hæc ſua ab initio traxit principia mundi,
Eſſeque per curſus Solis non deſinet unquam,
Hæc ſimiles facit Prophetis eſſe Poetas,
Illi de rebus dixerunt vera futuris

Hi

Hi de præteritis ſemper mendacia dicunt,
Hæc ad mortales cęlo proceſſit ab alto,
Illam & in orbe Dei primum coluere vetuſti,
Primior in Delfo populis vendivit Apollo
Dilectam groſſis groſſa mercede boſiam,
Jupiter atque alii ſunt illam deinde ſecuti.
Dum ſub diverſa mutantes corpora forma
Fraudabant bellas mentita fronte puellas,
Hinc eſt, quod ſi aliquam volumus tirare moroſam,
Ad noſtros guſtus, ſimili cum mille boſiis
Utimus exemplo vecchiamque tenemus uſanzam,
Illi ſpondentes argenti munera, & auri,
Aut robam, aut zojas, aut magni prædia campi,
Donec ea ad noſtram conſentit læta richieſtam,
Solaque ſit talis dilecti cauſa boſia
Quod nunquam nobis concederet ipſa puella,
Si voluiſſemus tunc illi dicere verum.
Hac igitur doctrina animi probantur & arte,
Hac ſpeculativi cordis vis noſcitur arte,
Hac hominis virtute diu ſapientis acutum
Cernitur ingenium, cauta dum mente revolvens
Secum aliquis penſat raſam invenire galantam,
Qua caſtronatus reſtans compagnus ab illo,
Neglettum jacet verum ſuperante boſia:
Sic hodie cunctis in bandis utitur orbis.
Omnes ſunt gentes hac noſtra ætate boſardæ,
Qui ſcit veridicas tantum proferre parolas,
Qui libertatem ſequitur nunc vera loquendi
Hic ſtolidus, mattus, vilis, minchionus, ineptus,
Poltronus, nequam, goffus, balordus habetur,
Sed qui panzanas ſapit inventare gajardas,
Qui menzognarum noſcit gonfiare veſigas,
Hic ſapiens, doctus, prudens, maturus, acortus,
Nobilis, Illuſtris, gentilis ubique videtur.
Prima boſiarum tenuit gimnaſia quondam
Græcia, quæ multos genuit ſtudioſa Magiſtros,
Hi ſcribendo diu docuerunt optima quæque
Hujus doctrinæ propriis præcepta paeſis,
Quæ quoque diverſas mundi diffuſas per oras

Im-

Implevere ſuis totum virtutibus orbem:
Sed ſi cum linguis, ſcriptiſque parentibus iſtud
Nobilis artis opus cunctis regionibus olim
Floruit, hoc noſtro creſcivit tempore tantum.
Quod parit ingentes omni ſub ſidere fructus.
  O quantum doleo, quod non mihi fata dederunt
Naſcendo patriam, que me docuiſſet adultum
Mendaci argutas labro formare boſias:
Sed numquam genuit natos mea terra boſardos,
Neſcit PONZANUS vanas formare bajardas
Ignorat celebres PONZANUS fingere frappas.
Contra menzognam gens Ponzaneſca rebellis
Vivit, & à vero non ſe diſcoſtat amico.
Hinc Ponzanenſes nullam acquiſtare richezzam
Ad nullos cernis mundi conſcendere honores,
Pauperiem ſeguitant viventes more vetuſto,
Incumbunt ſtudio, ſacros voltare quadernos
Gaudent, & Preti tandem, Frateſque deventant,
Et quamvis varios ſoleant cercare paeſos,
Bramoſi ex aliis propriis ſuccurrere rebus,
Non ideo faciunt ullum ſtentando guadagnum
Egregium, quod opus fraudis non diſcere norunt,
Quod doctas nunquam ſapiunt plantare boſias.
Ipſe etiam Ponzani habui, qui nomen ab Urſis,
Quem Macaronææ Vatem dixere Stopinum,
Hac celebri virtute carens, experſque boſiæ,
Paupertatis onus ſpero deponere nunquam,
Non mihi divitias concedit vera canenti.
Non mihi Romana ullos prebet curia honores.
Ergo alias inter terras laſſare dabandam
Lunigianenſis Ponzani caſtra biſognat,
Præter Ponzani parvis in mœnibus ortos,
Pluſquam perfectos homines, retrovamus ubique
Qui veri ignavas gaudent contemnere leges,
Qui menzognarum conſtanter caſtra ſequuntur,
Qui ſemper docto retinent in corde boſiam,
Nec proferre illam ardita cum fronte paveſcunt.
  Attamen inſignem qui vult cognoſcere gentem,
Quæ populos omnes vincit preclara ſtraneros,

Quæ omnes doctrinas. humani ſenſus avanzat;
Quæ menzognarum meritat portare coronam,
Quæ tulit extremam tali pro munere palmam,
Anticam veniat. .....
Audiat hic magna, hic ſtupidus miranda videbit.
Hæc etenim tellus flores, fructuſque Boſiæ,
Tempus in omne parit, qui ex omni parte probati
Cætera cum propriis meritis mendacia paſſant.
Hic ubi tot quondam Heroes, braviquè Barones,
Bellanteſque Duces horrendi fulmina Martis,
Clara triumphali cinxerunt tempora lauro,
Nunc in pace ſedens celebri redimita corona,
Purpureique nitens ſcarlati veſte dobata
Læta Boſia ſuo populo plaudente triumphat.
Hic omnes, homines, quantumvis mente gazani
Aut naturaliter groſſo lignamine facti,
Preſtiter aguzzant cerebrum, faciuntque ſaputum;
Ingenium, iſtam diſcentes ſubtiliter artem.
Hic Lombardiæ gens groſſolana boſiis
Romanizando ſuis pluſquam perfecta deventat;
Hic Bergamaſchi, quos fert montagna bricones
Toſcanizando ſimul preſtum mendacia diſcunt;
Nec tantum hic narrat plebs Corteſana boſias:
Aſt aria, tellus & parlantes ignis, & unda
Magnanimas largo raccontant ore boſias.
Hic ipſi muri, narrant hic ſaxa boſias;
Hic poverum, hic riccum ſentis parlare boſias;
Omne tenet pectus, tenet omnis lingua boſias;
Quiſque ſuas alii ſtudiat contare boſias,
Quiſque bramat cauta ſocium trapolare boſia;
Exiſtis etenim ſperat lucrare boſiis,
Proventus veros, & veræ præmia fraudis.
Eſt ideo tantum virtus laudanda Boſiæ;
Quantum larga ſuis Naturæ maxima vincit
Munera muneribus. Si quis bene guardat utraſque;
Nos nudos Natura creat ſine tegmine veſtis,
Ut produrre ſolet pegoras; aſinoſque, boveſque,
Non nobis panem, non præbet provida vinum
Non ulli robbam, non ulli porgit ajutum,

Ut

Ut ſine travajo valeat deffendere vitam:
Conſta ſed hæc donat mortalibus alma Boſia,
Hæc etenim corteſa ſuis ſuccurrit amicis.
Hæc menzogneris veracem porgit ajutum,
Hæc illis raros ſemper concedit honores,
Hæc puroes ditare ſolet, riccoſque tueri,
Hæc juvenes, vecchioſque ſimul conſervat alegros,
Hæc gaudere facit pueros, guauderes puellas
Hæc facit æthercam mortales ducere vitam.
Hæc implet totum divinis dotibus orbem,
Hæc ſplendet cunſtis in bandis æmula Solis,
Hæc ſumma eſt virtutis perfeſtio ſumma bonorum,
Inclita, magnanima, Illuſtris, diſcreta, fidelis,
Sublimis, matura, humilis, generoſa, diſerta.
Sed quia dum laudes tento numerare Boſiæ
Tentator verus tentat mea lumina ſomnus.
Altaque nunc horam quartam campana ſonavit,
Otia, Togna, meo calamo concede boſardo,
Otia dormiendi pluſquam mendacia proſunt.

DE LAUDIBUS
AMBITIONIS.

Macaronea Sexta.

PArce precor, Merline pater, ſi noſtra refundant
Carmina quod quondam colere te copia carmen,
Scribere sforzavit, carmen, quo contra raſonem,
Nobllis Ambitio troppum biaſmata remanſit
Quis furor, aut que cruda tuam tunc rabbia mentem,
Impulit? in doſto potuit tam peſtore ſdegnus?
Excuſare tamen voluiſti deinde maronem
Ipſe tuum, proprio confeſſans ni ore Commam
Tunc nimis à dritto tecum traviaſſe viaggio,
Ventorum furioſa cohors nam perdere ſtradam
Fecerat, atque illam in callem caſcare finiſtrum,
Aſt ego nunc cupiens ipſius dicere quales
Sint laudes, & quantos Ambitionis honores,
Verſibus unde meis validum ſperabo ſocorſum:

Quis mea gonfiabit ventis nunc vela gajardis,
Ut dulcis intrare queat mea gundula portus;
Ipſa Comina meis tu nunc precor annue cæptis,
Ipſa meæ lætum finem concede fadighæ
Si tuus ante furor, coleram ſeguitando Cocai,
Quod laudaturum fuerat biaſmavit à tortum
Ambitionis opus, nunc mecum vera loquendo
Ipſa potes veram cantando palinodiam,
Omittens falſum vecchium corrigere fallum.
Omne, quod hoc bellum, carumque catatur in orbe,
Omne, quod hic nobis dignum ſtupore videtur,
Omne, quod hic mundum claris ſplendoribus ornat,
Sola quidem inventrix mirabilis atque Magiſtra
Ambitio, magna perfecit alacriter arte.
Hæc caput eſt rendunt cui mundi membra tributum,
Hæc virtus cunctis, quæ dat virtutibus almam,
Hæc dos, quæ reliquis concedit dotibus aurum,
Hæc ars quæ claras alias ſupereminet artes,
Hæc in gentili, groſſo hæc in pectore alozat,
Hæc riccos, poveros grandes, baſſoſque governat,
Hæc non mortales tantum ſed numina cœli,
Omnes, & guidat dulcis compagna Planetos,
Si ridet cęlum, ſi fulget ſpendibus æther,
Si Sol auratos radios ſparpagnat in orbem,
Si brillant ſtellæ, ſi porgit Luna luſorem,
Hoc facit Ambitio cujus gonfiamine cęlum,
Omniaque illius borioſo lumine ſplendent,
Si venus, aut genitor faciunt mortalibus ullum
Servitium, quemquam ſpectantes ore benigno
Porgenteſve illi, dum venit in orbe, favorem
Ambitionis ad hoc aura ſpinguntur amica,
Nam ſedes propriè virtutis flammine gonfiant,
Et gaudent mundo, quos gignut cernere partus,
Si mare quacchiatum placidis ſpectatur in undis
Æquora vicinis monſtrans tranquilla Nochieris,
Admonet, atque illos tutum carpire viaggium;
Hoc ad opus ſolum propria ambitione movetur,
Namque godit nautis talem pręſtare bonazzam,
Quo magis ipſius timeant aliquando boraſcam.

Aſpi-

Aſpice cum radiis phębi ſcaldata vireſcit
Tellus, & ad noſtros tornat Primavera paeſos;
Ambitionis opes tunc mundus cernit alegras,
Ambitio jubilans omni tunc parte triumphat,
Ambitione tumet mollis dum ventilat aura,
Ambitione novos oſtendunt arva colores,
Ambitione ſuos diſtendunt prata tapetos,
Ambitione vaghi ſpuntant de ceſpite flores,
Ambitione rubet ſpinoſis roſa rubetis,
Ambitione novis ſe veſtit frondibus arbos,
Ambitione altis rident in collibus herbæ,
Ambitione fluunt claris de fontibus undæ,
Ambitione canit dulcis Roſignolus in umbra,
Ambitione pias repetit Philomena querelas,
Ambitione foras ſaltant per ſepta luſertæ,
Ambitione Deus ſua ſpicula cæcus aventat,
Ambitione ſuum cantat Toniola moroſum,
Ambitione godit Zanam ſeguitare Tonellus,
Nec tantum placido dominatur tempore Veris
Ambitio, ſed ei conceſſit ſumma poteſtas
Æternum imperium cunctis de menſibus Anni,
Sola nec una dies, nec ſola hic præterit hora,
Quod non inſignes aquirat ubique triumphos.
Natura, arſque ſimul magna ambitione tumeſcunt
Quam propter gaudent ſemper gareggiare viciſſim,
Quæ grandiores faciat ſtudioſa fiolos.
Hinc ſi leggiadram facie, bellamque putinam
Cernimus, angelicas imitantem fronte figuras
Quæ ninfas alias cum pulchritudine avanzat,
Aut ſi formoſum juvenem quandoque videmus,
Qui vagas habeat guanzas, vultumque galantum,
Narziſo, aut Cephalo ſimilis, pulcrove Hiacinto,
Qui quoque ſub tenero naſcondat pectore claros
Ingenii ſenſus, maturæ & mentis acumen,
Natura hoc certum formatos eſſe dicemus
Ambitionis ope, ſtimuliſque agitantibus illis,
Ipſa quibus facilis ſemper Natura guidatur
Cætera dum format cunctis animalia bandis.
Æmul rivalem cupiens ſic vincere vechiam

Ars, Admirabiles exponit gravida partus,
Quam ſtigat Ambitio cupide, forzaſque miniſtrat,
Hinc vario ſplendet celebris ſpectanda colore
Pictura, exultans facies imitare loquentes,
Hinc ſcultura novas ſingens celeberrima formas
Scarpellando mutat varias in ſaxa figuras.
Nullus præterea ſeguitaret Apollinis artes,
Nullus voltaret docta ad gimnaſia mentem,
Nullus calcaret veterum veſtigia Patrum,
Nullus doctorum legeret volumina Vatum,
Nullus montaret famoſi culmina Pindi,
Nullus cantaret generoſi facta Gradaſſi,
Ambitioni fortis ad hoc per corda tiraret,
Quis tot Ariſtotelem docuit componere libros?
Quis tanta antico dictavit ſcripta Platoni;
Quis tantos fecit Scotiſtas atque Thomiſtas?
Ambitio hos omnes ſolum ſvegiavit, & omnes,
Ambitio docuit ſenſus formare profundos,
Et quis me groſſas fecit ſeguitare Camænas,
Unde novis volui implere macaronibus orbem?
Ambitio hoc potuitquæ cuncta, poteſtque
Illa mihi multos (quamvis ſine pondere) verſus
Dictavit, multaſque mihi nunc dictat Amanti:
Octavas rimas, Canzones, atque Sonettos,
Terzettos varios, Madrigales, atque Balatas,
Dulcis amoroſas, quas ducit Epiſtola, rimas,
Multaque de cerebro cavavit Idilia noſtro,
Uude ſuas ſentire poteſt mea Cintia laudes,
Uude meas audivit ſpeſſum Moroſina pregheras,
Uude gradire meos conſuevit Gallia cantus,
Uude meum mitigare ſolet Lucilla bruſorem,
Unde meas gaudere cupit Galatea, carezzas,
Uude mihi ſpeſſum donat ſua baſia Fillis,
Uude ſuos noſtris congiungit Cloris amores,
Unde mecum toto jam nomen in orbe caminat,
Unde ſuper cęlos exaltat Fama Stopinum,
Precipue poſtquam ducens me in monte Cucagnæ
Ambitio, propria me fecit ſponte poetam,
Hinc ego formoſam potui cantare Morinam,

Hicc

Hinc claros celebrare Ladros, biaſmare putanas,
Hinc admirabilis dotes laudare Boſiæ,
Hinc mala Gottoſi deſcribere crimina morbi,
Hinc plorare meæ tam caræ funera Gattæ,
Hinc meritas celebris laudes narrare Pazziæ,
Hinc rares ſcoprire mee Ambitionis honores,
Hinc Ignorantis naturæ dicere dotes
Hinc (ſi fata dabunt) PANIGONI prælia Regis,
Bravuramque Ducis referam, quo florida tandem
Subdere colla jugo potuerunt regna Cucagnæ,
Omnes Grammatici, Logici, Rethoreſque diſerti
Omnes, qui medica ſanant virtute malatos,
Omnes, qui ferri curant ſaldare piagas.
Omnes, qui ſacras ſtudiant dediſcere leges,
Omnes, qui populis cercant formare ſtatutos,
Omnes, qui cęli cupiunt cognoſcere curſus,
Omnes, qui cartas ſacris concertibus implent.
Omnes, qui gentis mulcent concentibus aures,
Omnes horrendas cantant qui carmine guerras.
Omnes, qui varios gaudent componere verſos,
Nativum genium, ac propriam ſeguitare Minervam
Omnibus in rebus clara Ambitione tirantur,
Quicquid mente agitant, vel quicquid voce comandant
Grandia magnanimi qui guardant regna Signores
Ambitionis ad hoc ſtimulo ſpronantur acuto,
Hinc alii naves fabricant, armantque galeras,
Quarum fulgiferis tremolant ſub remige ſfluctus,
Aſſoldant equitum turmas, peditumque catervas,
Impreſas varias tentant, variaſque bitajas,
In ferrum, flammaſque ruunt ſtimando negottam
Spendere, quem poſſent in pace tenere, teſorum,
Hoc modo ſperantes æternum acquirere nomen,
Aſt allii, quorum mentem tirat ipſa voluntas
Ingentes mundo lætantur condere moles,
Piramidas ergunt, ſtatuas, caſamenta, coloſſos,
Atria, fontanas, hortos, monumenta, capellas,
Ædificant pontes, fortezzas, templa, palazzos,
Excelſos arcus, turres, & mænia, & Urbes.
Sunt alii vitam cupientes ducere alegram,

Qui faciunt ſpeſam buffonibus atque rufianis,
Qui nutrire ſolent paraſitos, atque ſpiones,
Adulatores, ſcanfardas atque cinedos,
Sunt quidam pariter Magnates (ſed tamen iſtos
Cum naſo numerare queam) qui ſæpe Camænis,
Lætantur, doctoſque ſolent ſpeſare Poetas,
Illorum ut cantent metro bene geſta gajardo,
Vel magis illorum ut taceant male facta ſilendo;
Sic diverſa genus mundi per ſemita ſcorgit.
Ambitio mortale. Trahit ſua quemque voluptas,
Et propriæ ſequitur naturæ ſœmina quiſquis.
Aſpice dein tantas, quæ diſperguntur ubique
Inſegnas varias, armas, variaſque diviſas
Impreſas, ſcudos, ſtendardos, mille facendas,
Aſpice marmoreas aquilas, colubreſque ſuperbos,
Zampigeros Urſos, Tauros, pictoſque Leones,
Cornutas Lunas, flammmas, tondaſque Borellas,
Frondentes plantas, ſpadas, Stellaſque luſentes,
Montanas Capras, Vitulos, Tauroſque bricones
Sperones, lanzas, Hiacintos, Lilia, Roſas,
Innumeras vario retrovatas ordine Cruces,
Innumeras hominum, quę monſtrant geſta, Coronas,
Multaque præterea, quæ non comprendere verſu,
Nec numerare meo, longo niſi tempore, poſſem,
Omnia quæ Ambitio cunctis monſtravit, & auxit.
Poſtea ſi fiunt danzæ, ſi gioſtra paratur.
Ad ballum ſi feſta dies invitat Amantes,
Si banchettatur, fiuntque bragalia Bacho,
Ambitio ipſa docet pretioſas condere veſtes.
Ipſa bragas, cappas, collettos, atque zipones,
Ipſa penacchiones fabricat, plantatque cimeros;
Ipſa docet bravos Barones correre campum,
Ipſa Ducum aurata circundat membra corazza,
Ipſa facit lætos æquites agitare bagordos,
Ipſa facit pulchros ſorteſque trovare Cavallos,
Ipſa docet ballos varias formare coreas,
Ipſa docet Dominæ pulchręque placere puellæ,
Ipſa ſimul pinguis monſtrat præcepta Cuſinæ,
Ipſa Jovis dignas componit docta vivandas,

Am-

Ambroſiæ ipſa facit dulcis trovare bevandas,
Ambitio demum tot habet celeberrima dotes,
Quot cœlum ſtellas bibulas, quot littus arenas,
Quot Neptunus aquas, quot mutos æquora piſces,
Quot frondes, floreſque vagus, dum tornat, Aprilis,
Aſt alias inter mortales, quas, docet, artes,
Hæc liberales, largos facit, atque benignos.
Omnes, illius qui gaudent eſſe ſeguaces.
Ambitioſus enim graſſa vult vivere menſa
Spendit honorifice, robbam ſparagnando negottam,
Ille tenet borſam ſemper corteſus apertam,
Nec ſtimat un figum fulvum quod poſſidet aurum,
Ambitioſus alit generoſas pectore curas,
Ambitioſus amat magnos aquirere honores,
Ambitioſus habet mentem, ſenſuſque viriles:
Ambitioſus agit tantum, quod gloria monſtrat,
Ambitioſus emit claras per vulnera laudes,
Ambitioſus adeſt ubi floret maxima virtus.
Ambitioſus adeſt ubi tractat turpia vulgus,
Ambitioſus obeſt vitio, ſceleriique malorum,
Sed quid ego laudes tantas trovare laboro?
Ambitioſus homo, nec homo ſed regia proles
Non homo, ſed patriæ prudens eſt arbirer urbis,
Non homo, ſed magni ſapiens eſt Jupiter orbis,
Magnanimus, largus, clemens, virtutis amicus,
Nobilis, excelſus, præclarus, fortis, honeſtus,
Maturus, placidus, lenis, gentilis, acortus,
Inclitus ingenuus, generoſus, ſplendidus, audax.
Sed video pelagum, me nunc tentaſſe profundum
Ambitionis adhuc nec laudis tangere portum
Jam mihi craſſiloquo concedunt carmine forzæ
Ne pigeat ſcopulo formare Comina viaggium,
Donec noſtra novo gonfietur vela levanto.

GAT-

GATTAM ROSAM
A MILITE
INTERFECTAM DEPLORAT.

Macharonea Septima.

HUc precor, huc properea, excelſā Pedrala Cucagnam.
Altaque per pocum Bacchi caſamenta relinqens
Ad caldas pueri Vatis deſcende pregheras,
Tu lacrimis noſtram, tu mæſto carmine mecum
(Proh dolor) extinctam crudeli funere Gattam.
Nunc ſequere ipſe quidem triſtes (ni porgis ajutum)
Non poſſum quos corde gero ſcoprire malannos,
Tu mihi ſola potes flebiles dictare parolas,
Tu verſus drizzare meos, quibus ipſe travajum,
Mentis, & afflictæ valeam sborrare dolores.
Heu quid ego exoptem ſine cara vivere Gatta?
Quod poſſum ſperare bonum? quod dulce? quod heu heu
Solamen retrovare queam? quo noſtra receſſit
Dulcis amica quies? ſolazzum, vita, teſorus?
Crudelis nimium Lacheſis, crudelia fata,
Crudeles ſtellæ, ſed tù crudelior illis
Miles, non miles potius, ſed barbarus hoſtis
Non miles, ſed latro rapax ſiccarius atrox.
Non miles, ſed Fera furens, ſed perfidus Anguis,
Non miles, nec homo, Inferni ſed trenta Diavol,
Qui tam leggiadram voluiſti offendere Gattam,
Qui tam formoſam potuiſti ſternere Roſam.
Qui mea cum miſera ſolatia morte tuliſti,
Quis furor, aut quæ cura tuam tam barbara mentem
Intravit? quæ ſtizza manum furibunda guidavit
Quando meam morti voluiſti tradere Gattam?
Quam ſperas famam? quem quæris & inde guadagnum?
Non vergognaſti quando hanc ſcelerate feriſti?
O bellam provam, dignos, ò laude triumphos
Vulnere mortali teneram trucidare Gatinam,
Flore juventutis quæ dum formoſa gedebat,
Narciſo ſimilis, ac Roſa ſimillima roſæ

Sola meæ giornos vitæ rendebat alegros.
Heu quid agam infelix ſine te, mea Roſa? quod ultra
Non potero lætum ſine te ſperare ſolazzum?
Quid faciendum longa dies mihi tedia præbet?
Quis mecum ſocius poſtquam diſnavero ludet?
Quæ mihi nocte pedes dulcis ſcaldabit amica?
Dum mea dintornum gemebandus lumina volgo
Nec revidere meam poſſum, velut ante Gatinam.
Tanta meum brancant tunc deſperatio pectus.
Quod nullam valeo mentis retrovare quietem.
Sole dies caruit, caruit nox frigida ſtellis,
Quando tuæ clauſit frontis Mors improba ſtellas,
Quarum ſiderea luſtrabas lampade caſam,
Quæ nunc tota dolens mecum tenebroſa remanſit.
Ergo tuum poſthac gratioſum cernere vultum
Nec dabitur: ſentire illud dulciſſime gnao, gnao,
Ad cujus ſonitum crudas mulceſcere Tigres,
Et poteras Libici molleſcere corda Leonis,
Nec tamen angelicæ potuerunt organa vocis,
Corda diabolici, & mentem placare Neronis,
Qui tua taglienti transfixit pectore ſpada,
Perpetuiſque meum colmavit pectus afannis,
Tu meus ardor eras, mea' lux, mea ſola cotala,
Compagnia dico, qua nunquam carior altra?
Noctes, atque dies mecum beneſida manebas,
Tu quando ad menſam me pro diſnare ponebam,
Tu quando ad cœnam me Franceſchina vocabat,
Præſens ſemper eras, faciens mihi mille carezzas,
Blanda domandas tunc ſgnaolando vivandas,
Quando per hanc ſalam me paſſegiare videbas,
Tu pariter mecum leggiadris paſſibus ibas,
Si me penſoſum cernebas ſupra cadregam,
Fronte malanconico nec non proſtrata jacebas,
Si legere interdum, aut gaudebam ſcribere verſus,
Tu quoque apud ſtudium faciebas læta dimorani,
Quin ego ſæpe videns doctos te voluere libros,
Atque ſottoſopram voltare volumina Vatum,
Sperabam te poſſe etiam dediſcere lettras,
Inque Poeteſſæ formam tranſire galantam,

Sæpe

Sæpe ſubit mentem cum tu vezzoſa ſolebas
In noſtros ſaltare ſinus, pedibuſque legeris
Tota humilis, leviſque meas aſcendere ſpallas,
Sive meam pulcro frontem baſare bochino,
Sive meas dulci lingua leccare ganaſſas,
Sive meas grato orecchias implere ſuſuro,
Sive meam leviter morſu perſtringere dextram,
Sive tuam drizzare covam, qua læta frequenter
Dulce mihi fidei ſignum præſtare ſolebas.
Sæpe meum guardans amoroſo lumine vultum,
Illud ſuave gnaum replicabas ore ſonoro,
Quo me credo tuum dominum ſermone volebas
Dicere, promittens æterni pignus amoris.
Quid memorem ingenium mentis, conſilia cordis?
Deſtrezzam curſuſque pedum, vel corporis artus
Virtutes celebrare tuas quo carmine poſſem?
Bravuram, forzaſque tuas, qua ſcribere penna?
Prodezzas, arteſque tuas quo promere ſtilo?
Impreſas, palmaſque tuas qua dicere lingua?
O quoties Toppos communes fortiter hoſtes
Viciſti, o quoties illorum ſanguine terram
Bagnaſti, ò quoties quantumque furentibus ungis
Feciſti ex illis, & acuto dente, macellum!
Ipſa quidem cauta haud mancum quam fortis, eorum
Servabas fraudes, noſcebas pratica paſſus,
Deſtra novos vecchioſque dolos ſcoprire ſciebas,
Hinc punire bramans ea robbamenta latronum,
Affrontabas eos. generoſa fronte gajoſſos.
Qui forzabantur rationem reddere furti,
Atque tabernario poſt cœnam ſolvere ſcotum,
Deque tuis manibus nunquam ſcampare valentes,
Pro meritis pœnam propria cum morte pagabant,
Longe igitur ſtabant pluſquam cinquanta miaros,
Non ſtanzas habitare meas, non rumpere ſomnos,
Non in diſpenſa lardi roſegare mezenum,
Non libros guaſtare meos, non tollere biavam.
Nec noſtram audebant parvam naſare cuſinam,
Nam troppum invictæ metuebant vulnera Roſæ,
Quæ dente, atque ungis ſpinam portare ſolebat,

Quæ innumeras ſquadras Topporum miſit ad orcum,
Unde triumphali teſtam redimita corona,
Gattorum meruit mundo Regina vocari.
Sed nunc quis noſtram robbam ſalvabit ab illis?
Illorum inſidias quis diſcoprire valebit:
Quis punire vigil poterit latrocinia cuſtos?
Quis faciet poſt hac ſtudio, guardamque granaro?
(Me miſerum) jam fama tuæ prænuncia mortis,
Neſcio quo meſſo, illorum pervenit orecchis,
Quis petiere domum gaudentes illico noſtram,
Hic ballant, ſaltant, ſquaquarant, faciuntque bagordu:
Hic læti danzando tua de morte triumphant,
Hic parent buttare zoſum de nocte ſolarum,
Allegras celebrant feſtas, sbuſantque credenzam,
Entrant inſtudium, quæ ſcribo cuncta ſpegazzant,
Strappazzant pennas, in calamaria piſſant,
Sfazzati immundo bruttant de ſtercore libros,
Quaſque illis tendo trapoias ſtimando nientum
Omnem procurant ad ſaccum mittere eaſam,
Hi mihi cœperunt jam roſegare ſtivalos.
Candelaſque duas jam mangiavere ribaldi,
Nec facit hic illos aliquis cagare ſtupinos,
  O cur præſentem non me mea fata dederunt
Eſſe, tibi quando mortem dedit improbus hoſtis,
Forte aliquem miſeræ potuiſſem porgere ajutum,
Sive humiles ſpargens demiſſo fronte preghetas
Impia ſoldati placaſſem corda Tiranni,
Sive meis contra ſpietatum viribus uſus
In tua converſum violenti pectora dextra
Sollicitus currens rapuiſſem fortiter enſem,
Unde ſcapare necem potuiſſes forte propinquam.
  Si te immatura ſors perdere morte volebat,
Talis, & aſtrorum fuerat bene firma voluntas,
Extremum vitæ ſaltem sborrare fiatum
In proprio lecto clemens tibi Parca dediſſet:
Ante etenim dura quam tecum falce feriſſet
Ipſe quidem Mortem devoto corde pregaſſem,
Nec tibi tagiaſſet per adeſſum dura ligamen,
Unde tuum ſtamen fatalis Cloto filabat;

For-

Forſitan illa tuæ (ſi flectunt carmina, mortem)
Moſſa meis, precibus, ſlongaſſet tempora vitæ.
Si tua, vel aliquis travajaſſet corpora morbus,
Seu terzana febris, ſeu te quartana piaſſet,
Nec ego mancaſſem te governare malatam,
Portaſſetque tibi mea Franceſchina Panadam,
Vel de molicula compoſtum carne guazetum,
Ut melius poſſet depreſſa reſurgere virtùs.
Atque tibi ammiſſas ben preſtum reddere forzas.
Sique foret Medico pro te guarire biſognus,
Mercurialem, aut Minadoja vocaſſem,
Qui tibi toccaſſent pulſum, & male habentis orinam
Reſpiciendo ſuas ſcripſiſſent inde recettas,
Ut ſanare tuum poſſent medicamine morbum.
Tandem ſi tali mancaſſes morte nec ullum
Altorium poſſet caram tibi ferre ſalutem
Ipſe tua almancum clauſiſſem lumina dextra,
Emeritam docto poſuiſſem carmine tombam,
Unde tua in omnes volitans poſt fama paeſos,
Invidere tibi potiſſet Gatta Petrarchæ.
Iterfecta jacet (heu nunc) ſine honore ſepulcri,
Ac pretioſa nimis corvis, & vermibus eſca
Egregium remanet nec vivum nomen ademptæ,
Quod fuit altiſono celebradum carmine in orbe,
Et ſempiternis tollendum ad ſidera gridis,
Hinc mage crudelis lacerat mea pectora afannus
Nec valeo pazzum cordis mitigare dolorem,
Nam mihi nil ſupereſt miſero quam plangere acerbum;
Atque tuæ ſemper giornum maledicere mortis,
Qui qnoque me faceret dilectam perdere vitam,
Ni me vindictæ vivum ſperanza reneret.
Certe aliquis aderit perverſi criminis ultor,
Qui percuſſorem valeat punire gagioſſum,
Impia mortali trappaſſans pectora ferro,
Ac mangianda Lupis ſcelarata cadavera linquens.
Ipſe ſed in tantum dira pro cuſpide ſpadæ
Prontus apparecchio pennam, clamare, papirum,
Unde manigoldo æternam cum carmine guerram,
Moliar atque illum nunquam piagare ranam.

Et

Et prius obſcuras portabit Apollo tenebras,
Et prius uſatum non porget Luna luſorem,
Et prius ab alto caſcabunt ſidera cęlo,
Et prius a terra ſcandent animalia cęlum,
Et prius undiſoni bruſabunt æquoris undæ,
Quam ceſſare queam talem vilipendere furbum,
Quam baſtare queam talem biaſmare codardum,
Quam mancare queam talem ſtrappazzare beconem
Quam reſtare queam talem ſuſpendere ladrum
Quam tardare queam talem maledicere bojam,
Tanta meam cæpit contra hunc ſdegnatio mentem
Quod buttare viam calamum mihi rabia fecit:
Siſte Pedrala pedem, faciaſque hoc carmine punctum.

L A M E N T A T I O
D E
PODAGRA, ET CHIRAGRA.
Macharonea Octava.

ILe ego dulciſonis ſolitus cantare Camænis
Leggiadros verſus, canzones, atque Sonettos.
Octavaſque rimas laudes celebrando Morinæ,
Bellezzaſque, meæ nunc me tormenta Podagræ
Tempore continuo miſerum ſtruggentia canto
Non tamen uſatum poſco tibi Phębe ſoccorſum,
Nec te Clio, ſacrum jubeo deſcendere montem.
Ut mea pierio tunc bagnes labra brodetto.
Nam ſicut lauri non meritat teſta coronam,
Sic mea caſtaliam diſprezzat bocca bevandam.
Parce precor noſtris erroribus optime Lector,
Nec burlare novum macaronia in arte Poetam,
Dum breviter triſtem meditor ſfogare dolorem,
Quod multi veteres jam non Potuere Poetæ
Hujus malvagio depreſſi crimine morbi,
Quinimo poſt ſpallas dulces mittendo Camænas
Vinta fuit rigidis horum patientia pęnis,
Unde tot ad cęlum vanas ſpaſſere querelas,
Perdentes propriam ſavia cum mente raſonem,

Nam

Nam magis hæc homines, quam Martis guerra travajat,
De quo verus ego nunc teſtimonius adſum;
Ipſe quidem multos juvenili in corpore morbos
Ante tuli, varias febres, diſcrimina multa,
In quibus ipſa meum ſemper patientia pectus
Armavit, fortemque ſimul conſtantia fecit:
Nam fore me preſtum fuerat ſperanza guaritum
Vel preſtum (ſi talis erat ſors) denique mortum?
Sed mea me poſtquam crudelia fata tulerunt
His cruciare malis, crudaſque patire podagras
Longe quidem morbos leviores eſſe probavi,
Hoc omnes, dulcem zucarum: nil quiſque putare
Gianduſſas alias morbis cum talibus æquans,
Hic ſuperat crudas quas fert Hircania Tigres
Hic rabidos vincit Libiæ feritate Leones,
Hic homines ſtruggit, ſnervat, conſumit, ammazzat
Inferni gravior pœnis, tam crudus, & aſper,
Ipſa quod invictas illi tolerantia ſpallas.
Inchinat tantamque nequit ſoffrire ruinam,
Si peſtem ſentiſſet......
Virtutem impatiens nunquam perficeret ullam.
Et te, qua tutus fuerat patientia, Jobus
Mitteret ad ſtuſſam, mundum renegaret, & ipſum
Nec ſimul cum pace malum perferre valeret,
Nam corpus, mentemque, trahit, ſforzatque talhoram,
. . . .
More furiantis ſtrigos chiamare Diabolos,
Miſuram ſervat nullam, crudelis in omni
Tempore, non medium, nec habent martiria finem.
Com nox atra diem tenebris ſcuſare comenzat,
Phœbus & ad noſtrum voltat calcanea mundum
Omnis homo placidam carpit per membra quietem
Omnis alhora ſuo requieſcit beſtia lecto,
Hic habitat ſilvas, alterque retornat à caſam,
Ut dormire queat donec formoſa reportet,
Alba diem, curaſque ſuas dimenticat omnes,
Sed magis incipiunt dojæ tunc fortiter artus
Dilaniare meos, totoſque ferire zenocchios,
Cruraque cum pedibus lacerant, ſpallaſque fracaſſant
Et

Et manus à brazzis miſeræ ſpiccare videntur,
Sic mihi dormendi meſchino nulla facultas
Præſtatur, vel ſtraccum pro tunc dare ſapori
Corpus, & alquantum grato indulgere repoſo,
O quoties ſenſus cœnans rebibendo provavi
Inebriare meos, multos vacuando bichieros,
Hac rigidos forza ſperans ſepelire dolores,
Namque ſolet Bacchus ſpeſſum mortalibus ægris,
Afflictiſque ſua dulcedine ferre quietem,
Sed fuit hoc ſolum lignas adjungere flammis.
Inter utrumque malum nullus mihi ſomnus in occhis;
Pax mihi nulla datur, noctem ſed guerra per omnem,
Poſt tenebras lucem video, paſſataque noctis,
Tempora cerno diem, redeunt vaga lumina Solis.
Cujus in adventu tellus, & pontus, & aer
Lætantur, gaudentque ſuis animalia boſchis,
Et volueres dulci Solem cum voce ſalutant,
Non tamen ulla meam ſubit allegrezza coradam,
Non ferus ipſe meis diſcedit ab oſſibus ignis,
Membra fracaſſatum nec poſſunt reggere corpus,
Hinc mihi luctus atrox: lacrimæ buttantur inanes,
Tantaque ſtizzatum commovit rabbia pectus,
Ipſe quod inſana mihimet ſum mente ribellus,
Nec trepidum valeo coleræ moderare furorem.
Non mecum libris troppum ſtudiare biſognat
Ut movimenta queam cœli vel tempora Lunæ,
Virtuteſque ſimul ſtellarum diſcere cunctas,
Namque mihi mandare ſolent variando novellam
Et Strologum faciunt me deventare nolendo.
O quoties ad me Mortem ſemmimortus apello,
Crudelemque voco, ſed mæſtas illa pregheras
Aſcoltare negat, facit & mercantis orecchias,
Nam videt hinc magrum ſe poſſe cavare guadagnum
Languida, fatali truncans mea corpora falce.
Forſitan & (quamvis nullam novit illa pauram
Invictam æquali vibrans cum vulnere dextram)
Horreſcit ſpavefacta meam ſpectando figuram.
Languoreſque timet noſtræ, dojaſque Chiragræ.
O utinam poſſem me illi accoſtare parumper,

F Pœna-

Pænarum & partem furtim attaccare mearum,
Certe ſuperba minus, mancumque ſevera fuiſſet,
Nec tantos rigida mortales falce necaret,
Nec tanta audaci trapolaret corpora dextra,
Nec pede gajardo poveras pulſare tabernas,
Nec poſſet celebres riccorum battere turres.
Si manibus, pedibuſque ſuis ſtropiata maneret.
Sed quid ego indarnum vanas nunc dico pazzias,
Cum mea continuis vexentur membra magagnis?
O dulcis nimium Sanitas, dulciſſima cordis
Speſque, ſaluſque mei, licet illi incognita, quite
Poſſidet in duris tantum bene nota travais.
O dulcis ſanitas, quam propter quiſque tenetur
Divitias, nummos, ac omnem ſpenderé robbam,
Sanus enim melius mondanos portat affannos
Sanus habet contra fortunam obſiſtere forzas,
Sit licet ille miſer, duramque patire coactus
Pauperiem, exercens cerebrum pro pane lucrando;
Quiſquis amat robbam, ricchezzas, atque teſoros,
Munera diſprezzat vitæ; propriamque ſalutem
Ad forcam fugiat, non eſt hic vivere dignus,
Nam plus vita valet, quam centum mille teſori.
  Pharmaca multa bibi, ſolutivos mille ſiropos,
Mille unctos, mille impiaſtros, & mille lavandas.
Milleque cerottos provavi, & mille facendas
Ut ſanare meas poſſem medicando magagnas.
Si novus infernis Medicus veniſſet ab oris,
Portaſſetque novas medicinas, atque recettas,
Eſt mihi ſanandi miſerello tanta voluntas,
Mille quod una dies annos mihi ſola videtur,
Ut videam ſi tale juvat medicamen, an ægros
Offendat potius, cunctas ſed perdo fadigas,
Et caput, ut dicunt, Aſini proverbia lavo.
  O vos qui tantos libros, tantoſque recordos
Scripſiſti, Medici, varios medicando malannos,
Veſtra podagroſis nec dant medicamina ajutum,
Ad forcam properate precor, Vos dico priores
Hippocrates magnus, Vicenas, atque Galenus,
Ite ad bordellum, vel quo ſapientia veſtra

Mit-

Mittitur ad ſtampam cera ſigillata culina;
Scilicet in ſolis conſiſtit gloria rebus
Famaque quæ mage ſunt difficiliora medendi.
Aſperam quid memorem noſtri jejunia ventris?
Quid referam tantas; quas fecit bocca dietas?
Ipſe quidem molleſque cibos; lautaſque vivandas,
Quæ ſtomachum; aut noſtram poſſent offendere teſtam
O divi, exigua contentus vivere menſa;
Non tamen ulla juvat, quamvis ſervetur ad unguem
Regula, ſobrietas nullum mihi portat ajutum:
Iraſco colera mecum gonfiatus iniqua,
Sæpeque voja venit ſanctum renegare Stopinum
Inveniens aliquos me confortare volentes;
Conſilium præſtant (ò quam jocunda malato
Dare ſapiat Medicus miſero conſilia ſanus)
Hi retrovant prontas me conſultando parolas
Hic ait hoc prodeſt, audivi ſæpe bonopram;
Ille ſimul prontus ſubjungit talia profunt,
Alterat hos, inquit, vincet patientia caſus:
Qua levius patimur quicquid corrigere durum,
Ipſe alios vidi majori peſte gravatos;
Quos ſanos tandem fecit patientia multa:
Non mancat pariter, noſtrum pro creſcere ſdegnum;
Qui, quid amant, referunt ſtulti ſua vulnera amando
Vulneribus graviora meis, dojaſque Chiragræ
Febre Cupidinea leniores eſſe fatentur?
O utinam his poſſem languores prebere noſtros,
Ut magis ad provam poſſent cognoſcere verum,
Dent ſua mille mihi martiria dura Moroſi,
Spenzat & in noſtro baſtardus corde ſagitas;
Torqueat igne mea, quantum vult ipſe; coradam,
Oſſibus accendat flammas, bruſando medullas.
Si non ſufficiunt frezze, tormenta dolores,
Balzones, laquei, flammæ, bruſamenta, catenæ;
Det mihi mille Diablos, cum Diablis mille Megeras
Dummodo me rendat tali languore ſolutum;
Sum contentus ego Veneris intrare preſonem,
Atque laberintum, qui mattos pedit amantes.
Hic etenim preſtum poſſim sbalzare deforam;

Millibus atque modis acceſſas ſpegnere flammas
Legibus obediens Veneris ſervire paratus,
Omnibus in rebus conſtans Dominæque fidelis,
Multum in amorę fides, multum conſtantia prodeſt,
Sic practicus ſcripſit quondam præceptos amoris,
Sævus Amor Precibus, moleſinis ſæpe parolis
Placatur, lacrimiſque poteſt aliquando moveri.
Hæc ſi non baſtant nummos adjunge pregheris,
Qui ſprezzare valent duras in amore catenas;
Qui placant grandes animos, menteſque retroſas
Qui rumpunt rigidæ diamantis corda Puellæ,
Mollificant ſcollios, quos duro in pectore geſtant,
Omnia per talem mezum ſunt denique facta,
Facta, infecta ſimul poſſem quoque dicere falſa.
Mille vias retrovant, medicinas mille Moroſi,
Unde Cupidineas poſſunt ſaldare feritas
Quæ quoque ſponte ſua longo poſt tempore paſſant,
Nulla ſed (heu) noſtro proſunt medicamina morbo.
Solvere nodoſam neſcit medicina podagram.
Non tua borſa tibi, quamvis ſit plena juvabit,
Nullus habet forzam Ruffianus ferre ſalutem,
Et longum tempus miſeris non portat ajutum,
Quamvis cunctorum medicus ſolet eſſe malorum,
Quin magis in nobis creſcit creſcentibus annis
Iſte dolor, tremulam ſolitus lacerare vechiezzam
Sed ſi pro meritis mundani luctus, & ægri
Corporis ipſe Deus nobis deventant amicus:
Si quos hic cruciat Pœnis, tormentat afannis
Fælices tandem in cœlis facit, atque beatos,
Jam mihi jam video ſedem ſuper aſtra futuram,
Et pro quem patior rigidi tormenta doloris,
Per tot languores, per tot diſcrimina vitæ,
Digna mihi bellos inter jam ſtanza paratur,
Claviger ipſe mihi jam jam nunc ſtretta recludit
Oſtia, pauperibus numquam ſerrata tapinis
Dummodo ſit mecum ſolitis patientia pœnis,
Qua poſſunt homines certam lucrare ſalutem.
O pater omnipotens hanc tu precor optime præſta,
Qui peccatores crudeli perdere morte

Non

Non cupis, at potius converſos vivere gaudes.
Ipſe (vides) laqueos tendit mihi dira Plutonis
Turba, nec ipſa meam linquit tentatio mentem,
Non ſine te valeo tales perferre travajos,
Sive meæ placidam barchæ trovare bonazzam,
Ideo ſit de me ſemper tua facta voluntas,
Spes mea namque tuis in ſpalis tota repoſat.

CONTENTIO TRIUM
POETARUM
NIZZUS, BERTOLDUS, ET DRIAS.

Niz. SI quis habet vojam famoſam audire Poetam,
Ad cantus Bertolde tuos diſtendat orecchias.
Te paſſim cantante ſtupent Animalia quæque,
Muti diventat Grilli, mutæque Cicalæ,
Cornacchiæque tacent, ſervantque ſilentia Corvi,
Atque tuos gaudent verſus ſentire Pojanæ.
Bert. Deſine Nizze tuis me bertezzare parolis,
Atque tibi pocum jam nunc prodeſſe memento
Vocibus indignis dignum burlare Poetam,
Nam merito talem mundus me totus apellat,
Tuque pœtando debes mihi cedere palmam,
Majorique tuo dovutos reddere honores.
Niz. O ſine cervello, ò pazzis mens plena chimeris
Tune tuos audes noſtris præponere verſus?
Et mecum preſumis amens contendere cantu?
Bert. Non ego te ſolum pazzum, mattumque chiamabo,
Sed potius dominum dicam, Regemque pazziæ.
Majorem de me ſi dixeris te eſſe Poetam,
Ipſe etenim lirico multas poſt carmine Rimas
Ad ſtampam miſſas, canzones, atque ſonettos,
Magnum opus aggrediens cantavi nobile bellum
Martis, & horrendas ſcripſit mea penna batajas.
Propter quod lauri meritat mea teſta coronam,
Niz. Plus toſtum es dignus de carta ferre coronam,

Eſſeque fruſtatus meritas de more latronis,
Atque ſuper ſchenam tantas accipere bottas
Qnanta Crenomoni robbaſti carmina quondam,
Bert. Ipſe Crenomoni robbavi carmina nunquam,
Perque gulam mentis te monſtrans eſſe boſardum,
Dum me innocentem falſo pro crimine damnas,
Niz. Non tibi mentitæque tuæ reſpondere dignor,
Nam quod ego dixi bene ſcis non eſſe boſiam,
Atque omnes troppum te noſcunt eſſere mattum,
Unde mihi vergogna foret contendere tecum,
Cujus balordam tenet ignorantia mentem.
Bert. Sic ne gajoſſe bonum ſprezzas virtutis alumnum
Sicne vilanezzas Phœbi manigolde miniſtrum;
Sicne Poeſiæ beſſas ſciagurate magiſtrum?
Niz. Pazziæ melius dixiſſes eſſe magiſtrum,
O ſine zucca ſale, hortorum cuſtodis imago
Quid tibi cum muſis; Phœbo quid ſtulte miniſtras;
Vade ad bordellum, nec plus michi rumpere teſtam,
Bert. Forte tibi poſſem tracagnò rumpere ſchenam,
Atque tua hac guiſa rognæ grattare bruſorem.
Nec tibi, ſed tantum reſpeſtum porto capuzzo,
Sub quo mille tenes ſordes, & mille magagnas
Attamen ipſa meam frænat patientia mentem,
Corrigit & juſtum in me continentia ſdegnum,
Unde illas pocum mordaces ſtimo parolas,
Quas mihi nunc omnem dixiſti contra raſonem,
Niz. Quinimo pur troppum corteſum me eſſe provaſti
Dum me tentaſti vanis confundere verbis,
Majorem de me te vantas eſſe Poetam,
Qui poetizando quacumque in carminis arte,
Non es ſufficiens mihi diſcalzare ſtivallos
Bert. Non ad nos toccat propriam decidere cauſam,
Difficile eſt propriis in rebus noſcere verum,
Sed venit ecce Drias famoſus carminis auctor,
Qui bene præclaras cognoſcit Apollinis artes;
Hic poterit certum contraſtos ſolvere noſtros,
Juditiumque dabit noſtris de verſibus ipſe,
Illius dum vis te nunc ſubmittere dictis.
Niz. Hunc ego non hominem primum vidiſſe recordor

Eſt

Eſt ne hic forte tuus venerabilis ille poeta,
Qui tibi quotidie Domino celebranda miniſtrat.
Ber. Eſt eſt qui ſemper ſcribens magnalia pangit,
Qui cunctos alios nimia dulcedine avanzat:
Sicut ab ipſius poteris ſentire loquella.
Driaſ. Ille ego Parnaſi Cignus, Phæbique ſacerdos
Carmine qui Tognam cecini, Gobbumque Rialti
Ille ego ſum calor ſpargit qui ad ſidera cantus,
Ille ego ſum, cujus concedunt verſibus omnes
Antiqui Vates laudem, palmamque moderni,
Ille ego ſum cujus notum ſuper æthere nomen
Portat ad eſtremos ſublimis fama poeſis.
Niz. Ipſe quidem Mamaluche, tuam jam creſcere famam
Audivi, adque meas cantus pervenit orecchias,
Cum quo ſæpe ſoles ranas æquare paluſtres,
Omnes atque movens ad riſum carmine gentes.
Dum te grandiloquum pretendis eſſe poetam,
Omnibus in fulſo te pro buffone paleſas.
Driaſ. O pecus Arcadicum, ò demens, ò ruſtica proles
Me ne tuis bricone potes lacerare parolis?
Me, qui leggiadra ornavi novitate Poeſim,
Me, qui ſum clarus totum manſurus in ævum
Me, qui ſum cunctis ſcribendo dignior altris
Arguere indignis tu nunc ſermonibus audes?
Ipſe tuos certum errores corrigere poſſem,
Sed non dignior ego tecum contendere, vade
Vade ergo ad forcam, nec nos plus ultra nojabis.
Niz. Si mihi cum doctis contentio nata fuiſſet,
Doctus ego ad doctos docte reſpondere ſcirem
Sed vos qui pecudes; eſtis porcina canaja
Non meritatis adhuc doctorem audire loquentem.
Bert. Hinc fuge, nec noſtros poſt ac plus aſpice vultus.
Teque tuaſque bajas ad ſtampam manda cullinæ
Nam tua merdoſa ſunt carmina digna latrina.
Niz. Vos, vos ite viam vos hinc ſgombrare boazzi,
Indignæ noſtrum notolæ conſpicere ſolem,
Ignorantones, & ſtultæ fabula plebis.
Diaſ. O quam bellus humor dignus baſtone repelli,
Sed nos indarnum hic quid plus tardamus? eamus.

Bert. Nizze vale, valeatque tuæ ſtultitia mentis.
Driaſ. Hic maneas, maneant & tecum mille malanni.
Niz. Ite aſini, ite boves ad paſcua, jugiter ambo,
Mille Diavolazzi vos nigra ad tartara portent.

E P I G R A M A T A
E J U S D E M.

Quomodo ſit factus Poeta.

Non mihi famoſi montagnam ſcandere Pindi,
Nec mihi laſuſum bibere Muſa dedit.
Non mihi groſſiloquos verſus dictavit Apolo,
Nec docuit voces altiſonare meas.
Tu me, tu ſolus feciſti, Bacche, Poetam,
Divinus Pivæ tu furoreſque meæ.
Dum mea nactareo bagnabis labra liquore
Tu mihi Calliope, tu mihi Phœbus eris.

De Fritella latrone.

Robarat graſſum, groſſumque Fritella Vitellum,
Quem peperit domino vacca morina ſuo.
Dumque ſuper ſpallas illum portabat à caſam,
Sub tanto ſudans pondere ſtraccus, ait.
Quis me nunc panem propriis lucrare fadighis,
De ſudore meo vivere meque negat?

In quandam bruttam.

Eſt tam brutta tibi facies, tam ſporca bocazza,
Tamque nefanda tibi lumina fronte patent,
Quod cum te video tremebundam corde pauram
Sentio, tum grandis me cagarola piat.
Tu cave ne propriam videas in fonte figuram,
Ne in te Narciſi fatta roverſa cadant.
Ille ſui mortem ſuffrivit propter amorem,
Ex odio poſſes tuque morire tui.

De mulierum cauda.

Quis diavol hanc mundo bellam cattavit uſanzam
Gaudeat ut mulier ferre ſuperba codam?
Fæmina quæque ſuam vult caudam more Pavonis
Quæ ſua ſub longo tegmine crura tegat.
Nullus adhuc veſtem, nullus facit, Albe gonellam,

Quæ

Quę non ſit caudæ condecorata ſuę.
Diligit an tantum pompoſa fæmina caudam,
Illam quod ſecum ſemper habere bramet;
Quid ni? non patitur mulier ſine vivere cauda,
Hanc ante, hanc retro nocte dieque, gerit.

In bonum medicum.

Orlandus clipeo, lanza, præcintus, & enſe
Guerreggiando dedit corpora multa neci.
Innumeros tu in pace viros imbellis amazzas.
Orlando major nonne vocandus eris.

Ad B. Joannem Poetam.

Quis doctum eſſe negat, te Barbagianne, Poetam,
Quiſue tuos verſus non celebrare queat.
Doctus es, & docta componis arte ſonettos,
Qui faciunt animum ſtrabiliare meum.
Dum tua ſcripta lego cunctis incago Poetis,
Orphæique ſtimo plectra ſonora nihil.
Ille liram pulſans animalia cuncta tirabat,
Dum canis arripiunt hæc sbigotita fugam.

Ad Eundem.

Jure quidem multi te Barbagianne, vocandum
Eſſe Poetazzum Martis in urbe putant:
Vincis Arionem cantando, vincis Homerum,
Tam dulcem gratas alter Apollo liram.
Ipſe Arion ſurdos placabat in æquore fluctus,
Dum cantas ſubito nigra procella furit.
Cæcus Homerus erat, ſed frontis lumine tantum,
Tuque vides mentis lumine talpa nihil.

Ad Aurum rubatum.

Deſine jam triſtes cordis paleſare travajos,
Deſine creſpatas imbre bagnare genas.
Si tibi latrones carum robavere teſorum,
Si tibi ricchezzas ſurripuere tuas.
Non habes hinc magnam pro te triſtare caſonem,
Hinc etenim nulla eſt perdita facta tibi.
Salvabas nummos, ſunt illi nunc quoque ſalvi,
Spendebas nullum, nunc quoque fies idem.

In quedam.

Sanguine plebejo, & baſſa de ſtirpe creatus.

Quid

Quid clarum Aureli, quæris in orbe genus,
An quia ricchezzis plenus, veſtitus & auro,
An quia ſpagnolas fert tua borſa doblas.
Toto erras cœlo; claros quoque dicere ſtronzos
Ad Solis radios hac ratione queam.

Ad Lidiam.

Si latet ars prodeſt dicunt præcepta Naſonis,
Aſſert vergognam ſi manifeſto patet.
Hęc nimium ſcoperta tuis, ſtat, Lidia guanzis
Oſtenditque manus ſbelletamenta tuæ,
Naturæ abſcondit quam pingis maſcara ſtampam,
Hinc minii, & sbiachæ panditur omne nefas,
Nè mirere igitur faciem ſi ſprezzo copertam,
Maſcherata mihi nulla putana placet.

In Aſtrologum.

Si Veneris curſus ſi Solis, Maure viaggios
Stelliferi noſcis ſi movimenta poli,
Si coitus fredæ, ſi noſcis cornua Lunæ,
Famoſus Vates, Aſtrologuſque bravus,
Cur propriæ neſcis frontis cognoſcere cornas.
Uxoris coitus & ſtrologare tuæ.

Tumulus Todeſchi.

Non ego per medias lanzas, per tela, per hoſtes
Cercavi æternum nomen in orbe mihi,
Non ego Turcarum tinctum, de ſanguine brandum
Portavi, & patriæ parta trophæa meæ.
Tranquillam vixi Bacchi ſub numine vitam,
Dedita Lieo mens mea tota fuit.
Gloria ſola mihi multos vacuaſſe bocalos.
Laus mihi ſola bonum jam tracanaſſe merum.

De Lena Ruffiana.

Quæ nunc ad bellas guidat Ruffiana Putanas
Bertones, quondam Lena putana fuit,
Omnia tempus habent, unam jam exercuit artem,
Invecchiata novo fungitur officio.
Sic bona cuſinat nobis pignatta meneſtram,
Quæ ſpezzata aliam deinde coprire ſolet.

De Menegina, & Tognazzo.

Stigabat vecchium juvenis Meneghina Tognazzum,

Con-

Conjugii ut fructum redderet ille ſibi.
Hic fruſtra cercabat ei montatus adoſſum
Uxoris rognam velle grattare ſuæ..
Sed ſua perdiderat ſolidum braghetta drizagnum,
Spendebat dopias, & ſua borſa fiapas.
Tunc Meneghina videns, quod erat hoc perdere tempus,
Nullaque juvabant baſia, verba manus.
Diſpoſuit foggiam tunc invenire novellam,
Qua poſſet ſommam diſcarigare ſuam.
Præſtiter, ac tardum ſaltando ſupra maritum
Illius voluit tunc retinere locum.
Hanc tamen aſpiciens guiſam prodeſſe nientum,
Ipſe ſenex ridens talia verba dedit.
Currere ſi nequeo ſtradam, quæ ſcendit abaſſum,
Quomodo me in ſuſum currere poſſe putas.

De Leonardo.

Sæpe ſolent multi noſtrum biaſmare Leonardum,
Uxorem quod habet, & male trattat eam,
Illum etenim dicunt alias ſeguire mojeras,
Solam laſſando nocte cubare ſuam.
Ipſe ſed audacter cauſam defendit acortus,
Quodque facit valida cum ratione probat.
Eſt mihi cara nimis nimium dilectaque conjux;
Quam toto ille iquit pectore ſemper amo,
Sique alias ſpeſſum ſoleo calcare mojeras,
Hoc ſolum facio pro ſparagnare meam.

De Caſtitate Giulie.

Jure quidem caſtam ſe vivere Giulia cantat,
Nec . . . .
Nam brutezza ſui cum ſit nimis horrida vultus
Securam ab omni crimine rendit eam.

In Marcum ſdentatum.

Caſcavere tibi multi de gutture dentes,
Nec tua Marce, poteſt pane ganaſſa frui,
Tuque doles, neſciſque dolens reperire caſonem,
Quæ dentes valido traxit ab ore tuos.
Ipſe tibi unde venit talis diſgrazia dicam,
Ut penam agnoſcas criminis eſſe tui.
Tam grandes parlat ſemper tua bocca boſiias,

Tam

Tam magnaſque ſolet dicere ſæpe bajas,
Quod vergognantes tali ſe claudere in ore
Avulſi dentes hinc fugiere viam.

In Sècum maritatum.

Perdere cervellum quæ te diſgratia fecit.
Uxorem cum ſis cæcus, habere volens.
Cornibus illa tuam ſi cercat cingere teſtam;
Quo tua damna modo poſſe videre putas.
An penſas guardare tuam ſine lumine vaccam,
Centum oculis, Argus quod facere haud potuit?

De Minardo.

Ad cartas ſolitus ſemper giocare Minardus,
Omne patrimonium perdidit ille ſuum.
Nunc procurator factus defendere cauſas,
Cercat, & hoc ſperat vivere poſſe modo,
Perdendi ille tamen primam non perdit uſanzam,
Omnes nunc cauſas perdere namque ſolet.

De Duplici Unctione.

Ungere ſtridentem rotam ſolet ipſe Boarus,
Ne faciat ſtrepitum, ſed quetus axis eat,
Ungit ſepæ manus pariter Doctoris avaras,
Sic penſat litem vincere poſſe, Cliens,
Unus ſed ſonzam, ducatos alter adoprat,
Ne gridet ille optans, iſteque ne taceat.

De Baldo.

Lontanus ſteterat dilecta à conjuge Baldus,
Biſognis cupiens remediare ſuis.
Poſt anni ſpatium propriam tornavit à caſam
Bramoſus Tognam tunc revidere ſuam.
Hanc ideo in lecto trovavit parturientem,
Cornua namque ſuo fecerat ille viro.
Meraviliatus cercabat Baldus, an eſſet,
Poſt bis ſex menſes, filius ille ſuus,
Quid dubitas, reſpondit ei Comara gazanò,
An proles hæc ſit ſemine nata tuo;
Si ſueſcunt Aſinæ un annum portare poledros,
Cur facere iſteſſum fœmina non poterit.

Reſolvit queſitum.

Cur Lepus indretum ſe voltat, Marce, dimandas,
Quan-

Quando ſolent illum perſeguitare Canes.
Ipſe oculos credo in curſum voltare retroſum,
Quod tunc in culo lumina nulla tenet.

Ad Album Concubinarium.

Jurre quidem te Berta ſuum vocat, Albe fiolum,
Quamvis non illi filius es, ſed Amans.
Dicerefiliolos eſt nobis ſemper uſanza,
Quos gerit ad menſes fœmina ventre novem,
Ergo per illa novem cum te portaverit annos,
Cur te non poterit Berta chiamare ſuum?

Audaſes fortuna juvat.

Sors levat arditos, poltrones ſpingit abaſſum.
Docta ſic antiqui Muſa Maronis ait.
Scire cupis tali de facto Marce, caſonem?
Dicam, nec dicens ipſe boſardus ero.
Fœmina fortuna eſt, donneſcam ſervat uſanzam,
Talis nec ſexum fallit uſanza ſuum.
Fœmina namque homines ſolita eſt odiare codardos,
Hæc ſed ſfazzados ſemper amare ſolet.

Ad Paulum Moſtrum.

Jure quidem Natura tibi jam nomina Moſtri
Paule dedit, ſemper nam bruta moſtra facis:
Si penſas aliquid, tua ſunt penſeria Moſtrum,
Si quid agis, Moſtrum ſunt tua facta ſimul.
Si ſcribis neſcis magnum niſi ſcribere moſtrum,
Si parlas, moſtrum ſunt tua verba novum.
Non miranda tamen debet res iſta videri
Nam Moſtrum ſemper gignere Moſtra ſolet.

De Cornelio.

Me digitis monſtrant homines dum paſſo per urbem,
Poltronuſque ajunt, eccine Beccus adeſt;
Sic de peccatis, quæ oculte Gellia fecit
Plublice, qua cauſa neſcio plector ego:
O ſine cervelo vulgus, quæ cornua ab altris
Facta fuere prius, quomodo noſtra vocas?

In Verboſum.

Quod tua lingua loquax ſemper ſit plena novellis
Quod ſemper gaudes dicere mille bajas.
Quod ſocios inter numquam chiachiarare rafinas,
Quod

Quod ſtuffas omnes garrulitate tua.
Non mihi quæ cunctis hæc res miranda videtur
Dum bene conſidero teque tuumque genus.
Nam tibi tam largam tribuit natura bocazzam,
Jure quod in verbis ſemper aperta manet.

In Petrum:

Si. Villanus homo, eſt, qui neſcit habere creanzam,
Arcivillanum quis negat eſſe Petrum;
Hic alios tantum ſuperat male namque creatos
Quantum Elephaus parvam magnus avanzat ocham
Illi omnes igitur tali pro crimine cedunt:
Quantum Aſino cedit grandilitate Pulex.

De Onardo qui Aſinum laudaverat.

Famoſas Aſini laudes deſcripſit Onardus
Cervellum cupiens ſic paleſare bravum.
Mirantur multi cercantes ſcire caſonem,
Cur talem voluit ſumere materiam,
Sed non miror ego mentem ſcoprire Poetæ,
Alfinem potui nam penetrare ſuum,
Ille ſuas laudes proprias, propriaſque prodezzas
Naturam, ac mores notificare volens,
Magnificas Aſini laudes cantavit, & artes,
Sunt etenim ſimiles ille, Aſinuſque ſimul.
Sic quicumque legit laudem, quæ laudat Aſellum,
Auctoris laudem laudis & ipſe legit.

De Mauro gajardo.

Maurus ait Tauri portare in pectore forzas,
Adde quod & Tauri cornua fronte gerit.

Ad Aurelium.

Nulla tuam (Aureli) capiat meravilia mentem,
Si mea jam troppum muta Camæna tacet,
Noſcere vis cauſam? noſtros vis ſcire travajos,
Eſt penitus nummis voda crumena mihi.
Atque ſine argento noſter muteſcit Apollo,
Nec mea Muſa canit, ni mea borſa ſonat.

Ad baſilotum Albulum.

Es procurator doctus, doctorque Palazzi,
Es ſcriba, Notarius, Cauſidicuſque ſimul.
Eſque Pedagogus pueri, ruffianus ejuſdem,

Per-

Perfectus Medicus, Aſtrologuſque ſagas,
Es cortiggianus, ſapiens mercator acortus
Artibus in cunctis es Barilote bonus.
Ipſa tamen nullam portat tua taſca monetam,
Rabioſamque ſofris tempus in omne famen.
Res miranda patet ſed cunctis iſta daverum,
Albule, cuncta ſapis, nil tamen inde capis.

In Hyeronimum Bonum.

Octuaginta Bonus paſſat Hieronymus annos,
Bavoſus, tremulus, decrepituſque ſenex.
Ille tamen gaudet bellas ſeguitare moroſas,
Vultque pueriles ſemper adire giocos.
Sæpe caput, barbamque pelat, fregatque ganaſſa
Nec finit in ſpeculo ſe vaghezare ſuo,
Trinzatas portat bragas, portatque pennacchium
Suſpiranſque focum narrat ubique ſuum.
Magna quidem debet dici tua flamma Cupido,
Quæ quoque ſub terram corda ſepulta bruſat.

De Giulia Superba.

Blaſphemat, falſaque chiamat te voce ſuperbam;
Iulia, vulgus iners nec tua facta capit,
Ipſe humilem potius vero te nomine dicam,
Cum tua jam virtus ſit bene nota mihi.
Nam tibi non baſtat . . . .
Ipſa, quod, & ſervis ſemper . . . . . .

In quendam.

Omnes cervellum tibi dicunt eſſe legerum,
Stultitia plenum, ac nobilitate tua,
Sed mihi provatur non hæc opinio plebis,
Quin falſa omnino talia dicta puto;
Non quod cognoſcam vulgus proferre boſiam,
Aut ſine, qua debet, diſcretione loqui,
Sed nullum penitus retinens tua teſta cerebrum,
Hoc leve, vel pazzum quomodo habere poteſt?

De Zoanina, & famulo.

Pregabat vecchietta ſuum Zoanina ragazzum
Porgeret ut Dominæ baſia cara ſuæ.
Sed Puer, ipſe tuam nolo baſare bocchinam;
Nam timeo dixit mordeat illa meam;

Cur

Cur timeas morſus? mulier reſpondit ad illum
  Non ullos dentes jam mea bocca tenet.

Bravus franzoſatus.

Armipotens, bravus pugnis, atque enſe tremendus,
  Non minor Orlando, nec Rodomonte fui.
Nam teſtas, ſpallas, gambas, & brachia truncans
  Innumeros miſi ad tartara nigra viros,
Squartatique artus, ſvenataque corpora ferro
  Fecerunt clarum nomen in orbe meum.
Terribilem, infelix, potuit ſed vincere tandem
  Bravuram franzę peſtis iniqua meam.

Ad Roſinam.

Eſt tam tincta putri tua frons, Roſina belletto,
  Tamque ceruſino liſſa colore gena,
Quod te Naturæ manibus non eſſe creatam,
  Bellum picturæ credo ſed artis opus.
Aſcontaſque tuos labros proferre parolas;
  O miraculum, Inquam (parlat imago) novum.

De Giorgio.

Perdiderat natos, nataſque Giorgius omnes.
  Vivebat vedovus qui ſine prole ſenex,
Hic laſſare ſuo bramans de ſanguine redem,
  Formoſæ voluit ſe maridare Petræ.
Sed fuit infelix preſtum paſſare coactus
  Delecto ad luctum, de talamo ad tumulum
Magna bachiocheries hominum, qui mente balordi
  Ut faciant alios ſe ſepelire volunt.

De Virgilio Vitello.

Virgilium quicumque audit parlare Vitellum,
  Dum ſua gonfiatus carmina vantat ovans,
Nunc modo non Vitulum potius putat eſſe Maronem.
  Nomina qui pariter clara Maronis habet;
Illius at carmen propriis qui aſcoltat orecchis
  Hunc modo non Vitulum, ſed trovat eſſe bovem.

In Julium Zoppum, & calvum.

Deſine Fortunam ſemper chiamare ribaldam,
  Quod tibi ſoccorſum denegat illa ſuum.
Non equidem grandis eſt hæc meraviglia, Juli,
  Si bene eam tecum paragonare velis,

Tu

Tu poltronus homo es, fortuna eſt fœmina fortis
Tu gravis, & zoppus, currit illa levis,
Illa gerit longos galanta in fronte capillos,
Tu ſporcum portas, & ſine crine caput.

De Zanina. & Marito.

In die Dominico gambis dum ſtaret apertis
Supra ſedens portam bella Zanina ſuam;
Eja, ſuperveniens vir dixit, claude bottegam,
Hæc eſt nam feſto clauſa tenenda die,
Illa ſed, hic error reſpondit pronta marito
Eſt tuus, & ſolus tu puniendus eris.
Namque tibi noſtram toccat ſerrare bottegam,
Qui clavem portas tempus in omne ſuam.

In quendam ad Marcum.

Monſtrum horrendum ingens veneta paſſeggiat in urbe
Vulcanum pedibus quod ſomniare ſolet,
Gonfiatum portat pectus quaſi Eolus alter,
Ventorum ſeguitat quem furioſa cohors,
Si guanzas, vultumque miras baccum eſſe fateris
Si guardas teſtam Pan teris eſſe Deum
Monſtrum horrendum, ingens non eſt hoc Marce vocandũ
Corpore qui in uno Numina tanta gerit.

Senex Maritatus.

Cingara jam cupiens quædam mihi dicere ſortem,
Sub qua vita fuit, mortis & hora meæ;
Te in foſſam, dixit, caſcando rumpere collum,
Corpus ibique tuum fata perire volunt.
Cingaricas noſco nunc veras eſſe parolas,
. . . .

In Maledicum.

Oſſibus ipſa caret, ſed multis rumpere ſchenam
(Sic ſpeſſum audivi dicere,) lingua facit.
Tu, qui non ceſſas alios biaſmare ſodales.
Et gaudes verbis cuncta frapare tuis.
Guarda precor, ne vera tibi proverbia fiant
Pro lingua, & pænam ſchena punita gerat.

Ad Damianum.

Quid Damiane meam non ceſſas rumpere teſtam
Dum ſine aqua lætus grandia vina bibo?

Si roſegat veſtes, ſi diſſipat unda capellum,
Quid faciet capiti? quid faciet ſtomaco?

Ad Marcum.

Quid tantis vexas cervellum, Marce, fadighis
Quid ſtratias mentem nocte, dieque tuam;
Cernis ut ab unda leviter bagnata vireſcit
Herba, ſed à nimia putrida marcet aqua.
Pectora continuæ ſic ſpezzant noſtra fadighæ,
Has moderare igitur, ſi tibi vita placet:

Medici Tremuli.

Tumulus.

Hoc jacet in tumulo Tremulus deſgenta Borella
Qui fuit in mundo medicatam bravus in arte,
Vincere quod poſſet vecchium medicando Galenum.
Mille impune homines nigrum mandavit ad orcum,
Non patiens longum tempus ſtentare malatos,
Tollere cum morbis infirmos namque ſolebat.
Tandem poſt multos quos amazzavit amicos,
Mors inimica illum voluit mazzare gajoſſum
Ipſa ſed huic magnum fecit Mors improba tortum.
Nam ſalvare ſuum potius quam perdere amicum
Debuerat; per quem tantos tulit illa triumphos.

Ad Fauſtum.

Uxorem multi, multique tenere putanam,
Hoc equidem noſtro tempore; Fauſte ſolent,
Sed paucos caſtam retrovamus degere vitam,
Et raro ſancta virginitate frui.
Scire cupis cauſam? largam laſcivia ſtradam,
Virginitas ſtrettam ſed tenet ipſa viam.
Hinc eſt, quod multi campagnam currere largam
Semita ſed pauci currere ſtretta volunt.

Nemo contentus.

Nullus adhuc mundo vivit contentus in iſto,
Nemo valet lætus vivere ſorte ſua:
Pauper habet pocum; nec ſovegnire biſognis
Baſtat cum pauco, bramat ut ille ſuis.
Biccus habet troppum, vitium quod dicitur eſſe;
Nec ſapit hic vojas aquietare ſuas.

Corpo-

Corpore ſic unus, ſic alter mente travajat,
Sic pocum, & troppum non ſatis eſſe poteſt.

IGNORANTIA COMENDATUR.

Apage Minerva, Pallas apage.

Procul hinc procul eſte ſcientię cultores,
melancholici, cacheĉtici.
Ivete ignorantiæ Primipili ſalvete.
Scientiam contemnite,
nam
Si ſcire velitis ſciatis, curioſi eſtis
sì
Ut ſciamini. Vani.
sì
Ut ſcientiam vendatis, turpis lucricupidi
Quid liber, niſi labor?
Quid magnus liber, niſi magnum malum?
Quid mirum ergo,
sì
Alexandrię librorum quadrigenta millia.
Pulcherrimum Regię opulentiæ monumentum,
Vulcano data fuerunt.
Quid calamus, niſi calamitas?
Quid attramentum niſi res atra?
Mihi credite
Sapere eſt non nimium ſapere:
Nero
Si litteras neſciſſet ſpeculum fuiſſet pietatis,
Poſtquam ſcivit,
Exemplum nefarium extitit crudelitatis;
Juliano.
Magis obfuit eruditio, quam profuit
Permanſit enim univerſalis execranda peſtis.
Scientia
Quid perfuit ipſi Patrię, & eloquentie Patri?
Quid Pitagorę, totque aliis,
Quos

Longum eſſet recenſere;
Avete igitur ignorantiæ Primipili, avete,
Scientiam contemnite,
Ignorantiam colite
Scatet erroribus profana ſcientia.
Ludebat B. Sabbatius I. C. Piſaurenſis.

ELEGIARUM LIBER

DE CARMINIBUS & amoribus ſuis.

QUi modo doctiloquas inter cantare Sorellas
 Optabam, & ſacro labra bagnare lacu:
Qui tibi jam toties quæſivi Phebæ, ſocorſum,
 Cingeret ut teſtam laurea ſerta meam.
Nunc petezando tuas ſcribendi carminis artes
 Proptus abandono, teque tuoſque choros.
Nil mihi cum Muſis. Pindi jam ſacra valete,
 Sit modo Parnaſſus bella Cucagna meus.
Leggiadros hortos, dulcis cum flumina Bacchi
 Veridicas Muſas hic retrovare queam.
Hic mihi Togna ſuum cantanti porget ajutum,
 Dictabis verſus tuque Pedralla meos.
Parce precor noſtras, lector, biaſmare Camænas,
 Parce macaronicam nunc ſtrapazzare liram.
Groſſiloquo Vati groſſiloqua verba biſognant,
 Apta mage eſt groſſis larga camiſa viris.
Tu poſtquam doctos percurreris arte Poetas
 Seu Naſonis opus, ſive Maronis opes.
Pacifica ad noſtrum convertens lumina librum
 Gaudebis bajas inde videre meas.
Interdum, & gravibus ſtudios miſcendo jocoſos
 Tunc tibi de cerebro triſtis abibit humor.

Sic

Sic lautos inter banchettos ſæpe videmus
Caſtagnas molles, mixtàque poma poni,
Grandia purpurei conſueti ad munera Reges
Non ſprezzant poveri ruſtica dona viri.
Si tamen iſta tuis oculis indigna videntur,
Offenditque aures noſtra Comina tuas.
Siſte gradum, nec plura legens, hoc pone da bandam
In quo confiteor, nil guadagnabis, opus.
Hæc mihi (ni fallor) dum me meliora governant
Tempora conveniunt, dum novus annus adeſt.
Nullus adhuc triſtis, turbat mea pectora afannus,
Solus Amor miſerum me travajare ſolet,
Ille meam dardis trapaſſat ſæpe coradam.
Ille meum gaudet ſæpe bruſare latus,
Ille etiam groſſos sforzat me ſcribere verſus,
Noſtraque cum baſſis edere verba modis.
Sed quocumque ſonat noſtrum modulamine carmen,
Gratum eſt auctori, convenienſque ſuo.
Forſitan his ſtudiis Bacchus, Bacchique ſorellæ
Æternum facient nomen in orbe meum.
Cum fera grandiſono PANIGONIS prælia verſu
Cum referam grandis grandia facta ducis;
Nomine qui magno magnum paſſavit Achillem,
Troianum vicit qui pietate virum.
Qui potuit bellam bello liberare Cucagnam,
Atque tiranniam, STENTA frenare tuam.
Bacche veni, fer opem, tuque ò dilecta canenti
Auxilium quęſo porrige, Togna tuum.
Mellifluam puero venam concede, Poetæ,
Qua meus haud zoppo cum pede verſus eat.
Cantanti plenum moſcati porge botazzum,
Quo vox bagnato dulcior ore fluat.
Inde macharonibus ghirlandam texe galantam
Hæc eſt nam capiti digna corona meo.

D E P U E L Æ.

Crudelitate.

QUalis boſcorum friſolans Roſignolus in umbris
Dulciſono dojas temperat ore ſuas.

Qualis piſcator leviat piſcando fadigam
  Dum cantat laudes, bella Catina tuas.
Talis ego ard ntem pro nunc mitigare bruſorem,
  Cum quo noſtra puer pectora avampat amor,
Sæpe canendo meos ſoleo ſcoprire malannos,
  Sæpe Morinellæ damna referre meæ.
Illa meos primum ſenſus ladretta robavit,
  Et mea mortali corda ferivit acu.
Corda ferivit acu, cordis nec ulla feritam
  Heu ſanare poteſt jam medicina mei.
Omnis habet tandem certam malatia medellam
  Solus Amor medicum non retrovare ſapit.
Cuncta guarire poteſt herbarum vulnera virtus
  Herba tuas plagas nulla Cupido juvat.
Illa manus miſerum quæ ſnembolavit Amantem
  Illa poteſt plagæ claudere ſola viam.
Sed mea per caldas fundo quas ore, pregheras.
  Vulnera languiſono ſemper aperta manent,
Surda Morina meis ſtat ſemper namque lamentis,
  Meque Tapinellum nulla querela juvat.
Hanc amo crudelem, ingratam, ſed nolo vilanam
  Dicere, & ardorem ſprezzat ogn'hora meum.
Meque, meoſque diu bertezans ladra dolores
  Gaudet cum ſuardis me ſaetare ſuis.
Illam equidem ſtradas ſoleo ſeguitare per omnes,
  Sive per arva vadit, littora ſive petit.
Illam ſepæ meo, quam poſſum, carmine laudo,
  Ut lacrimis tandem ſit moleſina meis.
Spendere ſed paſſus mulieris propter amorem,
  Eſt laqueis ventos velle ligare leves.
Bellezzas cantare ſuas, laudare fatezzas,
  Carmine coſtumos grandificare ſuos,
Eſt tamquam (ut dicunt) boſchis predicare deſertis,
  Atque Aſini in claro fonte lavare caput.
Carmina ſchumantis gonfiatas æquoris undas,
  Infernique nigros jam placavere Deos,
Nec placare valent tenerinæ corda puellæ,
  Quæ diamantinum ferrea pectus habet.

A D

AD AMOREM

TU, qui ſepe ſoles teneras bruſare medullas,
  Noſtraque cum ſtralis corda ferire tuis.
Tu qui nunc iſtos, nunc illos vincere tentas,
  Milibus & cercas atrapolare modis.
Cur mea, cæce, Puer tot bruſas pectora flammis
  Quare meum quæris ſtralificare latus?
Quid merui, aſſiduos quod me ſoffrire malannos
  Et pateris tantis me cruciare malis,
Ipſe tui nunquam ſprezzavi numinis iras,
  Nec mancum forzas quas tuus arcus habet,
Ipſe tuæ nunquam biaſmavi regna parentis,
  De vobis dixit nec mea lingua malum.
Quin flammas, lazzoſque tuos frezzaſque potentes
  Alzavi ad cœlum laudibus ante meis,
Teque mea, matremque tuam cum mente devotus
  Semper honoravi, pertimuique ſimul,
Et veſtras ſeguitans leges, præcepta, ſtatutos
  Amborum vixi ſubditus imperio.
Sed mihi quid prodeſt voſtros cantaſſe triumphos,
  Atque alios inter vos honoraſſe Deos?
Nulla mei pietas, nec te compaſſio tangit,
  (Heus) tibi ſic miſerum me tribulare placet?
Quem facies tandem noſtra de morte guadagnum
  Quam tibi grandezzam noſtra ruina dabit?
Languida non ullum perdunt mea membra ripoſum
  Laſſa capit ſomni lumina nulla quies,
Munera non Cereris, dulcis non pocula Bacchi
  Reſtorat ſenſus nulla vivanda meos.
Quinimo dum mangio, videor mangiare Dragones,
  Suntque venena labris dum bibo vina meis,
Indeffeſa meam feriunt tua tela coradam,
  Flamma bruſat pectus nocte dieque meum,
Heu ſi rara tuam toccat clementia mentem,
  Piegantur lacrimis ſi tua corda piis,
Præſtiter altorium puero concede poetæ,

G 4 Voja-

Vojaque jam mortis ceſſet iniqua meæ.
Nec tibi rincreſcat longum poſt tempus amentis
Cervellum menti reddere, meque mihi,
Jam remove ardentes noſtro de corde facellas
Nec pigeat tenerum refrigerare latus.
Et ſi noſtra tuum debent ſoffrire bruſorem,
Pectora, meſchino nec manet ulla ſalus.
Fac ſaltem mecum paribus ſcaldata favillis
Sentia ut flammas bella Morina tuas.
Illa tuos nunquam bolzones ſentit, & ignem
Fredda ſolet ſemper deſpreſiare tuum.
Illa meum nunquam vult aſcoltare travajum,
Bertezat guajos ac traditora meos;
Illa tuas forzas ſchernit, tua regna caleſat;
Impia, deque mea morte triumphat ovans;
Tu ſi juſtus eris, vel me jam redde ſolutum;
Illa vel in laqueis ſit quoque preſa tuis.

AD AMOREM.

Quid prodeſt lacrimis ſemper bagnare gaſaſſas
Si ridet ad lacrimas cruda Morina meas.
Quid ſborrare juvat miſero ſoſpiria corde.
Si dum ſuſpiro ladra Morina godit;
Quid valet aſſiduas illi mandare pregheras
Si manet ad noſtras ſurda Morina preces?
Quid ſeguitare illam, vel quid laudare ribaldam,
Si dum laudo volat, dum ſequor illa fugit?
Cæce puer, crudelis Amor, baſtarde Cupido.
Hæc rendis famulo præmia digna tuo?
Hæc eſt dulcedo? ſunt hæc tua dona? favores
Sic tibi ſubjectos remunerare ſoles?
Non mihi da primam tales colligere fructus.
Spondebas, nec me tanta ſofrire mala.
Ipſe tuas fortis fortes jam corde ſaettas
Sprezzabam, & regni maxima jura tui;
Salvus & à lazzis quos ſpeſſum tendis Amanti,
Burlabam lætus teque tuoſque dolos.

Sed

Sed tu quid dubitas dixiſti, perdere noſtro,
Subditus imperio, vel quid amare times?
Non ne timere potes tenerinæ corda puellæ
Quæ tibi legrezzam tempus in omne dabit?
Aſpice leggiadros oculos, vultumque luſentem
Hinc moleſina ſuo pectore corda latent.
Sic tu vulpina miſerum me fraude gabaſti,
Sic tibi porta meæ mentis aperta fuit.
Hic ego principians bellam ſeguitare Morinam
Cervellum potui perdere ſponte meum.
Hinc mihi mille mali veniunt hinc mille malanni,
Hinc ſtratia, hinc pœnas cogor habere graves
Hinc vado per ſtradam veluti lunaticus errans,
Atque malanconico lumine guardo ſolum.
Hinc mortem bramo, carumque sborare fiatum,
Ut valeam tantis me ſolevare malis,
Tuque mei ſolus cauſa es ſcelere doloris,
Iſta mihi per te tota ruina venit.
Nam ſicut eſt altris formoſior ipſa Morina,
Sic mihi dixiſti quod foret ipſa pia,
Facta tamen troppum invenio contraria dictis,
Promiſſam ſeguitat magna boſia tuam.
Illa meis precibus faciens mercantis orecchias
Eſt tamquam ſcolium, quod ferit unda maris
Non fermare pedes, non aſcoltare pochetum
Vult quos ſopportant pectora noſtra guajos
Sed tibi toccat, Amor, mentem abbaſſare ſuperbam
Rumpere quæque illud marmora pectus habet,
Ipſe patientiam (quamquis me regula fratrum
Aſpera non teneat fortiter) ante tuli.
At mihi ſi preſtum miſero non porgis ajutum
Strazzare in totum denique cogar eam.

A D M O R I N A M.

ME ſforzat crudelis amor tibi ſcribere verſus
Ut narrem dojas, bella Morina, meas.
Non quod noſtra tuam valeant lamenta durezzam

Mollificare, mihi redere reque piam,
Sed cum perdiderim mentem, propriamque coradam
Quid pariter ventis nunc dare verba nocet?
Nulla mihi ſperanza tui jam reſtat amoris,
Attamen in noſtro pectore vivit Amor.
In me vivit Amor pro te quam ſemper amabo,
Quamvis crudelem, quamvis amore privam.
Hic video noſtræ quæ ſit conditio ſortis,
Et quantum votis fata roverſa meis,
Me ſteſſum ſoleo propriamque odiare ſalutem
Belezzam ſtultus propter amare tuam,
Sic vitam fugio, ſic mortem lætus abrazzo,
A me vita fugit, mors mihi certa manet.
Sola meam ſalvare queunt tua lumina vitam,
In ſguardis tantum ſtat mea vita tuis.
Sed tu cruda fugis, ſed tu ſdegnoſa refudas,
Stopinum ſemper velle videre tuum.
Abſcondiſque vagos oculos, frontemque galantam,
(Heu mortem gaudes accelerare meam.)
Sed ſi te pietas miſeri non tangit Amantis,
Almancum vitæ tu miſerere tuæ.
Namque ego ſi morior, tu quoque cruda moribis.
Si perdo vitam tu quoque fies idem.
Nam ſicus ipſe tuo prendo de lumine vitam,
Sic tibi de noſtro vita dolore venit.
Ipſe tuo aſpectu privus non vivere poſſum;
Tormentiſque cades tu ſimul abſque meis.
Ergo benignam tuum debes ſalvare Stopinum,
Ni propriam vitam perdere forte cupis.

AD MORINAM.

CUM primo placuit læto tibi lumine ſguardos
Drizzare in faciem, bella Morina, meam,
Cum mihi mellifluas datum eſt audire parolas,
Verbaque quæ dulci dulciter ore fluunt,
Ingreſſa eſt noſtram grandis meravilia mentem,
Scaldavitque animum parva favilla meum,

Parva

Parva favilla quidem, ſed grandes corde favilias
Sento, & ardentem nunc peperiſſe focum,
Hic mihi non ullo concedit tempore pacem,
Hic me crudeliter nocte, dieque bruſat,
Taliaque indarnum ſmórzare incendia tento,
Nec multum tali vivere inigne queam,
Sola quidem, tu ſola meas extinguere flammas;
Semiarſumque potes refrigerare latus.
Tu prius in noſtro jaculata es corde calorem,
Illum tu pariter ſola levare potes
Sed miſero traditora negas præſtare ſocorſum
Læta novis tantum me lacerare malis.
Quid prodeſt ſdegnoſa tuum travajare Stopinum,
Quid facies hoſti, ſi tibi ſpuzzat Amans
Si talvolta furens accedit flamma caminum,
Ipſius bruſat culmina celſa domus,
Viſinanza ruit, gens omnis porgit ajutum,
Utque focum ſmorzet, undique portat aquam.
Ipſa ſed ardori quoties ſuccurrere noſtro
Te inzenocchionem, cara Morina, precor.
Non pietatis aquam, ſed noſtris ignibus ignes
Adjungens flammam creſcere ladra facis.
Ardentem mæſto fornacem in pectore porto,
Maximaque ex oculis flumina ſpargo meis
Non ignis ſmorzatur aqua, nec unda per ignem
Fit minor, & forzam ſerbat uterque ſuam,
Unde ſuas capiat vires, qui me ignis abruſat,
Nec video lacrimæ quo mihi fonte fluant.
Omnipotens tu ſolus Amor, licet orbus, & infans
Inter mortales vivida tela geris.
(Heu) quid amor dico? ſola es tu ſola Morina,
Quæ ſguardaturis digna ſtupore facis,
Ergo meas tu ſola potes mitigare favillas,
Atque humida largo fonte ſugare genas,
Sic tu deinde mihi toto cantaberis orbe,
Sic pietatis opus dicar & ipſe tuæ.

AD MUSAM.

I Precor ad forcam: veniant & carmina tecum:
Ipſe tibi incago, carminibuſque tuis,
Quando mihi nullum præſtas, mea muſa ſocorſum
Quando in amore nihil me tua forza juvat,
Si tibi non animum baſtat placare moroſam,
Nec verbis unquam sdurificare meam,
Si tua non virtus miſero mihi porgit ajutum,
Nec valet angoſſas diminuire meas,
Quid faciam de te? cur blandimenta, tuoſque
Fallaces vezzos nocte dieque ſequar?
Ergo ego tam mattus fuero, tantumque balordus
In darnum ut ſemper me cruciare velim?
Ergo ego cercabo famam aquiſtare Morinę
Illa meos cercat dum breviare dies?
Ergo fadigabo dotes cantare Puellæ,
Dum ſprezzat laudes illa ſuperba meas,
Quin volo plus toſtum ad forcam mandare camænas
Atque omnes verſus mittere in igne meos.
Longe igitus groſſæ vos hinc ſcampate ſorellæ,
Vobiſcum poſthac non praticare volo.
Eoſque meas flammas, quæ jam ſcoprire bramaſtis,
Bruſanda in flammis carmina projiciam,
Aſpiciat veſtras nunc cruda Morina favillas
Quæ nunquam voluit cæca videre meas.
Sed quid parlo miſer? quales nunc dico parolas?
Quæ mentem intravit vana pazzia meam?
Ipſe queam dulces abandonare Camænas,
Et trombas fidei diſpreſiare meæ?
Aut potero (infelix) perfecti pignora amoris
Mittere crudeli dilaceranda foco?
Devoveam flammis dilectæ nomina Ninfæ
Cæleſtes ſuperat quæ ſine labe Deas?
Quin potius vivat, vivant & carmina ſecum,
Et vivat Dominæ nomen in orbe meæ,
Intactæ maneant, quas ſcripſi carmine cartas

Cum-

Cumque illis maneas cara Morina ſimul,
Ipſe bruſabor, ego nunc ſolus propter amorem
In cineres abeam ſolum amore tui.
Unum baſtabit me crudis urere flammis,
Unum pro cunctis igne perire ſat eſt.

DE BONI VINI

Effectibus.

DUm bona Vina bibo ſurgit mihi voja canendi,
Allegrum gonfiat pectus, & ipſa meum.
Dum bona Vina bibo doctis incago Camænis,
Nec ſtimo un figum Bellorofontis aquas.
Dum bona Vina bibo veniunt ſpontanier ultro
Carmina, quæ dictat impetus ipſe meri.
Dum bona Vina bibo, bellam cantando Morinam
In riſus lacrimas ſepe revolgo meas.
Dum bona Vina bibo nullus mihi rumpere teſtam
Mæſtus humor, triſtis cura nec ulla poteſt.
Dum bona Vina bibo ſteriles ceu fumus in auras
Quicquid noſtra modo corda travajat, abit.
Dum bona Vina bibo totum me Baccus alegrum
Tunc rendit, dulces impulit inque jocos
Dum bona Vina bibo, ſuavis me ſomnus achiapat,
Reſtaurat lenis languida membra quies.
Dum bona Vina bibo nullam me dira pauram
Somnia ferre ſolent, mœror, & omnis abeſt.
Dum bona Vina bibo, juvenilis chioma videtur,
Ornarique caput flore virente meum.
Dum bona Vina bibo, felicis tempora vitæ,
Et paſſo auratos abſque timore dies.
Dum bona Vina bibo, grato perfuſus odore
Ad Veneris properans gaudia, lætus amo.
Dum bona Vina, bibo, bellus, planduſque Cupodo,
Me chiamat ad gioſtras nocte, dieque ſuas,
Dum bona Vina bibo, fugiunt de pectore affanni,
Et ſtraccat ſenſus nulla fadiga meos.

Dum

Dum bona vina bibo, forzas mea corda, recentes,
Accipiunt cyato facta gajarda meo.
Dum bona Vina bibo, nil me Mors cruda ſpaventat
Nec timeo ſalzam Parca ſuperba tuam
Dum bona vina bibam, felix mihi vita manebit,
Sed moriar manchent ſi bona vina mihi
Ergo bibam, rebibamque diu, ſi ſepæ bibendo
Hic vivens tanti perſruor ipſe bonis.

DE MORTE

AVARI

DUm graſſum Dominus Porcū amazzare comandat.
Autumni quoniam preteriere dies.
Per caſam eternis totam treppare brigatam.
Hæc etenim cunctis mors properata placet.
Unus aquam portat, ſvegiat alter mantice flammas
Miſam, cortellos hic gerit, ille molat.
Expectant omnes aliquid gaudere debottum
Ex illis morſus quæ bona Porcus habet.
Hic penſat molles lardi ſalvare mezenos,
Præſſutos magros ille ſalare cupit.
Unus boldones dulci de ſanguine plenos,
Aſt alius graſſam ſperat habere gulam.
Hic bramat ad roſtum caldas mangiare braſolas
Ille aures teneras ſive zelare pede.
Veſſigam pueri vacuam gonfiare parecchiant,
Deque figatellis eſaturare famem
Omnia ſe ſimillis fiunt quæ in funere Porci
Exornat pariter funus Avare tuum.
Hinc nam deſcendens, calzaſque tirare laborans,
Hac tua morte capit gaudia ſumma domus.
Ad garam corrunt nati, coruntque nepotes,
Et currunt famuli turba proterva tui.
Hic auro ſperat borſam caſtrare peſantem,
Secretas caſſas ille aperire cupit
Alter frumento penſat vodare granarum,

Alter

Alter de caneva tollere vina ſtudet,
Fine tuo gaudent poveri Frateſque Pretique.
Cantantes requiem, qui Lazarumque tibi,
Candelam offertamque tua pro morte guadagnat,
Et pacem morto tunc veniamque tognat.
Sic tu quod vivens indarnum ſolus habebas,
Partibus in multis, te moriente cadit,
Sic porco ſimilis nulli das vivus ajutum,
Quem mortus multis ſordide Paule, dabis.

AD EUSTACHIUM RUDIUM
MEDICUM EQUITEM

Conſilium fecere ſuum, quo Perdere poſſent,
Cum Domino ſervum Mor fera, parca minax.
Diſpoſuere ſimul gajoſſos ordine acordos,
Ut noſtros poſſent abbreviare dies.
En primo aſſaltant longævum ætate Patronum,
Qui ſolitas tarda vecchiezza negat,
Hunc febre continua graviter travajare comenzant
Aſſiduaque bruſant interiora face.
Heu, quænam fuerit noſtra hæc diſgratia, dixi,
Num vult nos miſeros nunc ruinare Deus;
Aſt ubi pro Domino devotas fundo pregheras,
Ecce ferit pectus febris, & ipſa meum
Me terzana piat lacerat mea pectora affannus
Ut ſolet in pegoras incrudelire Lupus.
Parca fuſarolum, & roccam firmaverit ipſam.
Meſcia quem noſtrum ſit feritura prius.
Mors quoque ſtendebat, propter nos prendere dextram
Solicita atque volens induſiare nihil
Sed noſtram Euſtachi cupiens medicare magagnam,
Præſtus ades præſtans quod biſognat opus:
Et ſubito Dominum cura graviore gubernas.
Ac famulo tutam porgis amicus opem.
Hinc troncare viam, ne poſſet creſcere morbus,
Et purgare paras quæ nocitura timos.
Sic novus Alcides gajardis ictibus Idram
Occidit, in nobis nam febris Idra fuit.

Optima

Optima proviſio Rudii, prudentia, virtus
  Nos tandem ſanos reddit, & abſque malo.
Maxima tunc tenuit Mortis meravilia mentem,
  Cum palmum naſi ſe remanere vides.
Parca ſimul ſtupuit ſe noſcens eſſe gabatam,
  Et plenam muſchis cernit habere manum,
Ergo nos talem vergognam ferre biſognat,
  Scornus, & hic dicunt ſic patiendus erit?
Quindi? ſic vobis Rudii præcepta comandant
  De vobis Rudius, cedit, victor adeſt,
Quas ergo Euſtachi ſancto pro munere laudes
  Aut grates referat nunc mea togna tibi
O ego ſi poſſem nunc deventare Poetam.
  Aut boccam aonio fonte bagnare meam.
Surgit ubi Tigris, vel ſtraccus caſcat in undis,
  Viveret Euſtacchii nomen honoſque mei,
Dulcius ad te ſed poterit cantare pedralla,
  Compagnus noſter ſi modo Bacchus erit.
Compagnia quidem Bacchi ſolet eſſe Poetis
  Grata, canunt gratos, te duce Bacche ſonos.
Non valet un figum ſine Baccho, credite verſus,
  Hoc dempto poſſum verſificare nihil.
Ergo ego cum potero generoſi pocula Bacchi
  Sumere, plura tibi dulcius ore canam.

AD FRANCISCUM

CORRIEDANUM.

Noſtra prius nullm de me tibi ſcripſit aviſum
  Muſa macaronicis aſſuefacta modis,
Nolo tamen penſes me deventaſſe dapocum,
  Aut quantum teneor non meminiſſe tui.
Nec mancum timeas, poſtquam me læta recepit
  Brixia, Spagnuola ſuccubuiſſe manu.
Prælia nam Breſſæ Spagnuoli magna minazzant
  Ingannisque putant hanc trapolare ſuis
Sed nos Marcheſchum portantes corde Leonem

Stima-

Stimamus Spagnæ bella parata nadam.
Hac igitur cauſa venerabilis ille Senatus,
 Quo pendet Venetum grotia magna Patrum,
Prætorem Memum ſubito delexit, & urbem
 Breſſanam Dominum juſſit adire meum.
Ipſe quoque hunc ſumpſi, ſed meſto corde, caminum
 Iſtaque perforzam ductus ad arva veni,
Nam mea corripuit Veneta partitus ab urbe
 Neciò quis trepido corda pavore timor,
Compagnia mihi nullum præſtabat ajutum:
 Fronte malanconicus, menteque ſemper eram.
Sæpe fra me ſteſſum, quænam diſgratia dixi,
 Hæc erit, aut dotæ quæ mala cauſa meæ;
Non penſando tamen potui retrovare caſonem,
 Per quam tot patior nocte, dieque mala,
Sed nunç (ah) troppum video, quod mæſta petebat,
 Quæ fuit in timido pectore cura prius.
Scire cupis forſan quæ me fortuna travajat?
 Aut lacerat ſenſus quæ codeſelà meos?
Scire cupis? dicam quamvis non ſpero ſucurſum
 Nullaque pro morbo ſit medicina meo.
Heu, quia nemo poteſt caram mihi ferre ſalutem,
 Nemo poteſt noſtris remediare malis
Cæcus Amor crudelis Amor mea pectora torquet,
 Continuaque bruſat lauguida corda face.
Non tot ſchioporum reſonant hic tif taf ad auras,
 Quot mihi bolzones improbus ille tirat,
Non tot habet ſpadas cunctis, Franciſce, boteghis
 Brixia, quot ſpadas corde ficavit Amor.
Nec fuſina quidem tantum Gardonis avampat,
 Quę facit in ferrum vertere ab igne petram.
Quantum noſtra foco crematur milza recenti,
 Quod durante brevi tempore pulvis ero.
Hæc fortaſſe tibi grandis pazzia videtur,
 Iudicio & damnas crimina noſtra tuo.
Eſt pazzia quidem, pazzia grandior omni
 Quæ ſolet in pegoras ſepe mudare viros,
Sed quiſnam poſſet proprium non perdere ſennum
 Baſtardus dardos dum tirat ille ſuos?

Quis

Quis ſavajam poſſet mentis retinere raſonem,
Quando coradellam flamma amoroſa bruſtat.
Nullus habet forzam ſubitas reparare ſaettas
Nemo poteſt caldas, (heu) ſcapolare faces?
Nolo perhora tibi bellam laudere Morinam,
Per quam cervellum perdere facit Amor,
Nec celebrare ſuas ſtillo meliore canendas
Virtutes, frontem, lumina, verba, manus.
Nam feret inchioſtri, & grandis deſtructio cartæ
Bellezzas velem ſi numerare ſuas,
Scuſabis igitur noſtrum tu quæſo travajum,
Quod tibi nulla Prius littera miſſa fuit.
Nam ſupplire quidem poſtac promitto, ſed olla,
Me vocat ad cænam cætera turba, Vale:

AD MARCUM

BONCOMPAGNUM

LEGGIADROS ſi forte cupis componere verſus,
Si cupis altiſonam, Marce, ſonare liram.
Si breviter bramas doctam ſeguitando Poeſim
Carmina carminibus vincere cuncta tuis,
Securam Bacchi ſcortam cercare biſognat,
Te dulcem Bacchi quærere oportet opem:
Baccus amat vates, Baccus facit ipſe Poetas:
Cantandi verum moſtrat & ille modum.
Ille Deum tacita ſuperat virtute cavorum,
Vincit Appollineas ille furore Deas.
Si quis Trebianum dulcem, Corſumve racentem
Sumpſerit, ore novem pocula plena bibens.
Si quis Chiarelli, vel Grechi quinque ſcjettas
Suxerit, & madido gutture corda bagnans,
Huic lætam accendet pangenda ad carmina mentem
Divinus properans impetus, atque furor.
Non poſſet graſſas unquam producere biavas
Si bruſata humidis terra careret aquis
Sic bagnata bono fuerint ni pectora vinō

Can-

Cantando poſſum promere dulce nihil.
Sic verſus quondam vecchi fecere Poete,
Funius, Orpheus, Pindaurus, Anacreon.
Virgilius, Naſon, Gallus, Lucanus, Homerus
A Bacco trombas obtinuere ſuas.
Inſipidum ſcribi carmen potator aquarum,
Fredda facit freddę carmina potus aquæ.
Hunc venias igitur plenum portando botazzum
De moſcatello quem tua vigna facit.
Ipſe parecchiabo ſalſa de carne braſolam,
Quo melior noſtro ſurgat in ore ſitis.
Hic læti ad garam plenis trincando bichieris
Eove clamemus, candide numen ades.
Hic poſtquam totum ſugabimus ambo fiaſcum
Cantabit numeris carmen uterque novis.
Ipſe aderit Bacchus noſter, divinus Apollo,
Dictabit noſtros prontus & ipſe metros,
Ipſe meam facili gonfiabit flamine pivam.
Iſpe tuam faciet dulciſonare liram.
Quid nos Parnaſſi culmen montare biſognat?
Quid noſtra Aonio labra bagnare lacu?
Quam ſtulti cercamus aquã? quem ſcandere montem
Quærimus, aut Pindi, Caſtaliique jugum?
Omnia vana quidem ſunt pazzæ ſomnia mentis;
Præter quam Bacchus porgit amicus opem.
Hic aperire ſolet veræ dulcedinis undas,
Hic valet in placido fonte levare ſitim.
Hic groſſolanæ cervellum gentis aguzzat,
Hic facit altiſonos fundere ab ore ſonos.
Hic veram inſegnat ſcribendi carminis artem
Hic clarum ſparget nomen in orbe tuum:
Hunc igitur & cura tibi ſeguitare Magiſtrum
Quo duce cantando diſcere magna potes.
Brindes tibi fratantum facio, fac Marce raſonem,
Nec manches ad me deinde venire, Vale.

A P-

APPENDIX

De Zelotipia Anglica, Gallica, Italica.

Cur Itali longe gravius quam Gallus, & Anglus
  Uxorum luxus, oſcula furta ferunt;
Beſtia pejor ave eſt, cui nupſit adultera conjux
  Italus eſt * quadrupes, Gallus, & Anglus Aves.
Gallus & Anglus aves quadrupes eſt Italus er
  Ex tribus his ſolus cornua fert Italus,
* Becco cornuto, hircus † Un Cocu, Gallo
  Angle. A Cachodd. Cocu cuius.

In Calvum.

Certa tuæ frontis fuerat menſura, priuſquam
  Neſcio quæ frondes abſtulit aura tuas.
Ex quo decuſſi tibi ſunt de vertice crines,
  Perpetuæ frontis jam caput inſtra habes.
Quanta tibi nunc ſit frons dicere non potes; ergo
  Fronti nulla fides eſt adhibenda tuæ.

In eundem.

Calve, meos nunquam potui numerare capillos
  Nec tu (nam nulli ſunt) numerare tuos.

In eundem.

Ecce tibi nulli ſuperant in vertice crines.
  Nullus in inſidia ſtat tibi fronte pillus.
Omnibus amiſſis à tergo & fronte capillis,
  Quid tibi jam reſtat perdere Calve? caput.

Aenigma.

Dic quibus hoc animal terræ naſcatur in oris
  Maſculus eſt mater cui, Mulierque pater.

Aliud ad Ponticum.

Eſſe duos oculos miror tibi, Pontice: cujus
  Un ocula eſt mater, unoculuſque pater.

De cornibus problema.

Si quando ſacra juratori violaverit uxor,
  Cur gerit immeritus cornua vir? Caput eſt

Cornutus.

Conjugis ob furtiva negotia cur ego plector?
  Corniger à populo prætereunte vocor?

Et

Et digitis monſtror? Nam avæ non facimus ipſi
(Arvos, neſcio qui) vix ea noſtra voco.

In eundem.

Si natura daret tibi cornua, tollere poſſes?
Quod tibi nupta dedit, tollere nemo poteſt.

De Remedio Amoris.

Subtrahe ab igne procul lignum (jejunia ſervans.)
A muliere ſede (ſiccus ab igne) procul
Si tuus iſtorum neutro conſumitur ardor,
Uxor ducenda eſt. Hæc erit inſtar aquæ:

Inſana Sanitas.

Quo tibi potatum plus eſt in ventre Salutum,
Hoc minus epotis hiſce ſalutis habes
Contingant utinam tales tibi mille ſalutes
Non equidem in video: mi ſatis una ſalus
Una ſalus ſanis nullam potare Salutem
Non eſt in pota vera ſalute ſalus

In Hiſtoricos hujus ſæculi.

Mendacem hiſtorico non eſſe ſatis fuit olim,
Mendacem contra nunc ſatis eſſe ſat eſt.
Hic negat, alter ait: credet miſerabilis utri
Proxima poſteritas: hic ait; ille negat.
Sciinditur hiſtoricum ſtudia in contraria vulgus
Vixque minor conſtat cui ſit habenda fides.

Hiſtoria hujus temporis.

Hiſtorias verſando peritus, id abſque periclo,
Quod docti damnis experiuntur, habes.
Nec tam multa gravis rerum eſperientia longo
Tempore, quam parvo te docet Hiſtoria.

Creſcite & multiplicamini.

Primus homo fuerat primum res unica? poſtquam
Facta fuit mulier prima, fit ipſe duo,
Diviſum poſtquam Deus Evæ junxit Adamum:
Ante velut fuerat, non duo, at unus ades
Multiplicavit eum primo Deus ordine certo:
Gentes, ut poſſet multiplicare magis.

Somnus, Venus.

Vos conſanguineas læthi dicam ne ſorores,
Somne quies hominum, deliciæque Venus?

Indul-

Indulgere juvat Veneri ſomnoque jacentes;
Sternitur & dulci lectus utrique malo.
Odit ſomnus iners, odit Venus improbam, lucem
Eſt animi ſomnus mors, animæque Venus.

De arte amandi.

Judice me rudis eſt artem qui tradit amandi
Naturæ ſcopus eſt, non opus artis, amor.

Creatio mulieris

Paulus Evangelium populo dum predicat omni
Alloquitur * noſtrum non muliebre genus.
Orate o fratres (at non Orate ſorores,)
Presbyter in miſſa, dum ſacra miſſat, ait.
Temporibus diviſa ſuis dum ſingula ſtrictim,
Explicat artificis Numine facta Dei,
Qui bonus eſt, fruſtraque nihil; nec inutile fecit
Vidit, ait Moſes, hoc Deus eſſe bonum,
Additur hæc operi ſolemni clauſula ſemper,
Excepto poſtquam fœmina facta fuit

* Viri, patres &, fratres,

Honoris Venalis.

Arma aurumque, & honor Fortunæ ſunt bona fortis
Quidquid & humano pendet ab arbitrio.
Forma, valetudo, vires, bona corporis almi,
Non poſſunt pretio, nec bona mentis emi,
Impietas animam; eſt Inſania vendere corpus,
Fortunam fas eſt vendere; fas emere.

Amor cæcus male audit.

Non videt uxoris delicta maritus amator,
Nullos amat vere vir, niſi cæcus amat.
Nil oculo contra dominum, nil creditur aſtri;
Eſt igitur claudus, non modo cæcus, Amor.

Ænigma Penelope ad Procum.

Eſt * quiddam quod pene nefas mihi dicere verſu
Hoc tibi vis totum Pontiliane;, dari.
Syllaba prima me debetur tota marito;
Sume tibi reliquas non ero dura duas.

* Oculum.

In Vino veritas Proverb.

Qui vadit voltando Libros pro quærere Verum,

In-

Ingannatus erit, ſi retrovare putat:
Fallitur ò quantum, hæc ſi quis ſpe ruminat omnes.
  Naſonis ſiabas, Virgiliique bajas.
Non ſtat in Ingioſtro verum (mihi credite) non ſtat
  In Charta, Culo ſerviat illa meo.
Qui verum cattare bramas, eja utere noſtro
  Conſejo, Bacchum conſule, Uina bibe.
Quot magis ipſe bibes, fies veracior: hinc eſt
  In Vino verum quod latitare ferant,
Ergo bibas donec multi potatio vini
  Efficiat verum te vomitare foras.

Aliud ad idem.

Inventor veri vinum eſt: bibittote Studentes,
  Quando volet verum quis retrovare bibat:
Corruptor veri Liber eſt? Liber exulet omnis,
  Quem Budellorum fluxa medulla notet.

FINIS.

VA1
1527349

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

18/, [illegible]
15

Digitized by Google